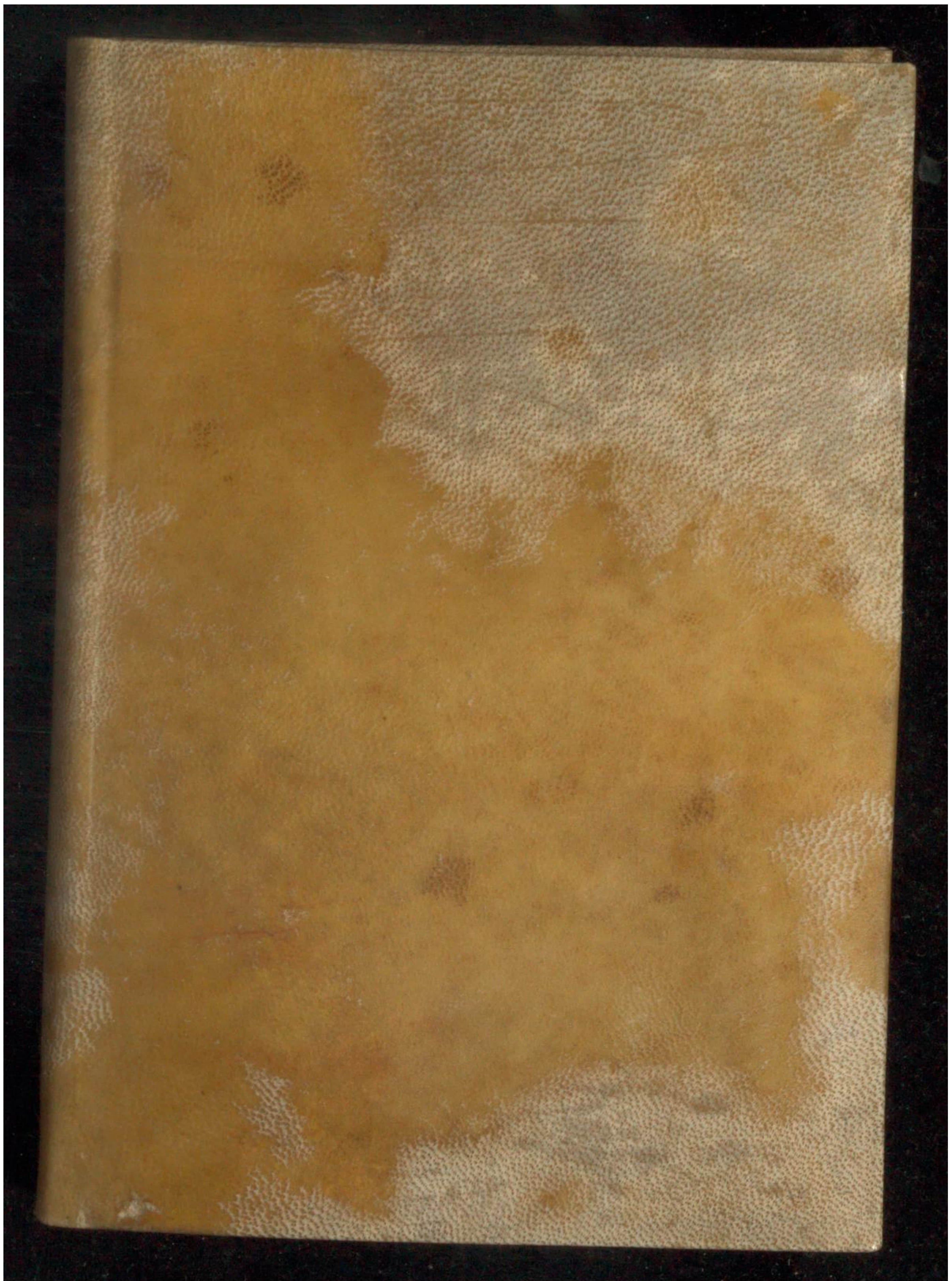
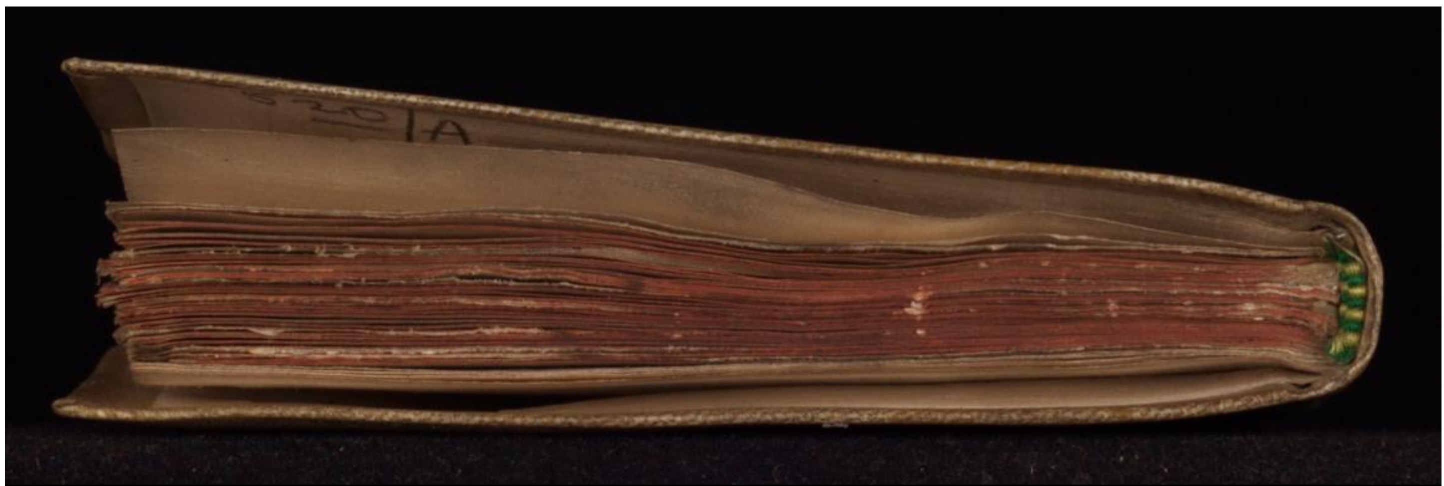
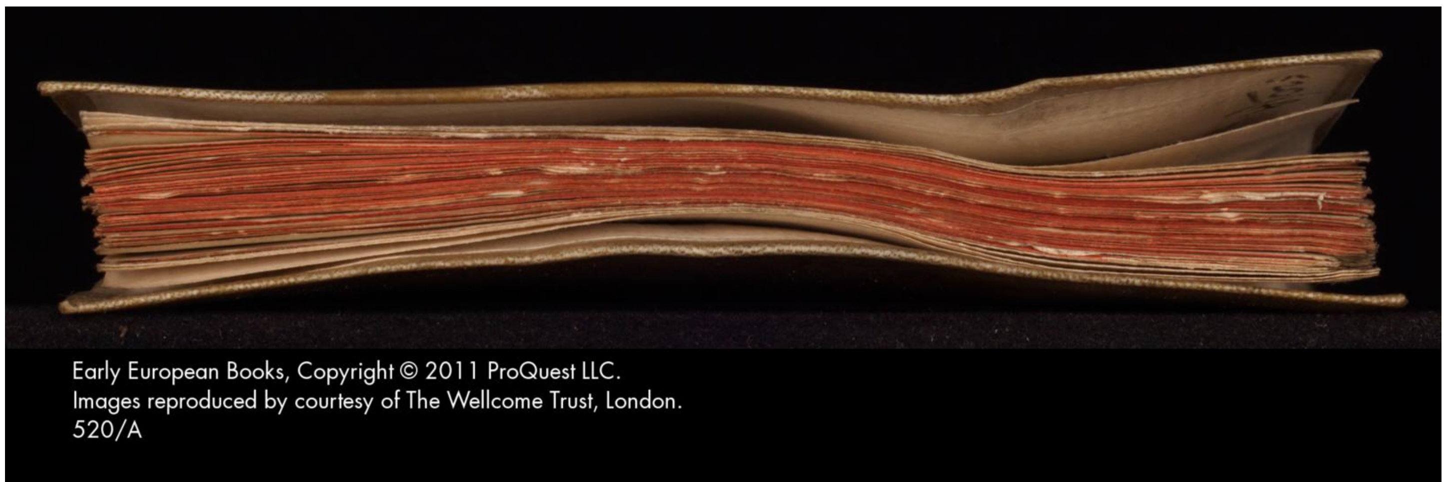

N. IX

AUCTORITATES

This compilation of selections from Aristoteles etc. and from commentaries is to a great extent devoted to **natural sciences and medicine.** Some of the contents: De coelo et mundo, metaphysica. Libri physicorum. De generatione et corruptione. De meteoris. De sensu et sensato. De memoria et reminiscentia. De sonno et vigilia. De respiratione et aspiratione. De motu cordis. De animalibus etc. etc. The excerpts from Ari-

AVCTORITATES

tes Aristotelis/ Senece/ Boetij/ Platonis/ Apulei/ Affricani/ Empedoclis/ Porphirij/ et Guilberti porritani.

¶ Incipit prologus compẽdij auctoritatum philosophi et quorundam aliorum pro vsu introductionis thematũ ipsorum predicatorum ad populũ simul ac in artib⁹ studere volẽtiũ.

Um enim aristotelice tam ad populum predicanti q̃z in artibus studenti/non modicum sententie fulgentioris cognitionis cuiuslibet sciẽtie prebeant robur atq̃z fulcimen: ideo in presentiarum magistratibus breuibusq̃z sermonum introductionibus ad populũ/ac eorũdem sermonũ suis certis locis membrisq̃z orationibus reducentis eiusdem Aristotelis in via naturali: fatur vt cõmentator super primo libro physicorum luminis mũdi cuius ortus primũ carpsit huius vite auras. anno q̃ntodecimo memonis q̃ ⁊ arta terses decimi regis persaꝝ in straguma ciuitate tracie que est pars macedonie: fuit aũt fili⁹ nichomati medici ⁊ festie q̃ ⁊ ab esculapio descẽderũt flores athenis annis trecẽtis ⁊ circa octoginta ante christi natiuitatẽ tp̃e alexãdri magni decimi macedoni regis Fiunt aũt themarũ in sermonẽ intentũ introductiones modis sequentibus ⁊ pluribus alijs. Principio per magistralẽ sciẽtiã. Verbi gr̃a. Sit thema illud Luce. xj. Beati qui audiũt verbũ dei ⁊c̃. Introduc sic dicit Aristoteles p̃mo de animalib⁹. Omne aĩal habẽs aures habet eas mobiles preter hoĩes: ⁊ hoc rõne mobilis cõplexionis. nã vt dr̃ ibidẽ sicut aurũ excellit om̃e metallũ/sic homo oẽ aĩal: cũ sit hõ aĩal rõnale mortale: discipline susceptibile: mansuetum natura igit̃ cũ talis sit/iugiter verba salutis intẽte atteudat domino dicente Matthei. xiij. Luce. viij. Et Apocalipsis, ij, ⁊, iij. Qui habet aures audiendi

audiat. In quibus verbis pretenditur virtus sensibi lis siue sensualis audiendi: que et in animalibus in= tellectualis et affectualis qui tantum in hominibus ps.xliiij. Audi filia. Ecce primum. ꝛ vide. considera secundum. et inclina aurem tuam. perpende tertiũ. Et Augustinus. xiij. confessionum. Locutus es do= mine voce forti ad aurem meam. Qui igitur negli= genter audit verbum dei tantum peccat ac si christi corpus acceptum expueret interram. prima quest. j. Interrogo vos fratres. et est textus Augustini/ quẽ tamen caute lege. Huius etiam aures crescẽt in au res asininas/ id est in eternam confusionem: vt nar= rat Ouidius libro octauo Metamorphoseos a me= ta/ id est trans ꝛ morphosis/ id est mutatio. de mida negligẽte ausculta. ore sinphonie inter phebum/ id est solem: ꝛ pan/ id est deum rusticorum. Dictum est igitur. Beati qui audiunt verbum dei ꝛ custodiunt illud. Item in thema. Nõ veni vocare iustos: sed pec catores. Matthei. ix. Luce. v. Introduc sic dicit Au gustinus super Johannem. Magis est iustificare im pium ꝙ celũ creare. subiungit causam. Celum ꝛ ter ra transibũt: electorum autẽ spiritualis iustificatio permanebit. Idem in libro de natura ꝛ gratia. Non potest homo bene ꝛ ordinate viuere nisi lumine gra tie diuinitus adiuuetur. Est enim gratia quasi qui= dam radius lucis eterne: ꝙ qui preceperit ꝛ non re= sistendo illuminabitur. Qui vero eidem obicem po= nit in tenebris exterioribꝰ ꝑmanebit. Causa aũt ad uẽtꝰ christi in carnẽ fuit iustificare impios. Luc. xix. Uenit filius hoĩs querere ꝛ saluũ facere quod perie rat. Et. j. ad Thimotheum. j. Christus venit in hũc mundum peccatores saluos facere. Augustinus in

libro de verbis domini. Tolle morbos/tolle vulnera & illa erũt causa medicine. Idem. xiij. de trini. Licet cui omnia equaliter subiacent sanãde miserie nostre alius fuerit modus possibilis: sed conuenientior non fuit ꝙ christũ incarnari vt homo: & deus videri posset quem homo esset secuturus. Dicit ergo/ Nõ veni vocare iustos/sed peccatores. Secũdo potest fieri introductio per quandam diuisionem/ vt si thema fuerit de iudicio dei dic. Quatuor requiruntur ad iudicium dei. Primum est tuba populum cõuocans. Secundum est scriptura nefas declarans. Tertium sententia condemnans. Quartum minister sententiam iudicis ex quens. Tertio fieri potest a sensu contrario ipsius thematis. Itẽ quarto sillogistice sic. Quicunqꝫ adheret deo bonitatis eius fontis largissime ex spiritu: sed corpus subditum peccatis deo non adheret: cum sola charitas diuidat inter filios dei & sathane: igitur corpus subditum peccatis fontem bonitatis dei non experitur. Et sic consequenter in omni modo et figura. Multa alia hic adduci possent de quibus ad presens est supersedendum. Unum tamen est mente tenendum/ ꝙ introductio sermonis se habet sicut exordium siue arenga epistolaris/ideo imprimis summopere cauendum ne sit nimis longa/vt impediat executionem membrorum ipsiꝰ sermonis: alias esset vitiosa. Et semper debet generaliter congruere & coincidere cum materia thematis vt sua: vt quodammodo introducat materiam thematis preintẽtam. Et ad hoc permaxime valent dicta Aristotelis sapientumqꝫ aliorum. igitur. &c.

¶ Finit Prologus.

¶ Sequunt nunc auctoritates phi.i. amatoris sapientie. Et primo primi methaphisice.

Omnes homines naturaliter scire desiderant
Sēsus visus mltas nobis rez drās dmōstrat
Solum hominum genus arte & ratione viuit
Experientia facit artē inexperientia vero casum.
Actus & opatiōes sūt circa singularia: qr medicus non sanat hominē in communi: sed socratem vel aliquem alium in particulari. similiter et in alijs.
Experiētia est cognitio singulariū ars vero vlium.
Artifex ē sapiētior expto architector manuali artifice.
Signum scientis est posse docere
Cōueniēs ē quēlz artificē icueniētē vltra cōmunes sensus/extolli nō solū ꝑpter aliquā intētionis vtilitatē sed tanq̄z sapientē & ab alijs differentem.
Sciētes quoz scie ad vsum nō sunt sapiētiores & honorabiliores sunt illis quoz scientie sunt ad vsum.
Sapiētia est scia primarū & altissimarū causarum.
Sapiētem opz scire oīa in vli et scire difficillima et hr̄e sciam certiorem & scire reddere cās ipoz q̄ scit & hr̄e sciam q̄ subordinet alias scias subuenientes et habere sciam que sui ipsius sit causa & non alterius.
Sapientis non est ordinari sed ordinare. i. sapientis est regere et non regi.
Hi soli docēt qui causas de singulis dicent.
Que maxime sunt vniuersalia difficilima ad cognoscendum hominibus: quia a sensu sunt remotissima.
Finis ē bonū vniuscuiusq̄z rei et vlr est optimū in oī natura
Scia. i. methaphisica nō est scia practica sed speculatiua quia propter nullum est sed est solum propter fugam ignorantie.
Propter āmirari nūc hoīes et primo ceperūt phāri.

Philomites.i.fabularũ auditor aliqualiter est philosophus. quia fabula ex miris ꝛ raris constituitur.
Summi sacerdotes et antiqui p. acquisitis vite necessarijs inceperunt philosophari.
Qui dubitat et ammiratur ignorare videtur.
Homo liber dr qui suiipsius et non alterius grã est.
Hũana nã multiplr est ancilla tã ex pte aĩe q̃ȝ corpis
Scdȝ simoniden sol⁹ de⁹ hȝ honorẽ ꝛ sapiãȝ.i.metaphi.
Diuinum non inuidet.
Multa mentiuntur poete.
Nulla scia ẽ melior ꝛ nobilior metaphi.q2 ipa est maxime diuina cũ sit de deo etiã:q2 de⁹ maxime hȝ cã vñ alie necessariores sunt hominib⁹ dignior vero nulla.
Deus videtur esse causa omniũ ꝛ principiũ quoddã.
Tunc vnũ quodq3 scire arbitramur cũ primã causã scire putamus vel cum causas cognoscimus.
Quattuor sũt cãe.s.matial/formal/ efficiẽs/ ꝛ final.
In fũdamẽto nare.i.in mã pma nichil est distinctũ.
¶Cõmẽtator.Materia prima nullã formã hȝ omnino nec vniuersalem: nec particularem: sed recipit primo formam vniuersalem et mediate illa recipit omnes alias formas vsq3 ad indiuiduales.
Item commentator spẽs non est forma tantum/ sed etiam quid aggregatum ex materia et forma.
Item vniuersale non habet esse nisi fm q est in aĩa.
¶Sequũtur aucto.ij.lib.metaphi.
Sicut se habet oculus nocticoracis ad lumen solis vel diei sic se habet noster intellectus ad manifestissima nature ad deũ ꝛ ad substãtias separatas ꝛ ad nãs rerũ subtiliũ. Nõ solum his dicere gratias iustum est quorũ opinionib⁹ aliquis cõmunicauit:sed etiã his qui superficialiter enuncia

runt:etenim nobis aliquid contulerunt et intellectū nostrum exercitauerunt.
Vocādo philosophiā sciam veritatis recte se habet
Finis scientie speculatiue vitas est practice vo op⁹
Verum nescimus sine causa.
Quicq̄d est causa aliorum vt tale illud est maxime tale:vt ignis q̄ est maxime tale.vt ignis est causa caloris alijs:ideo ipse est maxime talis.
Illud qđ est cā quare alia sunt vа illđ est verissimū.
Unūqđq; sicut se hʒ ad entitatē se hʒ ad veritatem.
In nullo gn̄e causaꝝ ꝯuenit ire ī infinitū: sʒ semper ē deuenire ad aliqđ qđ est primū in illo genere vn̄ conuenit deuēire ad primū finē p̄mā materiā ꝛ p̄mā formam.
Primum est semper causa posterioris.
Generatio vnius est corruptio alterius.
Generatio est medium inter esse et non esse.
Dupliciter dicitur aliq̄d fieri ex alijs vl' q2 ex puero fit vir aut ex aurora dies.vel sic ex aere fit aqua,vniuersaliter ex incompleto completum.
Impossibile est principium sempiternum ex quo fit generatio corrumpi.i.materiam primam.
Qui infinitum agunt naturam boni auferunt latenter ex quo habetur ꝙ finis ꝛ bonum conuertuntur.
Nullum agens naturale siue ītellectuale ab intētiōe finis absoluitur. Infinitiuum nō est sensibile.
Quicquid intellectus intelligit ipsum prius sciuit.
In omni qđ mouetur necesse est intelligi materiam
Tunc scire putam⁹ rē cū causas eius cognoscimus.
Auditiones cōtingunt scđm cōsuetudines mentium
Sicut consueuimus ita dignamur loqui.
Cousuetū semper notius est.
Quantā vi habeant q̄ cōsueta sunt legis ostendunt.

In quibusdam familiaria puerilia magis valent ꝓpter veritatem conferendam.
Absurdum est simul ⁊ semel hr̃e sciaȝ ⁊ modũ sciẽdi.
¶ Cõmẽtatoꝛ. Cõpꝛehensio ꝟitatis nõ ẽ ĩpossibilis in multis rebus ⁊ hoc ideo est: qꝛ non habemus desiderium naturale ad faciendum veritatem.
Nichil est ociosum in natura.
Pꝛĩcipia se hñt in scia sicut ianua ĩ domo quã null⁹ ignoꝛat ꝙ Aristo. nr̃m intellectum assimilat intelligendo substãtias sepatas oculo vespertilionis. nõ tñ in hoc impossibilitatem demonstrat: sed difficultatẽ
Nullus ꝑ se põt ĩuenire scias speculatiuas ⁊ pꝛacticas ĩ maioꝛi pte: qꝛ nõ ꝯplent̃ nisi per curamẽtũ ṗoꝛ; ab subsequente ⁊ si pꝛioꝛ nõ fuisset subsequẽs nõ esset
Pꝛima cã est magis digna in esse ⁊ veritatẽ ꝙ̃ alia oĩa. qꝛ oĩa entia acqͥrunt ꝟitatem ⁊ esse a pꝛima cã
Qui destruit finẽ destruit om̃e bonum ⁊ nichil pficit.
Cõsuetudo audiendi appologos ⁊ fabulas magnuȝ est impedimentum in cognitione veritatis.
Ars logice est quedam vtilis via in oĩbus scientijs ⁊ est modus sciendi in vnaquaqȝ scientia.

¶ Sequuntur aucto. iij. lib. metha.

Dubioꝛum solutio ẽ ꝟitatis ĩqͥsitio.
Ignoꝛãtis nõ est soluere. i. det̃mĩare
Veritatẽ q̃rẽtes sñ dubitatione silẽs sunt ignoꝛantib⁹ quo ire opoꝛteat.
In ĩmouẽtib⁹ nec ẽ mouẽs neqȝ finis
Finis ⁊ bonum idem sunt.
Magis dicimus illũ scire roñẽ qui scit affirmatiue/ ꝙ̃ qui scit negatiue.
Unius rei est vna diffinitio.
Ens ⁊ vnum non sunt genera.

Differentie non sunt extra rationem generis.
Si contingit ponere domum preter hanc vel istã domum vel particularem.
Unum numero z singulare non differunt.
Omnes theologi qui antiquitus fecerunt deos faciebant principia entiũ z dixerũt pma eẽ pncipia imortalia q̃ gustauerunt nectar z mãna: illa vero mortalia q̃ nõ gustauerunt: sed tamen non est verum.
Eterna non indigent cibo.
Corruptibiliũ z incorruptibiliũ nõ sũt eadẽ pncipia
Impossibile est aliquid fieri ex non ente.
¶ Cõmentator. Qui nescit quid querit: nescit q̃d inuenit.
Finis est melior omnibus causis.
Idẽ nũero z singulare: idem sunt cum particulari.
¶ Sequuntur aucto.iiij.metha.
PRima philosophia.i. metha. ꝯsiderat ens et passiones z principia entis secundum q̄ ens.
Ens secundũ quod ẽ ens dr multis mõis ñ equoce: sed scd̃z attributionez oĩm in vnum.i. analogice.
Substantia est primum ens a quo omnia dependũt.
Ens et vnũ cõuertunt. Idem est homo z vnus homo
Eadẽ sũt quorum generatio z corruptio ẽ eadẽ. vel que eadem generatione generantur z corrũpuntur.
Eiusdem scientie est opposita considerare hoc est oppositorum eadem est disciplina.
Negatio et priuatio differunt: qr negatio est alicuiꝰ simpliciter remotio: sed priuatio est remotio alicuius in subiecto acto ad aliud.
Circa idem genus versat metaphisicus z sophista.
Primũ principium in aliqua sciẽtia notissimũ esse debet in ea non conditionale nec demonstratum.
Prima dignitas ẽ de quolibet affirmatio vel nega-

tio alias de quolibet esse vel nō esse ꝛ de nullo simul
Qui negat loquelam ponit loquelam.
Qui non vnum intelligit nichil intelligit.
Qui non vnum significat nichil significat.
Nō omne qđ videtur verū ꝛ apparet verum est verꝫ.
Necessarium non potest se aliter habere.
Mouens naturaliter prius est moto.
Accidēs non est accidens nisi inquantum ambo ter-
tio accidunt vnum creatum refertur ad vnum.
Cōtradictio est oppō cui⁹ scđm se non est medium.
Cōmētator. Ens nec ē vniuocū nec equocū sꝫ est
nomē significās plura vni attributa ꝛ est mediū īter
vniuocū ꝛ equocū. i. analogū. Oīa q̄ attribuunť vni
vel attribuūtur alicui sani vt oīa sana sano qđ est in
aīali vel vni agenti: vt oīa medicinalia ad artē me-
dicine vel sbō vt puta substantie et idem vult Ari.
Exercitium dicit sanū eo ꝙ cōseruat sanitatem vna
scīa non ē tantū vni⁹ vniuoci. sꝫ ēt bene vni⁹ analo-
gi. Auicē. inseruit sciam suā cū lege. Auicenna pu-
tauit idē esse vnū qđ ꝯuertiť cū ente ꝛ principiū nu-
meri qđ non est verū: qꝛ differunt multum: res non est
ens vel vna per dispositionem sibi additā: sed est ens
ꝛ vna per suam essentiam. Sophista intendit se vide
ri p. ꝛ non est vt aq̄rat gloriam vel aliquam gratiam
humanam: sed p. tantum intendit scire veritatem.
Qui negat primū principiuꝫ: scꝫ ꝙ duo cōtradicto-
ria nō stāt simul impossibile est ipsum philosophari
Ratio quā significat nomen est diffinitio hoc est ve-
rum in speciebus: sed non in indiuiduis.

Sequuntur aucto. v. li. metaphi.

Quod modis dicit̄ pricipiū tot modis dr̄ causa
quia oēs cause sunt principia. sꝫ nō ecōuerso

Pricipiū et p̄mū idē sunt: q2 oē principiū est primū.
Quattuor sunt cause.s.materialis/formalis/ efficiens/et finalis.
Aliqua sibi inuicē possunt esse cause vt exercitiū est causa sanitatis et econuerso.
Item alter se hn̄s est cā oppositor2 sicut gubernator nauis p suā presentiā est cā salutis nauis:sed p suam absentiam est causa periclitationis eiusdem.
Finis est optimum rei.
Cause secundum actum et effectus simul sunt.
Causa et effectus debent esse proportionata.
Materia omnium liquefactibilium est aqua.
Necessariū vno mō dr̄ sine quo res nō pōt esse vt aial nō potest esse sine cibo vl' viuere. Secundo modo sine quo non potest bene esse vt viuere sine vestimentis.
Tertio modo idem est q violentum ꝛ sic dicit' ista res necessario proijcitur extra nauem violenter.
Quarto mō dr̄ necessariū qd nō ꝯtingit alit' se hr̄e.
Continuum est cuius motus est vnus.
Eadem numero sunt quorū materia est vna.
Eadem specie sunt quorum forma est vna.
Ens est duplex.s.p se et p accidēs. Ens p se est qd si gnificat.x.p̄dicamēta vno mō.alio mō significat veritatē vniuscuiusq3. Et p accidēs ē qn̄ vnū accidens dr̄ de alio.vt albū est musicū.vel accidēs de subiecto vt homo est albus vel subiectū de accidente vt albu3 est homo vel musicum est homo.
Extrema relatiōis sp sunt diuersa vel revl'ratione.
Unum in substantia facit idem.
Unū in q̄titate facit eq̄le vnū in qualitate facit sil'e.
Prius est qd principio est propinquius.
Potentia actiua ꝛ passiua adinuicem se respiciunt.

vnde quelibet potētia actiua correspondet potentie passiue et econuerso quantū est quod diuisibile in partes quantum vnaqueqꝫ est hoc aliquid in actu.

¶ Cōmētator. Perfectū ē extra qđ nichil est ⁊ ē duplex.s.perfectū simpliciter extra qđ nichil est simplr et hoc est qđ dicit cōmētator ꝙ illa est dispositio primi principij in quo sunt pfectiōes et nobilitates oīm entiū nobiliori modoꝙ sūt in seipsis pfectū in gñe est extra qđ nichil est alicuiꝰ determinati generis.

Mora methaphorice dicitur finis.

Quotiens dicitur principium totiens dicitur terminus: et adhuc amplius quia quod est principium est terminus initialis et non econuerso.

Omne attingens suum finem est perfectum.

Quedam relatiua dicuntur esse natura a quorū esse est ad aliud essentialiter comparatum.

Sequuntur aucto.vj.li.metha.

Metaphisica considerat causas et principia entium in quatum entia

Substantia et entia rei non possunt cognosci nisi per demonstrationem.

Nulla ars pticularis pbat suū subiectū eē sꝫ supponit ipsum esse.

Omnis scientia vel est actiua vel factiua vel thorica vel speculatiua

Tres sunt ptes phie speculatiue. scꝫ naturalis mathematica et diuina.i.methaphisica.

Naturalis cōsidera tres cōiūctas motui et materia secundum esse sed seperatas secundum rationem.

Mathematica vero cōsiderat res separatas a materia et motu scđm eē rōnem Idem vult commētator

Theorice scientie. i. speculatiua alijs scientijs sunt delectabiliores et methaphisica thioricis.

De ente per accidens non est speculatio.
Entiũ quedã sunt semp/quedã vt frequẽter/quedam raro. ꝛ prima sunt entia sm accidens/vt causalia/et fortuita: ex q̊ habet ꝙ nõ oĩa eueniũt ex necessitate.
Bonũ ꝛ malũ sunt in rebus: sed verũ ꝛ falsum in aĩa.
Entium quoddã est ꝑ se/ꝛ quoddam per accidens.
Ens ꝑ se aliud est in aĩa. aliud extra aĩam. ꝛ diuidit in. x. p̄dicamẽta. s. substãtiã/quãtitatẽ/ꝛ qualitatẽ: ꝛ sic de alijs. ¶ Cõmẽtator. Naturalia sunt in quorũ diffinitione ens recipit in natura: diuina in quorum diffinitione recipit: voluntaria in quorum diffinitione reperit voluntas. Licet oẽs scientie sunt nobiles tñ scientia dei ꝛ ei⁹ subiectũ est nobilissimũ. subiectũ aliarũ scientiarum subalternatarum metaphysice.
Res immobiles diuine sunt cause rerum diuinarum mobilium/id est corporum celestium.
Substãtia prior est accidẽte natura tpeꝛ diffinitiõe
¶ Sequuntur auctoritates septimi metaphysice.
Accidentia non sunt entia sed quid entis. Materia prima nec est quid nec quantum nec quale nec aliquid aliorum quibus ens est determinatũ. Diciplina fit in oĩb⁹ ꝑ magis nobis nota. Diffinitio est sermo indicans quid est esse rei ꝑ essentialia. Diffinitio accidentiũ fit per additamentũ scʒ substantie. Unde accidens diffinit ꝑ aliquid extraneũ a sua natura/scʒ per substantiaʒ
Cõpositoꝝ nõ est diffinitio sed simpliciũ teminorũ.
In entib⁹ ꝑ se idem est quidditas ꝛ q̊dditateʒ habẽs
Omne accidens concretum duo signat/ scilicet formam accidentalem et subiectum eius: sicut album significat albedinem et subiectum albedinis.
Omnia que sunt vel fiunt a natura vel ab arte.

Materia est ex qua res potest esse et non esse.
Ex sanitate in anima fit sanitas in natura.
Materia non fit forma sed totum compositum.
Particulare non generat nisi particulare: sed universale nec generat nec generatur.
Universalia nõ sunt sepata a singularibus fm esse vt voluit Plato: sz sunt i eis fm esse: qr pdicant de eis predicatiõe essentiali et directa: vt dicẽdo hõ est hõ.
Omnis predicatio fit a forma.
Omnes partes diffinitionis sunt forme.
Natura hũana nõ est nisi in his carnibus et his ossibus
Generãs et gñatũ cõueniũt in specie et sunt vniuoca.
Spma facit ad gñationẽ sicut artifex ad artificia.
Diffinitio est sermo habens partes.
Nichil contingit vno nomine tantum diffiniri.
Singulariũ nec ẽ scia nec ẽ diffõ: qr qñ recedũt a sensu tũc nõ est certũ aut manifestũ vtrũ sint vel nõ sint
Materia secundum se est ignota.
Nichil aliud dz esse i diffinitiõe nisi genus et differẽtia
Diffinitio est vna propter vltimam differentiam.
Ex duobus entibus in actu non fit tertiũ in natura.
Actus separat et distinguit.
Forma est causa essendi in rebus.
¶ Commentator. Unde forma dat esse rei.
Indiuiduũ substãtie est prius indiuiduis accidẽtiũ.
Substantia indiuidualis et demonstratiua non est vna nisi per formam.
Sicut extra materiam nõ cognoscuntur due forme sic nec in anima. Impossibile est vt due forme separate a materia transmutent materiam inmediate: quia nichil transmutat materiam nisi corpus.
Causa multitudinis gñabiliũ ab vno generante est

multiplitatio materiarum in qua agens agit.
Primum est substantie inter omnia alia predicamē
ta vt ante substantiam generata sit alia substantia
sibi similis:sed nō est necessariū ante qualitatem ge
neratā sit alia qualitas agens:sed bene est aliqd an
te qualitatē vt est potētia/qualitas scilicet materia
Materia non cognoscitur per se/sed per formam.
Qui nescit rē nullū nomen ei imponit siue dat:quia
nullus aliquod nomen dat ei quod nescit. Unde ha=
bemus ꝙ rebus nobis notis nomina imponimus.
Forma non est elementum nec elementatum: sed est
substantia addita elemento.vt dicit Aristoteles.
¶ Sequuntur auctoritates.viij.lib.Metaphysi.
Omnes substātie sensibiles materiam habent.
Triplex ē substātia.s.forma/mat͛ia/ꝛ ꝯpositū
Substantia.i.forma substantialis dat esse.
Diffinitiones essentiales quedā dantur per formam
tantum/quedam per materiam tantum/ et quedam
per vtrunqꝫ:ꝛ prime sunt diffinitiones perfecte.
In separatis a materia idem est quidditas ꝛ qddita
tem habens:sed in alijs non sunt idem sed differunt.
Diffinitiones ꝛ forme rerum comparantur numero
qꝛ sicut in numero addita vnitate vel ablata nō ma
nent eedem species numeri:sed alia ꝛ alia sic ablata
vel addita aliqua diffinitione vel forma non ma=
nent eedem species sed variantur.
Item sicut numerus nō suscipit magis ꝛ minus / sic
nec diffinitiones forme magis vel minus suscipiūt.
Licet oīm sit vna materia:prima tamē cuiuslibet est
materia ꝛ prima. Si regens fuerit diuersum ꝛ ma=
teria diuersa:factū erit diuersum . Forsan sunt qdā
naturalia que non habent materiam : vel si habent

non habent talem qualem generalia et corruptibilia:sed solũ habent materiã nobilẽ secundũ locum.
¶ Hic dicit cõmentator:q̄ p hoc dant intelligi corpora celestia in q̄bus nõ est materia cuius esse est in potẽtia ad corruptionẽ:sz materia corꝝ est aliq̄d existẽs in actu.s.corpꝰ:ideo digniꝰ hz nomẽ subiectũ q̄z materia. Nõ oĩz est materia:sz solũ quorꝝ est gñatio ꝛ trãssumptio adinuicẽ:ꝛ q̄cũq̄z sunt ĩtrãsmutabilia horꝝ nõ est materia. Cã vnitatꝭ diffinitiõis ẽ q̄ vna pars cuiꝰ est materia ꝛ alia vt forma.sz causa vnitatis materie ꝛ forme nõ ẽ alia nisi q̄ vnũ eorꝝ ẽ ĩ potẽtia:aliud vo in actu:vñ nulla est alia cã vnitatꝭ corꝝ nisi motor q̄ extrahit materiã de potentia in actũ.
¶ Commentator. Forma secundum diffinitionem est a materia separata: sed non secundum esse. quia impossibile est formam separari a materia secundum esse. Essentia materie est medium inter esse in actu ꝛ non esse in actu. Forma dat esse rei.
Corpora celestia non habent materiam in potentia ad corpus:sz eiꝰ materia est aliq̄d existẽs in actu.s. corpus:ideo dignius hz nomẽ subiectũ q̄z materia.
Sicut transmutatio facit scire materiam/sic operatio formam. Exitu alicuius de potentia ad actum non largitur ei multitudinem sed perfectionem.

¶ Sequuntur auctoritates.ix.libri metaphysi.

Duplex est potentia.scilicet actiua ꝛ passiua. Potentia actiua est principium transmutandi aliud in quantum aliud.
Potentia passiua est principium transmutandi ab altero inquantum ab altero.
Nichil agit in seipsum. Nichil patitur a seipso.
Potẽtia rõnalis valet ad opposita:irrationalis vc

ro ad vnum tantum.
Eadem est scientia contrariorum.
Nichil facit quod impossibile est fieri.
Actus simpliciter precedit potētiam: in vno autem diuiduo potentia precedit actum.
Duplex est actio: quedam est transiēs in materia extra: vt edificatio dicit factio vel operatio factiua: quedam est imminens siue intra manens in operante: et est visio vel intellectio: et illa dicit actio actiua.
Sempiternum prius est corruptibili.
Non est timendum quod celum stet. i. a motu quiescat.
Materia cuius esse est in potētia est cā fatigationis.
In bonis est actus melior potentia. In malis vero est potentia melior actu. quod patet: quia actu sanum esse est melius quam posse fieri sanum: sed posse fieri infirmum melius est quam actu esse infirmum.
In eternis nō est malū/ neque corruptio/ neque peccatū
Malum semper sequitur pena.
Omne qd cognoscit/ cognoscit sm quod est in actu.
Circa entia vere in actu/ id est circa substantias separatas non fit deceptio: sed ignorantia/ non tamen talis ignorantia sicut cecitas.
¶ Cōmentator. Qui tollit a rebus suas proprias operationes/ non habet cerebrum aptum natum ad omne bonū: quia tollit ab eis eorū pprias essentias.
Nihil agit actionē aliquā ad quā nō habet potētiā
O dij deorū quorum opifex ego sum: natura vestra corruptibilis est: mea autē voluntate incorruptibilis.
¶ Sequuntur auctoritates. x. libri metaphysi.
In vnoquoque genere est dare aliquod primum et minimum quod est metrum et mensura omnium illorum que sunt in illo genere.

Mensura prima debetur quantitati:et per quantitatem consequenter debetur alijs.
Mēsura homogenia.i.eiusdē gnis debet esse cū suo mensurato.
Numerus est vnitatum pluralitas.
Contraria sunt que sub eodem genere posita sunt:ꝛ maxime a seinuicem distant/ꝛ eidem susceptibili vicissim insunt ꝛ mutuo se expellunt.
Priuatio ꝛ habitus sunt radices contrariorum.
Unum tantum vni est contrarium.
Numerus est multitudo vnitati mensurata.
Media sunt in eodem genere cum extremo.
Materia negatiue ostenditur.id est materia cognoscitur per priuationem formarum.
Uir ꝛ femina nō differunt spē:sed vnū in spē aialis.
Masculinū ꝛ femininū sunt differētie sexus aialis.
Contrarietas secūdum formam facit diuersitatem specificam.sed contrarietas secundum materiā non facit diuersitatem specificam sed naturalem.
Corruptibile ꝛ incorruptibile plus differunt specie ꝙ gnē.
Accidens contingit inesse ꝛ non inesse.
Cōmētator dicit.Mēsura cuiuslꝫ rei est sui gnis
Primum in genere substantie est primus motor qui est actus purus sine potentia.
Sequuntur auctoritates vndecimi metaphysi.
Omnis substantia sensibilis est mutabilis.
Quecunqꝫ transmutantur habent materiam
Generatio est ex ente in potentia.
Tria sūt pncipia naturaliū.s.maťia ꝛ forā ꝛ puatio
Materia nō fit nec forā neqꝫ puatio:sꝫ totū ꝯpositū
Triplex est substātia.s.materia/forma/ꝛ cōpositū.
Nulla forma est materia sua:sed diuersorum diuersa sunt principia.
Motus celi est generatio.

Primus motor est actus sine omnipotentia: substātia sine omni accidente: simplex sine omni composito: & est immobilis/ & impassibilis/ & eternus.
Primus motor mouet sicut animatū & desideratū.
A primo principio dependet celum & tota natura.
Speculatio est optimum & delectabilissimum.
Deum dicimus esse sempiternum & optimum.
Actio intellectus est vita.
Primus motor nullā hz magnitudinem corporalē.
Impossibile est esse in magnitudine finita potētiam infinitam.
Stellarum natura est eterna.
Impossibile est esse aliquas substantias separatas nō mouētes. ¶ Sequunt aucto. xij. lib. metaphy.

VNum tantum est celum & non plures.
Primum principiū extra se nichil intelligit
In separatis a materia idē est intelligens & intellectum. Bonum vniuersi cōsistit in ordine: quia omnia habent ordinem: licet non eodem modo.
Etiam bonum vniuersi consistit in primo principio ad quod omnia ordinantur.
Entia volunt male disponi: nec est bonum pluralitas principatum: sit ergo vnus princeps.
¶ Cōmētator apud Aristo. Ipsa vniuersalia sunt collecta a particularibus ab intellectu q̄ cōcipit inter ea similitudinē/ & facit ex eis vnam intentionem.
Natura nichil facit nisi rememorata a causis superioribus que sunt deus et intelligentie.
Opus nature est opus intelligentie.
Quicquid est in materia prima potentia passiua/ in primo motore est potentia actiua.
Quicq̄d ē accidētale creatur; essentiale ē creatori.

Corpora celestia sunt animata: et non habent alias virtutes anime quam intellectum et voluntatem.
In separatis a materia idem est finis et efficiens.
Non est idem quod de primo principio intelligit motor saturni cum ipso quod intelligit motor primi mobilis.
Ultima prosperitas hominis est per trāsformationem ei siue continuationē cum intellectu separato.
In separatis a materia idē est disponēs et dispositū
Omnis terminus concretus duo signat: scilicet formam/ et subiectum illius forme.
Sciētia dei causat res: sed nr̄a scia causata ē a reb⁹.
Optima dispō intelligētiarū cōsistit in mouēdo: vn̄ si esset aliqua intelligētia nō mouēs/ illa eēt frustra

Auctoritates primi libri physicorum.

Scire et intelligere contingit circa omnes scientias: quarum principia sunt causa et elementa ex eorum cognitione.
Tunc vnumquodque arbitramur scire cum causas et principia eius cognoscimus vsque ad elementa.
Innata ē nobis via cognoscēdi a cōiorib⁹ ad ppria
Totum secundum sensum notius est.
Pueri primo appellāt oēs viros patres: et oēs mulieres matres: postea determinant vnūquodque hor.
Contra negantem principia non est disputandum.
Uno inconuenienti dato plura contingunt.
Quod nature est nulli accidit.
Ratio finiti et infiniti soli quantitati congruit.
Continuum est diuisibile vsque ad infinitum.
Quecūque vni et idē sunt eadē inter se sunt eadem.
Indiuisibile neque finitum neque infinitum est.
Principiū dicit duplex. s. temporis et magnitudinis
Quod vere est nulli accidit.

Omnis forma accidentalis in concreto duo ſignificat ſcilicet formam et ſubiectum.
Secundum omnes philoſophos ex nichilo nichil fit.
Tria ſūt principia nat͠e.ſ.materia forma ⁊ priuatio.
Ex infinitis ſecundum ſpeciem nichil contingit ſcire
Subiectum eſt prius predicato.
Principia nō fiunt ex alijs neq̧ ex alterutris. ſed ex his fiunt omnia alia.
Principia ſemper oportet manere
Infinitum ſecundum ꝙ hmōi ſemper eſt ignotum.
Intellectus qui querit accidens a ſubiecto ſeparato eſt vanus et impoſſibilia querens.
In diuiſione carnis contingit deuenire ad minimam carnem q̄ ſi vltra diuidit͠ non remanet eadem ſpecies carnis ſimiliter eſt in alijs rebus naturalibus. vnde in naturalibus eſt dare maximum et minimum.
Omne corpus finitum per diſpoſitionem alicuius finiti tandem conſumitur.
Melius eſt ponere pr͞icipia finita/ q̄ȝ infinita/ ex quo habetur ꝙ peccatum eſt fieri per plura quod poteſt fieri per pauciora.
Uniuerſale ſcdm intellectu noti⁹ ē q̄ȝ ꝑticulare ſcd̄ȝ ſenſum: vñ cōmuniter dr vl͠e dū ītelligit͠ ꝑticulare dū ſentitur.
Nichil ſibiipſi eſt contrarium.
Materia non cognoſcitur niſi per analogiam.i.per comparationem ad/formam.
Materia cū forma ē cauſa oīm rerū q̄ fiūt ſicut materia.i.ſubſtantia cōpoſita eſt cauſa oīm accidentiū
Forma eſt diuinum quoddā opptimū et acceptabile.
Materia appetit formam ſicut femina virum ⁊ turpe bonum.
Priuatio que eſt in materia multotiens machinatur ad maleficium.

Auctoritates primi libri phisicorum

Nichli appetit illud quod in se habet.

Nichil appetit illud quod sibi est contrarium.

Omnis resolutio stat ad materiam primam

Materia fz se ē ex qua fit aliud p se ⁊ nō p accidēs.

¶ Commentator in prologo huius libri.

Ultima pfectio hois ē vt sit pfect⁹ p scias speculatiuas ⁊ hoc est sibi vltima felicitas ⁊ vita perfecta.

Phūs vel sapiens est vel vertuosus naturaliter secundum omnes sensus virtutum moralium que sunt iusticia/castitas/libertas et similia.

Liber phisicoꝝ ē pncipiū ⁊ radix toti⁹ phie natal.

Nomen auctoris huius libri est Aristoteles filius nichomachi sapiētissimus grecorum qui scientias inuenit et compleuit.

¶ Inuenit/qꝛ qcqd scriptum est ab antiqs i sciētijs non est dignissimū quod sit pars scie vel principium.

¶ Cōpleuit/qꝛ null⁹ eoꝝ q secuti sūt illū vsqꝫ ad illud tps qđ est mille ⁊ quingētoꝝ annorū addicit aliquid nec inuenit in dictis ei⁹ errorē alicuius quantitatis ⁊ talē virtutē in vnico idiuiduo eē miraculosū est extraneum ⁊ qꝛ hec dispositio in vno homine fuit ideo dici dignus est diuinus potius qꝫ humanus.

Sciaꝝ qdā ē pfecta ⁊ est illa q fit per causam quedā est imperfecta ⁊ illa est q fit sine causa sicut exponit Alexander Ari. per principia intelligit causas efficientes per causas intelligit causas finales.

Et per elementa intelligit materiam et formam

Totum nichil aliud est nisi oēs partes simul sumpte

In spmate ⁊ prima gñatiōe hois non cessant partes spmatis corrūpi ⁊ fieri partes hois donec forma humana sit cōpleta ⁊ hoc verū et si forma recipit pticipationē ⁊ si aūt non illud necessitate accidit in acci-

dentibus proprijs forme generate.
Trāsmutatio accidētalis et substātialis conueniūt in hoc quod sunt mutatio rerum de vna dispōne in aliā: sed differūt quia trāsmutatio substātialis trāsmutat nomē et diffinitionē rei accidētalis vero tantum nomē transmutat.
Materia prima nullam se habet formam sed est in potentia ad recipiendum omnes formas.
Materia non est sua potētia: quia potentia est in genere relationis materia in genere substantie.
Consuetudo est altera natura.
Materia prima non potest separari ab omni forma

¶ Sequuntur aucto.ij.li.phisico.

Natura est principiū et causa motus et quietis in quo est primo per se et non per accidens.
Omne ens artificiale mouetur ab extrinseco.
Cecus natus non potest disputare de coloribus quantum ad rem/sed quantum ad nomen.
Tota substantia artificialium est eorum materia.
Forma et materia non sunt secundum rem separata sed secundum nomen et rationem.
Forma dicitur natura/materia dicitur natura/sed forma dicitur magis natura quam materia: quia vnumquodque non magis dicitur secundum id quod est in potentia quam secundum id quod est in actu.
Subiectū et eius ppria passio sunt eiusdē consideratiōis
Abstrahentium non est mendacium.
Naturalia diffiniunt cum motu a materia sensibili.
Materia et forma sunt eiusdem considerationis.
Ars imitatur naturam inquantum potest.
Forma est finis materie.
Finis nō est solū rei vltimū: sed etiā vltimū optimū.
Nos sumus quodammodo finis omnium.

Nos vtimur omnibus que sunt tanq̄ propter nos.
Homo generat hominem et sol.
Maria ꝓpootionata forē est de ꝯsideratione n̄ali.
Quattuor sunt cause ꝛc.
Aliqua sibi inuicem possunt esse canse.
Item aliter se habens est causa oppositorum.
Eadem causa est causa contrariorum.
Cuiꝰ p̄ntia ē cā salutis eiꝰ absētia ē cā piclitatiōis ꝛ
Causa et effectus simul sunt et non sunt. (mortis.
Causa et effectus debent esse proportionata.
In celestibus nichil videmus fieri a casu.
Cause p se sunt finite: sed cāe p accidēs sunt infinite.
Infinita vni accidunt.
Fortūa ē cā fm accn̄s i his q̄ fiūt a ꝓposito fm finē.
Bona fortuna est quando aliquid boni accidit mala autem quando aliquid mali accidit.
Eufortunium est qn̄ aliqd magnum bonum euenit.
Qui parū discit apud intellectum quasi nichil discit
Fortuna non est nisi in agētibus a ꝓposito: sed casus bn̄ est in aīalibus ꝛ rebus agētibus a ꝓposito. vnde dicitur ꝙ equus venit ad stabulum a casu et ibi saluatus est a lupo et tripes a casu cecidit et ibi stetit.
Frustra et vanum est illud quod est ordinatum ad aliquem finem: et illud non includit.
Omne per accidens reducitur ad aliquod per se.
Illud quod est per se est prius eo ꝙ est per accidens
Forma et effectus finis: et efficiens sepe coincidunt.
Materia vero et efficiens nunq̄ concidunt similiter materia est finis.
Entia non mota āpliꝰ nō sunt phisice ꝯsiderationis.
Que sunt mouētia ꝛ mota illa sunt ꝯsiderationis na (turalis
Natura agit propter finem.

Finis ponit necessitatem his que sunt ad finem.
Finis i opabilib⁹ est sicut pncipiū in speculabilibus.
¶Cōmentator. Forme accidētales dicunt ipse forme artificiales in substantijs materialibus.
Aia hūana est media iter foras nāles et abstractas.
Qui dicit naturam non agere propter finem tollit sollicitudinem dei circa illa inferiora.

¶Sequuntur aucto.iij.physi.

Ignorato motu:necesse est ignorare naturam.
Omnis motus fit in tempore et in loco.
Tot sunt species motus quot sunt species entis.
In quolibet reperitur actus ꝛ potentia.
Motus est actus entis in potētia ſm ꝙ in potentia.
Omne mouens naturale in mouendo mouetur.
Actio ꝛ passio sunt vn⁹ mot⁹ ꝛ i passo:sicut in subō.
Quodcunqꝫ fit necesse est accipere finem.
In perpetuis non differunt esse et posse.
Nullum corpus est actu infinitum.
Infinitum secundum quod huiusmodi est ignotum.
Unūquodqꝫ resoluitur in id ex quo componitur.
Idem est motus totius et partis.
Continuum est diuisibile in infinitum.
Infinitū hꝫ rōnē ptis ꝛ nō toti⁹ et hꝫ rōnē matie et
Totū ꝛ pfectū est cui nichil deficit. (non forme.
Numerus causatur ex diuisione continui.
Cōtinuū est īfinitū ſꝫ diuisionē.nūer⁹ ꝓo ſꝫ appōnē.
Commentator in prologo huius tertij libri.
Quidam homines ita erant consueti comedere venenum ꝙ eis erat cibus.
Quidā ppt vsum audiēdi fabulas negauerūt pncipia vera per se nota vt est illud ex nichilo nichil fit.
Fides vulgi fortior est ꝗ̄ fides philosophorum.

Auctoritates quarti libri physicorum.
Qui in principio addiscit philosophiã non bene potest audire leges: sed qui in principio addiscit leges non impeditur posse audire philosophiam.

¶ Sequuntur aucto. iiij. physicoꝝ.

Quod non est nunq̃ est.
In rebus mobilibus queritur locus.
Oẽ corp⁹ est in locu et in omni loco est corp⁹. Unde dici solet q̄ non est corpus sine loco: nec locus est sine corpore.
Locus duplex est. s. cõis ꝛ ꝓprius. Cõis est in quo pl'a sunt corpa. Propri⁹ est in quo est tm̄ vnum corpus.
Loc⁹ est terminus corporis cõtinẽtis immobilis primũ. i. locus est vltima supficies corporis cõtinentis.
Ex rebus intellectualibus nulla est magnitudo.
Forma ꝛ maťia nõ separant a re sed locus separat
Multipl'r dr aliqd ĩ altero. Unomodo sicut ps in suo toto. Alio mõ sicut digitus ĩ manu. Tertio mõ sicut totũ ĩ ptib⁹ vt dom⁹ ĩ parietib⁹ ꝛ fundamẽto. Quarto mõ sicut spẽs in gñe vt hõ in aĩali. Quinto mõ sicut gen⁹ in spẽ / vt aĩal in hoĩe. Sexto mõ sicut forã ĩ maťia. Septĩo mõ sicut effect⁹ in suo efficiente. Octauo modo sicut aliqd in fine quo locatũ est in loco.
Nichil est in seipso primo et per se.
Locus continet et conseruat locatum.
Unũquodq̧ tunc pulcherrime demonstratur cũ ostẽditur quid est ip̄m et cũ accidẽtia propria ostedũtur sibi inesse et cum opposita circa ipsum soluuntur.
Locus est equalis locato.
Omne corpus inquantum est per se / est in loco.
Unũquodq̧ refert naturaliter ad locũ sibi ꝓprium
Non est vacuum in natura. Natum est esse corpus.
Uacuũ est loc⁹ in quo nullũ est corp⁹ in quo tã aptũ

Non entis non sunt species et differentie.
Uacui ad plenum vel non entis ad ens nulla est proportio vel comparatio.
Necesse ē diuidi excellēs ꝛ excellētiā ꝛ in illd qd excellit
Uñ excellēs ꝛ excelsū sp dñt ī aliq̄ ꝯuenire.
Contrariorum est eadem materia.
Tp̄s exeq̄r motū q2 q̄ nō app̄hēdit' tp̄s ñ app̄hendit motum.
Tp̄s est uumerus motus secundū prius et. posterius id est prius et posterius sunt in motu prout nata sunt comprehendi in anima.
Nichil habemus de tēpore nisi nunc et pñs tempus.
Tempus est mensura motus rerum mobilium.
Oia q̄ fiūt in tpe tabescūt ꝛ senescūt simul cū tēpore.
Sempiterna non sunt sub tempore.
Tempus est passio motus et precipue motus celi.
Cōmē. Celū ñ ē ī loco p se sed p accñs. s. rōe ceteri.
Quātitas nō est de gñe virtutū actiuaꝝ simpliciter
Successio motus causatur ex resistētia medij vel mobilis vel ex resistentia vtriusqꝫ.
Tp̄s est nūerus prioꝝ ꝛ posterioꝝ existētiū in motu.
¶ Sequuntur aucto.v.physico.
Omnis mot⁹ recipit denominationē a termino ad quē.
Medium cōparatū ad vnū extremorum habet rationem alterius extremi.
Fiscum comparatū ad album nigrum esse dicitur.
Motus ē trāsmutatio successiua q̄ fit in tpe sed mutatio est mutatio subitanea que fit in instanti.
Mutationes proprie dicte sunt due specie: scilicet generatio et corruptio.
Generatio est mutatio de non esse ad esse.
Corruptio est mutatio de esse ad non esse.
Ad substātiā non fit mot⁹ q2 substātie nichil est ꝯriū

Motus tantum est in tribus predicametis que sunt quantitas/qualitas/et vbi.
Mot⁹ in qualitate dr alteratio. In qtitate dr augmetatio vel diminutio: vbi dr locatio vel fm locum
Ois motus fit a contrario in contrariu. (mutatio.
Continua sunt quoru vltima sunt sil/vt cutis et caro
Cotihua sunt quoz vltia sunt sil. vt cutis et camisia
Consequeter se hntia sut inter q no est mediu eiusde gnis lz iter ea sunt alia media: vt dom⁹ 9sir se habet ad aliam domum inter quas non est aliqua domus media. Quies est priuatio motus.
¶ Comentator. Oes getes ponut principia nominationu et nome et verbum cuiuslibet forme mobilis
Elementa sunt cotraria secundum suas qualitates non secundum species et formas.
Qualitates elementoz no sunt eoz forme substantiales licet assimilantur formis substatialibus vnde caliditas non est forma substantialis ignis.
¶ Sequuntur aucto.vj.li.phi.
Continua sut quoz vltia sut vnu vt cut et caro
Nullu continuum potest esse ex indiuisibilibus vnde linea non potest componi ex punctis.
Diffinitum et diffinitio sunt eiusdem materie.
Omnis quantitas est diuissibilis.
Inter quelibet puncta signata in continuo est dare lineam in continuum.i.ad mediam.
Punctum nec est continuum nec cotinguum neq frequenter se habens cum alio.
Continuum est diuisibile in semper diuisibilia.
Omne corpus est mobile et omne mobile corpus.
Omnis motus est in tempore.
Ome qd mouetur est indiuisibile quia partum esti:a

termino ad quem mouetur.
Terminus cuiuslibet rei est semper diuisibilis.
Indiuisibile moueri non potest nisi fm accidens.
Nulla mutatio est infinita secũdum terminos: sed se cundũ tẽpus bene potest esse infinita: vt motus celi.
¶ Commentator. Forma est res indiuisibilis.
Generatio ꝛ corruptio sunt termini alterationis.
Alteratio est diuisibilis.
Generatio ꝛ corruptio est indiuisibilis.
¶ Sequuntur auctoritates septimi libri physicoꝝ.
Omne quod mouetur ab aliquo mouetur.
In mouentibus ꝛ motis non est ire infinitum: ꝛ ergo necesse est deuenire ad primum.
Mouẽs ꝛ motũ sil' sunt/ꝛ inter ea nõ est dare mediũ.
Uirtus est dispositio perfecti ad optimum.
Unũqdqꜫ tũc dr pfectũ cũ attingit ꝟtutẽ ei⁹ ꝓpriã.
Ab experientia particularium accipimus vniuersalem scientiam. In quiescendo ꝛ sedendo scilicet mundanis/anima fit sciens ꝛ prudens.
Infantes ita bñ nõ pñt iudicare veritatẽ sicut senes
Alteratio solum est in tertia specie qualitatis.
Sola vniuoca nõ aũt equiuoca sunt comparabilia.
Equiuocationes latent in generibus.
Omne corpus est mobile: ꝛ econuerso.
¶ Cõmentator. Quedã sunt prepositiones in q̃bus nec antecedẽs est verũ necꜫ cõsequẽs: tñ in ipsis cõsequentia est: vt si asinus volat: asinus habet pennas.
Uidi arietẽ ambulare huc ꝛ illuc multotiens: ꝛ hoc nõ posset fieri si pncipiũ mot⁹ eẽt in capite vt dt Galienus.
Perfectio rerum consistit in diuisibilibus.
Uirtus est perfectio quedam.
¶ Sequunt auctoritates octaui libri physicorum.

Auctoritates octaui libri physicorum.

Mot⁹ est q̄dā ꝟtus hoīb⁹ in natura subsistētib⁹
Peccat voluntari⁹ sciēs q̄n ecōtrario vtiť scia
Motus est eternus. Mundus est eternus.
Prius oportet esse combustibile anteq̄ combururaf.
Finiti ⁊ infiniti nulla est proportio.
Homo dicitur minor mundus.
Moueri a seipso proprium est animalis.
Gutta vltia ī ꝟtute p̄cedēs cauat lapidē: sꝫ n̄ p̄cedēs
Grauia ⁊ leuia per se nō mouentur a seuerante: sed mouentur a remouente prohibens per accidens.
Primum mouens mouet magis q̄ vltimum.
Infinitis non est dare primum principium.
Omne quod mouetur ab aliquo mouetur.
Accidens non est necessarium: sed contingit nō esse.
Possibili posito inesse nullum sequitur impossibile.
Qn̄q̄ aliqua cōiuncta sunt in vnū si vnū pōt esse sine altero: ⁊ alterū ecōuerso sine ipso: vt si cōtingit dare aliq̄d qd̄ simul moueť / ⁊ aliquod tātum moueť: ergo etiā est dare aliquod qd̄ tm̄ mouetur ⁊ non moueť.
Impossibile est mouēs moueri eo motu quo moueť.
Omne quod mouetur ex se diuisibile est in partem mouentem ⁊ motam.
Primus motor oīno est immobilis p̄ se ⁊ p̄ accidēs.
Primus motor tm̄ est vnus etern⁹ siue perpetuus.
Motus localis est primus omnium motuum.
Solus motus localis est cōtinuus vere ⁊ perpetuus quia non est medium inter motum ⁊ quietem.
Motus circunflexus non est continuus: quia est interpolatus quiete media.
Motus circularis eodem ad idem.
In circulo non est dare principium ⁊ finem in actu.
Motus circularis est primus motus omnium ⁊ mē=

sura omnium motuum et solus vniformis.
Celū fm se totum non quiescit: sed mouet continue.
Prim⁹ motor nullā hz magnitudinē nec finitaz nec infinitā: vñ ipse est incorpore⁹: indiuisibilis et etern⁹.
Perpetuum prius est corruptibili.
Impossibile est in corpore finito esse potētiā infinitā
Prim⁹ motor ē vbi velocissim⁹ est mot⁹. s. in oriēte.

¶ Commentator.

¶ In plogo hui⁹ lib. viij. hoc nomē hō dicit equoce de eo q̄ est pfectus et p sciētias spelacutiuas et de alijs hominibus hoc est de sciente et ignorante.
Sapiens naturaliter est virtuosus.
Agēs nō posse agere est īpossibile et diminutio agētis cū hoc fit cōtra naturā agentis: sed ipsum dicere posse agere est impossibile est error et deceptio.
Ex nichilo nichil fit.
Homo dicitur paruus mundus.
Experimētū fmonū veror. ē vt ɔueniat reb⁹ sensat.
Generans dat generato formam et omnia accidentia conuenientia ad formam.
In causis essentialr subordinatis nō pōt ire in infinitū: sz in accidētaliter subordinatis hoc est possibile.
Primum antiquum nichil agit in istis inferioribus sine secundo antiquo.
Inter oīa entia q̄titas adheret īmediati⁹ substātie
In celo non est infinita potentia actiua sed passiua.
Primus motor est in oriente: et propter hoc leges quedam adorant ipsum versus orientem.
¶ Incipiūt aucto. sup primū librū de celo et mundo.
Continuum est diuisibile in semper diuisibilia.
Nichil est perfectum nisi trinitas.
Perfectum est cui nichil deficit.

Auctoritates primi libri de celo et mundo.

Omne totum et perfectum super tria ponimus.
Totum vniuersum esse perfectum necesse est.
Natura apta nata est facere sicut fecit: ex quo habetur q ad perfectionē vniuscuiuslibet rei tria requirunt: scz substantia siue natura/virtus/et operatio.
Mixto non competit motus nisi ratione elementi predominantis in ipso.
Motus circularis non habet contrarium.
Unum tantum vni est contrarium.
Motus circularis est primus omnium motuum.
Perfectum naturaliter prius est imperfecto.
Celum nec graue nec leue.
Totum et pars mouentur ad eundem locum.
Si alicui inest vnus motus preter naturam / etiam inest alius motus secundum naturam.
Celum est ingenerabile et incorruptibile/inaugmentabile et inalterabile.
Celum elongatum est a contrarijs.
Celū non potest suscipere peregrinas impressiones.
Deus et natura nichil faciunt frustra.
Paruus error in pncipio maxim⁹ erit in fine. pncipia sunt minima ī quātitate: maxīa ꝟo in idēptitate
Non est dare aliquod corpus actu infinitum.
Finiti ad infinitum nulla est proportio.
Nō sunt plr̃es mūdi nec īpossibile est eē plr̃es mūdos.
Indiuidua alicui⁹ speciei nō differūt specie: sz nūero
Differt dicere celū/et hoc celū qđ hz formā ī materia
Nō sūt plr̃es mūdi: q2 tota mr̃ia a sua forā ē ꝯphēsio
Tripl'r accipit celū. s. ꝑ octaua sphera ꝑ corpe qnto et ꝑ toto vniuerso. Extra celū nullū est corp⁹ siue nichil est. Extra celū nec est locus/neqz tēpus/neqz vacuum: sed ibi sunt entia inalterabilia impassibilia

Optimam vitam ducentia quam toto euo perficiũt
A primo quidem ente cõmunicatum omnibus esse ꝛ
viuere his quidem clarius/his vero obscurius.
Oĩa que mouent qñ veniũt ad locũ propriũ qescũt.
Oportet inquisitores veritatis non esse inimicos.
Impossibile est aliquid esse eternum quod habet potentiam nisi sit aliquando.
Omne quod est generabile/id est nouum a parte ante/non potest esse perpetuum a parte post.
Quicquid est incorruptibile ꝛ ingenerabile hoc est perpetuum et econtra.
Omne corruptibile de necessitate corrumpitur.
Uirtus est optimum alicuius quo potest.
Uirtus actiua terminatur ad maximum.
Uirtus autem passiua ad minimum.
Materia est causa esse vel non esse.
¶ Cõmẽtator. Celũ est quasi mediũ ꝛ ligamentum quoddam inter generabilia ꝛ corruptibilia eterna.
In celestib⁹ nõ sunt plura indiuidua sub vna specie.
Celum non habet materiam que est in potentia ab esse: sed eius materia est corpus in actu.
Res est ĩtellectiua ꝑ formã/ꝛ est sensitiua ꝑ materiã
Unde actiua diffinitur in vltimo augmenti sui: sed passiua in vltimo detrimenti sui.
¶ Sequuntur auctoritates.ij.lib.de celo ꝛ mũdo.
CElum mouetur sine labore ꝛ pena.
Amabile est a melioribus persuadere.
Celũ est aĩatũ ꝛ hꝫ principiũ sui motus in se.
Cuiuscunqꝫ rei est aliqua operatio/illa est finaliter propter ipsam.
Oportet motũ celi esse circa aliqđ fixũ sicut est terra
Nullum violentum est perpetuum.

Si vnū cōtrariorum est in natura ⁊ reliquū est in na (tura.
Eadem est materia contrariorum.
Celum est rotunde figure.
Figura sphęrica ⁊ rotūda ē nobilissima oīꝫ figurarꝫ
Unum est prius multo ⁊ simplex composito.
Motus est celi mensura omnium motuum.
Motus celi est continuus perpetuus ⁊ vniformis.
Natura ex possibilibus facit semꝑ quod optimū est.
Omnis motus naturalis est debilis in principio / in fine fortior est: sed non econuerso motus violentus in principio est fortior in fine debilior.
Oīs mot⁹ in potētia ⁊ defectu est accn̄s ꝑter naturā
Opposita iuxta se posita magis elucescunt.
Stelle sunt eiusdem nature cuius est celum.
Stelle in istis inferioribus colorē generāt a lumine
Motus natus est calefacere ⁊ ignire.
Magis diligimus illa scire de quibus maximam dubitationem habemus per quasdam rationes debiles q̄ꝫ notiora per rationes efficatiores.
Illud qđ ꝑ paucas rōnes acquirit faciliꝰ acquirit sed qđ ꝑ plures rationes acquirit difficiliꝰ acquirit
Mirabilia nature sunt multa.
Illud qđ bonitatē ꝑ pauciores actiones participat.
¶ Commentator. Necesse est omne animatum corpus nobilius esse inanimato.
Omnia entia nichil intendūt per suas operationes nisi ꝙ assimilentur primo principio mobili.
Absentia materie est causa eternitatis.
Entia diuina ⁊ eterna agūt ꝓpter se pria intētione secūdaria ꝟo intētiōe ꝓpter cōseruationē inferiorꝫ.
Stella est densior pars sui orbis
Melius est scire modicum de rebus nobilibꝰ q̄ꝫ mul

tum de rebus ignobilibus.
¶ Sequuntur auctoritates.iij.lib.de celo z mūdo.
Plurima consideratio scientie naturalis est de corporibus.
Impossibile est diuisibile ꝯponi ex īdiuisibilibꝰ.
Ordo est propria natura rerum z animalium.
Elementa non sunt infinita/z sunt quattuor/scilicet ignis/aer/aqua/et terra.
Elementa sunt generabilia z corruptibilia.
Fini nichil est contrarium.
Omne leue sursum/z omne graue deorsum.
Si totum vniuersum de nouo generaretur necesse est vacuum esse.
Elemēta sunt pria corpora ex qbꝰ ꝯstāt alia corpa.
¶ Commentator. Qualitates prime elementorum non sunt eorum forme.
Tria fecerūt Auicenā errare in naturalibꝰ.s.experientia/cōfidētia proprij ingenij/z ignorātia logice
Ex quo ex materia prima aliqd fit necessē est ipsam situatam esse in vniuerso.
¶ Sequunt auctoritates.iiij.lib.de celo z mundo.
Extremū celi dr sursum/sz medium dr deorsum.
Leue dr qd sursum mouet:graue ꝟo qd deorsū
Ignis est leuis:terra vero grauis.
Uacuum nichil est.
Oīa corpora inferiora habēt grauitatē preterignē
Medium contrarium est extremo.
Forme est continere:sed materie est contineri.
Grauia z leuia mouentur ex seipsis in sua propria loca:nisi sit impediens verum z immediate:quia mediate mouentur a generatione vel a remouente.
¶ Cōmentator. Agēs nō hz eterna nisi scdm simi-

litudinē inquātū.s.agēs dr forma finis et cōseruans
Agēs trāsmutans materiam ad formā substātialē/
transmutat ipsam ad accidētia ppria illius forme.
Finitatio et terminatio īueniūt ī reb9 p suas formas
Incipiūt aucto.sup.j.li.de gnatiōe et corruptiōe.
Omnium transmutationum habentium se ad=
inuicem eadem est materia.
Pauca respicientes de facili enunciant.
Generatio est quando totum: scilicet compositum ex
materia et forma transmutatur in totum nullo sub-
iecto sensibiliter remanente in eodem.
Qualitas symbola/id est simul scilicet in specie et nō
in numero eadem manet in generato et corrupto.
Ex nichilo nichil fit.
Passiones non sunt separabiles.
Generatio vnius est corruptio alterius: propter
hoc generatio et corruptio sunt eterna.
Quod non est cognitum non est ens.
Ille.i.materia prima maxime est subiectum genera
tionis et corruptionis susceptibile: vnde subiectum
generationis et corruptionis est materia prima.
Materia nō est quātitas/sz est illud cui9 termin9 est
Materia nunq̄ separat ab alia forma. (quātitas
Omne agens naturaliter in agendo repatitur.
Agens et patiēs sunt in principio dissimilia/et in fine
sunt similia: similia in gn̄e/dissimilia vero in specie.
Agens et patiens non agunt nisi approximata.
Finis non agit nisi metaphorice.
Habitibus presentibus existentibus in materia ces
sat omnis motus transmutatio.
Elementa non manent actu in mixto/sed virtute.
Mixto est miscibilium alteratorum vnio.

¶ Cōmētator. Oē ens naturalr ē cognitū a nobis ꝛ qd non ē cognitum a nobis nonest ens naturalr non est credendum qd ille primus magister.scȝ Aristoteles aliqd sine forti ratiōe dixerit. Albertus qd michi de miraculis diuinis cū de rebus naturalibꝰ loquar.
Compositio scda presupponit primā compositionem qꝛ cōpositio prima est secunde compositionis causa.
Prima cōpositio est composita ex materia et forma
Sed compositio secunda est accidens subiecti.
¶ Sequuntur aucto.ij.de generatione.
Elemēta actiua ꝛ passiua sūt adinuicē cū subō
Calidū est qd congregat omogenia inquantū omogenia.i. que sunt eiusdem generis ꝛ segregat eutrogenia.i.que sunt diuersi generis.
Frigidū est qd cōgregat tam eutrogenia omogenia
Humidū est qd male est determinabile termino proprio bene tamen terminabile termino alieno.
Siccum est quod bene est terminabile termino proprio male autem termino alieno.
Calidum ꝛ frigidū humidū ꝛ siccum sunt prime qualitates elementorū ad quas omnes alie reducuntur.
Quattuor sunt elementa.s.terra q̄ est frigida ꝛ sicca aqua est frigida ꝛ humida/ aer est calidus ꝛ humidꝰ ignis qui est calidus et siccus.
In habentibus simbolnm.i.similitudinem facilis est transitus idest transmutatio.
Facilius est vnum transmutare q̄ multa
Flamma est fumus ardens.
Infinita pertransire est impossibile
Necesse est corpora mixta cōstare ex elemētis oībus
Ex eisdem sumus ꝛ nutrimur. (ꝛ nō ex vno tm̄.
Materia est causa quare aliqua possunt esse.

Ignis est contrarius aque et aer terre.
Materie est pati agere vero alicui⁹ potētie .s. forme
Ignis sine superiori agente quod est celum deterius agit / q̄z organum artificis sine artifice
Motus solis et alioꝝ planetaruz in obliquo circulo est causa generationis ꝛ corruptionis reꝝ inferiorū
Contrariorum contrarie sunt cause
Idem manēs idē sēper aptū natum est facere idez.
Generatio et corruptio sunt perpetua.
Adueniēte sole aīalia redibūt recedēte ꝑop:ribūt.
Uita ꝛ tp̄s vniuscuiusq̄z numerū habet ꝛ mensuratur certa periodo .i. certa reuolutione ꝛ mensura
Natura desiderat semper quod melius est.
Melius est esse q̄z non esse.
Impossibile est omnia manere eodem numero propter longe distare a primo principio.
Generatio ꝛ corruptio perpetuantur circulariter ꝛ non secundum rectitudinem.
Quoꝝ sbā deperit nō redeūt eodē numero sz specie.
¶ Cōm. Cōcauū orbis lune ē quasi forma ignis.
Tempora anni circulariter currunt propter motum solis circularem.

¶ Incipiunt auctoritates super .j. metheo.

Mundus constat ex quatuor elementis.
Totus mund⁹ sensibilis ꝯtigu⁹ et latiorib⁹ superiorib⁹ celi sensibilis vt inde tota eius (virt⁹ gubernet.
Motus celi est perpetuus.
Motus celi est primus omnium motuum inferioruz
Corpora celestia motu suo generant calorem ī istis inferioribus / ipsa tamen non recipiunt peregrinas impressiones quia calefieri non possunt
Aer et ignis mouentur circulariter.

¶ Cōmē. Non est stella sz est quedā imp͛essio aeris.
¶ Sequuntur auctoritates secundi libri metheo.
Cum cōgelant nubes fit nix: sz cū vapor cōgelatur fit pluuia / cū aūt cōgelat pruina fit grādo.
Interiora terre z etiā animaliū in estate sunt frigida / z in hyeme sunt calida.
Contrarium circunstans suum contrarium fortificat ipsum per entiperistasim / id est per resistentiam.
Dulce propter leuitatem fertur sursum: sed salsum propter grauitatem subtus manet: z ergo aqua pluuialis dulcis est: maris autem salsa.
¶ Sequuntur auctoritates tertii libri metheo.
Humidū nō est sine sicco / nec siccū sine humido.
Aque maris fluunt tam de nocte q̄ȝ de die.
Uentus est vapor terreus aeris superiora trāscendens cum p̄cutiendo z fortiter impellens.
Motus terre causatur ex vapore in terra incluso.
Tonitru⁹ fit ex vapore igneo in vētre nubis incluso qui cum ventrem nubis exire debet / ipsum violenter rumpit z strepitum facit siue sonum.
¶ Sequuntur auctoritates quarti libri metheo.
Qualitates prime elementorum sunt quatuor inter quas due sunt actiue / vt calidū z frigidum: due ver passiue / vt humidum z siccum.
Putrefactio est vltima resolutio.
Omnia elementa putrefiunt preter ignem.
Oppositorum opposite sunt cause.
Quecunq̄ȝ a frigido componuntur a calido resoluūtur et econuerso.
Excellentia frigiditatis impedit putrefactionem.
Digestio fit a calido naturali.
Quecunq̄ȝ liquescunt sunt ad modum aque.

Omnia corpora ignita et sub igne facta habent calidum in potentia vt cementum siue calx.
Unūquodq3 entiū naturaliū z determinatū ad quādā opationē z inq̄stū pōt dr ens inq̄stum ꝙo nō potest non dr ens: vt hō mortuus nō dr homo nisi equiuoce et oculus dum pōt facere operationē que est videre: dicitur oculus dummodo non potest non dicitur oculus nisi equiuoce.s.depictus vel lapideus.

¶ Auctoritates super.i.li.de anima.

Scientia est de numero bonorum honorabiliū vna scia est melior alia vel qr ē de nobiliori subiecto vel qr certior est altera z ꝑpter hoc vtraq3 scientia de anima est nobilior et melior aliis scientiis naturalibus.
Cognitio de anima vtilis est ad omnem veritatem z maxime ad scientiam naturalem.
Anima est tanq̄ principium omnium animalium Aliorum alia sunt principia.
Aial vl'e aut nichil est aut posteriꝰ est: qr nichil nō est in rez natura vt voluit Plato. Uel si est tūc posteriꝰ est vt remotio rei siue intentio posterior est ipsa re.
Accidētia magnā ptē cōferūt ad cognoscēdū qd q̄d est.i.subiectū siue diffinitio subiecti. Omnis demōstratio principium est quod quid est.i. diffinitio subiecti.
Oēs operationes q̄ sunt in animatis sunt totius cōpositi ex corpore et anima et non ex anima tantum.
Unde nulla operatio anime est propria in qua non communicatur corpori vnde ipsum intelligere non est proprium sed totius coniuncti.
Intellectus vel est fantasia vel non est sine fantasia.
Triplex est diffinitio. vna q̄ dat ad materiā tm̄: vt cū dr domꝰ est quoddā constans ex lapidibus et lignis:

Alia est q̃ datur p formã tm̃ vt cũ dr̃ domus ẽ coopc rimẽtum quoddã defendẽs nos a caumatibus ꝛ imbribus. Tertia q̃ datur p vtrũq;. s. cũ dicit domus est cooperimentum quoddam defendens nos a caumatibus et imbribus constans ex lapidibus et lignis. Nãlis diffinit p materiã tm̃ vel per mãm ꝛ formã sit.
Impossibile est per corpora animalium resurgere.
Dicere animã n gaudere vel tristari vel simile est ac si quis dicat causa texere vel edificare.
Si senex hr̃et oculos vt iuuenis videret vt iuuenis.
Intellect⁹ est qd diuinũ impossibile ꝛ icorruptibile.
Melius est dicere q̄ homo intelligat per animam q̃ q̄ anima intelligat per hominem.
Intelligere nostrum corrumpitur aliquo interius corrupto scilicet fantasia.
Oportet artificem vti organis animũ vero corpore.
Non quelibet anima potest intrare quodlibet corp⁹: sed quelibet anima requirit proprium corpus.
Anima s̃m Plato. est res manens seipsum mouens.
Rectus est iudex sui et obliqui.
Egrediẽte aĩa a corpe corpus marcessit et expirat.
Cõmẽtator. Artes nõ differũt a seinuicem nisi vl demonstrationis confirmatione vel nobilitate subiecti vel vtroq; modo.
Subiectum scientie de anima nobilior est subiectis aliarum scientiarum et demonstratio eius magis est firma: et ideo precedit alias scientias.
Animalia sunt nobilissima corpa g̃nabiliũ et corruptibiliũ. Actus ꝛ potẽtia sunt differẽtie maxime op posite et reperiuntur in vnoquoq; predicamento.
Intellect⁹ agens causat vniuersalitatem in rebus
Intellect⁹ s̃m Ari. sciam est abstractus a corpe ꝛ tñ

Auctoritates secundi libri de anima.
impossibile est vt intelligat aliqd sine imaginatiōe.
Membra leonis non differunt a membris cerui propter diuersitatem anime leonis ab anima cerui.
¶ Temisti⁹. Cū multa sunt dicta Ari. q̄uis quis aliqs mirabit magis oīb⁹ mirari cōuenit negociū de aīa.
Si veritatem de anima cognoscimus valde introductorium est a nobis omnem veritatem: nam ad omnes partes philosophie insignes dat occasiones.
Anima seipsam cognoscens digna est de aliis finem facere: sed si ipsa decepta fuerit de quo tunc fidem facere putabitur / quasi dicat de nullo.
Nichil ē ociosū ī nā s; vnicuiq; enti ē op⁹ attributū.
Genus est qdā cōcept⁹ summatim collect⁹ ex similitudine singulariū.
Intellectu nichil est diuinius.
His qui secundum apparentias poeticas recipiunt fabulas nichil videtur esse derisibilius sicut nec his qui occultum querunt intellectum in eis.
¶ Sequuntur auctoritates secundi libri de anima.
Triplex est rerū substātia. s. materia / forā / z cōpositū.
Materia est potētia. forma ꝓ actu⁹.
Duplex est actus sc; primus z secundus. Primus vt sciētia. secūdus vt speculari ꝫm scientiam.
Naturalia sunt principia artificialium.
Anima est actus corporis organici / physici / vitam habentis in potentia. scilicet ad opera vite.
Anima est substantia. i. forma substātialis corporis
Non oportet querere vtrum ex anima z corpore fiat vnum z vniuersaliter ex materia z forma.
Si oculus esset animal visus esset vtriq; anima ei⁹.
Animatum differt ab inanimato in viuendo.
Uiuere dicitur quadrupliciter. scilicet vegetare / sentire / intelligere / z moueri secūdum locum / z si vnum

istorum alicui inest hoc dicitur viuere.
Aia mouet corpus ad oēm differētiā positionis/scʒ sursum/deorsum/sinistrorsū/destrorsum ante ꝛ retro
Animal est animal propter sensum tactus.
Aia est ꝑncipiū quo ꝑmo ꝛ principaliter viuimus intelligimus sentimus ꝛ mouemur secundum locum.
Quatuor sunt potētie aie ꝑncipales. s. vegetatiua/ sensitiua/ ꝛ ꝯm locum motiua ꝛ intellectiua he sic se habent adinuicē ꝙ vegetatiua pōt esse absqȝ sensitiua: vt patet in plantis ꝛ non econuerso: ꝛ sensitiua siue motiua ꝯm locum manet vt patet in quibusdam animalibus concilibus/ ꝛ non econuerso: ꝛ tam secūdum locum motiua ꝙ̄ sensitiua possunt esse sine intellectiua vt patet animalibus brutis/ et nō econuerso.
In plantis est anima vna in actu: sed multe sunt in potentia: ꝛ ideo partes eo um obscisse viuunt.
Intellectus separatur ab aliis potentiis anime/ sicut perpetuum a corruptibili.
Non solum scimus sciētia sed etiam anima/ ꝛ etiam non solum sanamur sanitate: sed sanamur corpore.
Vñ nō solū oīs cōparatio dependet a forma sed etiā depēdet a materia: principali⁹ tñ depēdet a forma.
Actus actiuorum sunt in patiente predisposito
Potētie cognoscunt ꝑ actus. actus ꝟo per obiecta.
Naturalissimū eñ operū est in oībus viuētibus quecunqȝ ꝑfecta sunt ꝛ nō orbata: ꝛ que generationē nō habent spontaneam generare sibi simile vt esse diuinum ꝛ immortale participant ꝯm id quod possunt.
Nichil de numero corruptibiliū ꝯtingit idē numero manere semp: pōt tñ vnū manere in specie ꝑ generationem
Scientia est vniuersalium.
Vniuersalia sunt in aia: sʒ ꝑticularia sūt extra aiaʒ

Anima intelligit quādo vult sed non sentit qn̄ vult: quia obiectum intellectus est in anima vt vniuersale obiectum sensus extra animam vt particulare.
Duplex est sensibile. s. per se et per accidens: vt aliqua substantia particularis vt darij filius.
Sensibile p se est duplex. s. cōmune ⁊ pprium. Cōia sensibilia sunt quinqꝫ. s. magnitudo motus quies numerus et figura. Sed proprium est quod per se sentitur ab vno sensu vt color a visu: et sic de singulis.
Quinqꝫ sunt sensus scilicet visus/auditus/odoratus/tactus/et gustus.
Sensus nō decipitur circa suum proprium obiectum.
Color est visibilis per se lumen est actus dyaphani secundum quod dyaphanum.
Dyaphanū ē aliqđ corpꝰ pspicuū vt aer et aqua / et corpꝰ celeste lumē nec ē corpꝰ nec est fluxus corporis
Impossibile est duo corpora esse in eodem loco.
Illuminatio non fit successiue ⁊ in tempore sed fit in instanti.
Tenebra est priuatio luminis
Color non est visibilis sine lumine
Sensibile positū extra sensum non facit sensationem
Sonus causatur ex collusione corporum aerem violenter frangentium.
Echo est sonus secundario factꝰ ex repcussione soni prius facti.
Vox est sonus animati tantum.
Vox est repercussio aeris inspirati ad vocalem arthercam cum ymagine significandi.
Inanimatum nullum vocat.
Lingue cougruunt duo officia seu opera nature scilicet gustum et loquelam.
Homo praue odorat et odoratū habet peiorē multis animalibus/similiter et gustum: sed tantum cer-

tiorem omnibus animalibus.

Anima est causa corporis viuentis in genere triplicis cause scilicet formalis/finalis/ ⁊ efficientis.

Duplex est finis: scilicet gratia cuius/ ⁊ finis gratia quo/id est finis intra/ ⁊ finis extra.

Nichil proprie nutritur naturaliter nisi viuum.

Tres sunt potentie anime vegetatiue: scilicet nutritiua/augmentatiua/ ⁊ generatiua.

Radices in plantis similes sunt oribus in animalibus: quia ambo nutrimentum suscipiunt.

Ignis augmētaꝛ in infinitū q̊usqꝫ fuerit cōbustibile.

Omnium natura constantium positus est terminus ⁊ ratio magnitudinis ⁊ augmenti.

Alimentum neqꝫ decoctionem est contrarium ⁊ dissimile alito: sed post decoctionem erit sibi simile.

Necesse est omne viuens ꝙ diu viuit nutriri.

Nichil generat seipsum sed saluat.

Agēs ⁊ patiēs ī p̄ncipio sūt diuisibilia ī fine ꝟo sīlia

Duplex est potentia/scilicet propinqua ⁊ remota siue potentia coniuncta actui ⁊ distans ab actu.

Remota vt puer dicitur habere potentiā militādi.

Propinqua vt homo adultus.

Omnes appellare a fine iustum est.

Passiuo dr̄ dupl'r. Uno mō capiꝛ ꝑ transmutatione quadā q̄ fit cū abiectione cōtrarij/ ⁊ illa diciꝛ passio proprie dicta. Alio mō idē est ꝙ salus ⁊ pfectio alicuiꝰ in potētia ab aliquo qđ non est in actu ⁊ illa dr̄ passio metaphorice vt ē sētire ītelligere ⁊ sic de alijs

Scientia est vniuersalium.

Gustū ⁊ tactū habemꝰ certiorē oībꝰ aīalibus. vnde nullū aīal precellit hoīem in gustando ⁊ tangendo.

Homo est prudentissimum animal.

Moles carne mēte aptos dicimus duros ꝑo ieptos
Nichil est gustabile sine humido.
Caro non est medium actus: sed aliquid circa carnem sicut neruus.
Medium comparatum ad vnum extremorum habet rationem alterius extremi.
Ois sensus susceptiuus oim specierū sensibiliū si materiā sicut cera suscipit figurā sigilli auri sine auro.
Excellens sensibile corrumpit sensum.
Abeuntibus sensibilib⁹ remanet species in fantasia
Non est necesse omne mouens moueri.
Sensus communis est potentia anime que dis ernit sensibilia diuersorum sensuum in vno eodem tempore: sicut dulce ⁊ album in lacte.
Sicut dicit Homerus talis est intellectus in hoib⁹ terrenis qualē inducit pater filioꝝ deorumqꝫ.i.soli.
Deceptio ⁊ ignorātia magis ꝓprie est in aīalib⁹ ꝙ sciētia: qꝛ in ipsis magis ꝑficit ignorātia ꝙ scientia.
Eadem est scientia contrariorum.
Fantasia est motus factus a sensu secundum actum secundum quem animalia mult aagunt ⁊ patiuntur
¶ Cōmentator. Aīa est substantia ⁊ non accidens.
Substantia est dignior omni accidente.
Forme substātiales equoce esse in subiecto dicunt: qꝛ subiectū forme substātialis ē ens ī potētia qđ nō est in actu nisi ꝑ formā: sꝫ subiectum accidētis est aliqđ existēs in actu.s.cōpositū ex materia ⁊ forma. vnde habem⁹ ꝙ oīe qđ aduenit enti in actu est accidens.
Cōpositū ex forma ⁊ materia nō đr: qꝛ forma est vna
Forma rerum artificialium sunt accidentia.
Indiuiduum non est nisi per formam suam.
Corpora celestia non habēt de virtutibus anime ni

si intellectum ꝛ desiderium.
Solicitudo diuina cū nō potuit facere vnum indiuiduū numero semꝑ ꝑmanere miseria est ei dando sibi virtutē per quā semper pōt permanere idē in specie.
Omne ens naturale desiderat ꝑmanentiā eternam.
Natura semꝑ agit ꝓpter aliqd tanq̄ propter finē.
Diuersitas formarū est cā diuersitatis materiarū.
Omne recipiēs dz esse denudatū a natura recepti.
Lux non requiritur in videndo propter ipsos colores:sed propter ipsum dyabolum.
De exēplo nō requirit verificatio:sed manifestatio
Stelle non vident de die ꝓpter maius lumen solis.
Homo boni tactus semper est discretus: sic etiaꝫ est de aliis sensibus.
Odo est in medio nō formaliter sed intētionaliter.
Vultures ꝛ tigrides venerūt ad loca ꝓlij ꝓpt odorē qui accidit in terra grecoꝝ a q̄ngētis miliarib⁹. Alber⁹. Clade facta ī terra grecoꝝ venerūt vultures ꝛ tigrides q̄ngētis miliarib⁹ ad cadauera mortuoꝝ
¶ Cōmentator. Locus est similis ꝛ equalis locato.
Sensus semper dicit verum non in vniuersalibus sed in propriis:sed intellectus semper dicit verum in vniuersalibus/nō aūt in propriis respectu animaliū
Temestius. Oīa artificialia habēt rōnē accidētis.
¶ Quibuscunq̄ de numero mortalium natura dedit intellectum his promisit singulas potentias in ministerium intellectus.
Sēsus nō decipit circa suū sensibile ꝓpriū seruatis tribus cōditionib⁹ que sunt debita dispositio medij/ debita dispositio organi/ꝛ debita obiecti distantia.
Ea q̄ scim⁹ sunt minima respectu eoꝝ q̄ ignoram⁹.
¶ Sequuntur auctorita.iij.lib.Aristo.de anima.

Intellectus est pars anime. Intelligere est pati. Sicut se habet sensus ad sensibilia sic se habet intellectus ad intelligibilia.
Intellectus possibilis nichil est in actu de numero entium anteq̃ intelligat ea.
Intellectus non habet organum in corpore: sed est omni organo corporali separatus.
Anima intellectiua ꝛ specierũ intelligibiliũ locus.
Intellectus cum intelligit valde intelligibilia non minus intelligit immo magis.
Intellectꝰ cũ intellexerit alia põt seipm̃ intelligere
In oĩbꝰ habẽtibꝰ formã ĩ matẽia differũt res ꝛ esse rei
Entia siue q̃dditas rei est ꝓpriũ obiectũ intellectus
Intellectus est simplex impossibilis ꝛ immixtus.
Intellectus passibilis est primo tanq̃ tabula rasa in qua nichil est depictum: possibilis tamen depingi.
Intellectꝰ noster intelligit se sicut alia ꝑ spẽs aliaꝝ.
In separatis ꝛ materia. i. intelligẽs ꝛ intellectum.
Sicut in oĩm rerũ natura est aliq̃d qđ põt primo fieri ꝛ facere oĩa illiꝰ gñis: sic etiã in aĩa est necesse: nec duo esse vnũ scꝫ qđ põt fieri oĩa intelligibilia et recipere ea: ꝛ hoc est intellectus possibilis: aliud vero ꝙ potest facere oĩa intelligibilia / ꝛ hoc est intellectus agens. Unde duplex est potẽtia intellectiua: scilicet agens ꝛ passibilis. Intellectus agens est sicut lumẽ quia lumen facit colores in potentia actu visibiles: sic intellectus agẽs potẽtia intelligibilia facit actu intelligibilia. Agens est nobilius et honorabilius patiẽte / formal꞉ materia. Intellectꝰ est imortalis ꝛ perpetuus. Duplex est operatio intellectꝰ. Una qua dicit᷑ simpliciũ terminorũ apprehensio. Alia simpliciũ terminorũ apprehensorũ cõpositio ꝛ diuisio sub=

qua comprehendit tertia.scz ratiocinatio remota.
Priuatio cognoscitur per habitum.
Intellectus noster est ens et potentia.
Potentia in vno indiuiduo precedit actum: sed actus simpliciter precedit potentiam.
Omnia que fiunt ab vno ente in actu fiunt.
Duplex est intellectus possibilis.s.practicus et speculatiuus. Speculatiuus considerat rem simpliciter.
Practicus cõsiderat ipsam p cõparationẽ ad opus.
Sicut res habet esse sic habet intelligi.
Omne ens aut est sensibile/aut intelligibile.
Anima est quodammodo omnia.
Scientie secãtur quemadmodum res de qbus sunt.
Lapis non est in anima sed species eius.
Manus est organum organorum.
Intellectus est species specierum / id est formarum.
Duplex est appetitus.scilicet intellectiuus/et ille dicitur voluntas: et sensitiuus: et ille diuiditur in duas scilicet in irascibilem et concupiscibilem.
Necesse est quecũqz intelligentẽ fantasma speculari.
Natura nichil agit frustra. Unde non deficit in necessariis nec abundat in superfluis.
Intellectus principiorum semper est rectus.
Appetibile semper mouet appetitũ sub ratione boni: siue hoc sit bonum apparens/siue existens.
Tria requiruntur ad motum animalis: scilicet mouens/motum/et organum motus.
Duplex est motus.s.mouens mobile/ qd est appetibile: et mouens motũ/qd est potẽtia appetitiua in hoie motũ autem est organum animalis/puta ipsum cor.
Necesse est omne quod viuit habere animam vegetatiuam a principio generationis vsqz ad finem.

Necesse est omne animal habere sensus.
Impossibile est corpus aialis esse simplex elementū.
Sensus gustus et tactus necessarij sunt omni anima li:alij autem de bene esse.
Non videmus extra mittendo:sed intus suscipiendo
Sensus tactus est primum omnium sensuum:quia si ne eo anima esse potest.
Excellens sensibile corrumpit sensum.
Excellens tangibile corrumpit animal.
Linguam habet animal vt significet aliquid alteri.
¶ Cōmē. Intellect⁹ nō est corpus/nec ꝟtus ī corpe.
Sermo in principio debet esse longus vt ait Plato.
Aristoteles adinueniens intellectum possibile inue= nit quoddam nouum genus materie.
Species humana est eterna.
Necesse est in oī intelligibili abstracto aliqd sīle esse materie:ꝛ aliqd sīle esse forme. s. potentia ꝛ actum.
Nulla forma liberata est a potentia simpliciter: nisi prima forma que extra se nichil intelligit.
Omnis forma separata a materia est intellectiua.
Credo ꝙ homo/scilicet Aristoteles/fuit natura/re= gula/et exemplar quoddam:non aduenit ad demon= strandum vltimam perfectionem in materia.
Habit⁹ est ſm quē habēs ipsum pōt agere qn̄ vult.
Operatio intellectus possibilis est intelligere:sed ope ratio intellect⁹ agētis est abstrahere intelligere facere
Intelligere est recipere intelligibilia:sed abstrahe= re in potētia intelligibilia facere actu intellecta de nudando ea a materia ꝛ a conditionibus materie.
Uniuersalia nō habēt esse extra aiaꝫ vt voluit plato
Intellectus possibilis est vltimus in ordine intelli= gentiarum separatarum.

Prima principia per nichil aliud q̄ solo lumine intellectus cognoscuntur.
Quandocūq; homo fuerit copulatur intellectui per scientiam omnium rerum tunc est quasi deus.
Temistius. Si aliquis est intellectus in quo non est potentia: ille nec intelligit priuatiões nec mala: et talis est prima causa.
Intellectus qui plura intelligit non est dignior: sed qui nobiliora intelligit ille est nobilior ꝛ dignior.
Intellect⁹ dign⁹ ē ipa veritas: ꝛ tñ sp verūītelligit.

¶ Commentator super tertium de animalibus.

Prius est scire actiones anime q̄ eius substantiam
Intellectus est oībus cōmunis: cognitio autem non.
Scire genus precedit ipsum scire differentiam.
Prima perfectio sensus est virtus in corpore.
Minim⁹ error in pncipio est cā maximi erroris ī fine
Uirtutes passiue sunt mobiles ab eo cui attribuuntur: actiue mouent cui attribuuntur.
Anima rationis indigna est inspicere et considerare intentiones que sunt imaginatiua.
Sicut sensus indiget inspicere sensibilia: sic intellectus intelligibilia.
Forme rerum extrinsecarum mouent intellectum.
Mens/id est intellectus agens aufert formas a materijs et facit ea intellectiua in actu postq̄ erunt intellectiua in potentia.
Intellectus recipit omnes formas naturales.
Omne recipiens dꝫ esse denudatū a natura recepti.
Intellectus possibilis nichil habet in sui natura in formis naturalibus.
Forme naturales non sunt separabiles.
Extrema in specie differunt a medijs.

Intellectus possibilis est illud quod est in potẽtia ad omnes intentiones formarũ naturaliũ vniuersaliũ: ⁊ nõ est in actu ad aliquod entium anteꝗ̃ intelligat.
Diuersitas materie ꝑcepte facit diuersitatẽ nature recipiẽtis.
Oẽ gñabile ⁊ corruptibile ẽ ꝑticulare.
Intellectus non est hic.id est particularis neq̧ corpus neq̧ est forma in corpore.
Intellect⁹ qui creat et generat intelligibilia est intellectus agens.
Anima nõ intelligit sine imaginatione: sicut sensus non fit sine presentia sensibilis.
Impossibile est easdem intentiones ponere quãdoq̧ corruptibiles/quandoq̧ eternas.
Natura corruptibilis siue passibilis non potest trãsmutari in eternam.
Calor nõ mouet visum nisi ꝑ presentiã lucis. In formis abstractis nõ est nisi vnũ indiuiduũ in vna specie
Ab vno instrumẽto non potest venire nisi vna actio.
Intellectus agens vt possibilis neq̧ est generabilis neq̧ corruptibilis.
Omne ens sensibile diuidit̃ in materiam ⁊ formam.
Nisi esset hoc genus entium intellectus non possem⁹ intelligere multitudinem in rebus abstractis.
Scire de aĩa necessariũ est in sciendo primã phĩam.
Sicut se habet lux ad dyaphonũ / sic intellect⁹ agẽs ad possibilẽ: q̃z sicut lux est perfectio dyaphoni sic intellectus agens est perfectio intellectus possibilis.
Hoc nomen intellectus equiuoce dicitur de intellectu agente et speculatiuo.
Omnis virtus existens in corpore composito est ex primis qualitatibus.
Uirtus imaginatiua est in interiori ꝑte cerebri ⁊ co

gitatiua est de gñe existentium virtutum in corpore
Oēs ptēs aie sunt forme in materia pter rationalē.
Locus nichil est eorum que existunt in eo.
Uirtus cogitatiue est de genere virtutū sensibilium
Primum intelligens extra se nichil intelligit.
Mouens et motum dicuntur esse eiusdem speciei.
Intellectus cum fuerit in actu potest intelligere se=ipsum per intentionem quem extrahit a se.
Intellectus abstrahit qdditatē ab hñti qdditatē et nō cessat abstrahere donec venit ad simplicē qdditatem.
Rectum est in curuo sicut simitas in naso.
Si non esset materia non esset passio.
Intelligere est passio et non actio.
In eo quod intelligibile est ex se intelligēs/ꝛ intelli=gens ꝛ intellectum erunt idem in omnibus modis.
Ea que agunt ꝛ patiuntur in subiecto cōmunicant.
Propria passio est aliqua priuatio/ꝛ nullam habet naturam propriam preter naturam subiecti.
Unum oppositorum per reliquum intelligitur.
Anima est vnum entium naturalium rerum.
Consideratio de anima est consideratio naturalis.
Nichil agit nisi per suam formam.
Actus intellectus agentis est sua substantia.
Species humanas deficere est impossibile.
Forme inmateriales ex se sunt intellectiue.
Ubi non est vera generatio/ibi nō est verum agens.
Per ꝟtutē cogitatiuā homo differt ab oīb⁹ aīalib⁹.
Intellectus agēs tm̄ est in actu ꝛ nō est in potentia.
Perfectio humana est intelligere res abstractas.
Eternum in sua actione non indiget corruptibili.
Omne factum habet quidditatem.
Impossibile est vt aliquod generabile ꝛ corruptibile

sit materia eterni.
Intellectus passibilis intelligit formas materiales et formas abstractas.
Quarum differentia sunt eadem illa sunt eadem.
Illud quod existit in aĩa est forma tm̃ τnõ materia,
Imaginationes sunt de genere rerum sensibilium.
Ratio non existit in omnibus animalibus.
Si motor est vnus mobile erit vnum.
Intellectus non mouet sine voluntate.

¶ Sequuntur aucto. de sensu τ sensato.

NAturalis phi est sanitatis τ ĩfirmitatis prima principia inuenire. Naturalis sumit ꝯsiderationem suam ab eis que sunt de ꝯsideratione medicicine/sʒ medic⁹ ĩcipit ex eis q̃ sunt de ꝯsideratiõe natalis. vñ vbi dimitit natalis ibi ĩcipit medic⁹
Necesse ẽ animal ĩnquãtum animal habere sensum.
Audit⁹ magnã ptẽ ad intelligentiã prudẽtiã ꝯfert.
Sermo audibilis exñs ex causa discipline nõ per se sed per accidens. i. inquantum significat aliquid.
Uisus nobis multas rerũ differentias demõstrat.
Cec⁹ a natiuitate natal'r sapientior ẽ surdo τ muto a natiuitate. Thomas dt om̃is surd⁹ a natiuitate est mut⁹ τ nõ ecõuerso. Uis⁹ attribuit aq̃ qr aqua rõne que est perspicua est potens recipere spẽs coloris.
Uisiua virtus nõ est in extremitate oculi sita sed infra oculum circa cerebrum.
Odor ẽ fumalis euapatio. i. fit ex fumali euapatiõe
Cerebrum est pars frigidior et humidior omnibus partibus corporis.
Cor oppositũ cerebro τ est calidissima ps corporis.
Color est extremitas pspicui in corpore terminato
Manifestius est nobis genus saporum q̃ȝ odorum.

Odoratum habemus peiorem omnibus animalibꝰ.
Tactum vero certiorem respectu omnium animaliũ
Ignis ñ agit neqꝫ patit rõne q̃ ignis: sꝫ rõne q̃ calidꝰ
Unde a forma substantiali nõ egreditur aliqua opa
tio nisi mediante forma accidentali.
Oia q̃ nutriũtur dulci nutriunt. i. comedẽdo dulcia
Dulcis sapor ꝛ amarꝰ sunt vapores extremi ex q̃bꝰ
cõmiscent alij sapores sicut ex albo ꝛ nigro alij colo (res.
Duplex est odorabile, vnum quod confert ad
nutrimentũ aliud quod non confert ad nutrimentũ:
sed tantum ad confirmationem cerebri.
Fumositas cibi veniens ad cerebrum infrigidata ꝓ
pter locum eius facit hominibus reumata.
Fumus carbonum facit hominibꝰ grauamẽ capitis
Simplex elementum non nutrit sed oportꝫ omnẽ ci=
bum compositum esse et mixtum ex elementis.
Intellectus noster nichil intelligit sine sensu.
Supabundãtes ꝛ minime ptes corpis sepate a toto re
soluunt i ꝯtinẽti vt minꝰ sapor amarꝰ ĩfusus ĩ alter̃
Illuminatio fit subito ꝛ nõ successiue. (resoluitur.
Unus somnus numero non potest ꝑuenire ad aures
plurium sed vnus in specie.
Motus maiores expellunt minores.
Opatio nõ est sine ꝟtute. Opinio nõ est sine ꝟitate.
Unius rei non est nisi vnus solus motus in vno tpe.
Contrariorum contrarij sunt motus.
¶ Commentator. Uisus obscurat in locis frigidis
vbi fuerit nix vel aqua multa.
Palpebre posite sunt in oculis hoĩꝫ ad ꝑseruationeꝫ
eorum a rebus extrinsecis sicut vagina gladij.
Instrumentum auditus est aer positus in auribus.
Instrumentum odoratus est aer positus in naso.

Color causatur ex ɔmixtione corpoꝝ lucidi cū dya
Color alb⁹ ꝛ niger sūt extremi colores. (phonio.
Lux est ꝑfectio corporis dyaphoni interminati.
est enim in superficie dyaphoni terminati.
Ignis nō lucet per se: sed natura ignis licet coadu-
natur cum aliquo alio corpore.
Aia bestialis in aialib⁹ exīs nō īpedit actiōes nāe
Artifex ſm suū posse intendit se similare nature.
Ars imitatur naturam inquantum potest.
Forme sensibilium ex aiam hñt esse corpale oīno: sꝫ
in aīa hñt esse spūale omnino ī medio aūt hñt mediū
inter corporale et spirituale. Auditus in hoīe ē vis
Disciplina nō redditur nisi p additū. (ad disciplinā.
Intelligere q̄d verba significent non est ipsi⁹ audit⁹.
sed ipsi⁹ intellect⁹. Albertus gratissimi medici inci-
piūt suā cōsiderationē ab his que demōstrat nāalis
Medicina habet cōicationem cōsciētia naturali co
ꝙ principia sua ab eo accipit et est sub ipsa.
Sensatio dicitur passio: quia cum passione fit.
Oēs sensus in animali sunt causa salutis animalis.
Non est idem sensibile et esse sensibile.
Librum de plantis nō fecit Ari. sed discipulus eius.
Theofrastus. Aurum non putrescit
Sāguis ī angustis venis circa cerebrū exīs subtil'ē
ꝛ pur⁹ ꝛ de facili passibilis pp q̄d indiget extrinseco
adiutorio ad suarū partiū frigiditatē temperandū.

¶ Sequunꝭ aucto. de memoria ꝛ reminiscentia.

Memoria necest p̄ñtiū nec futurorū: sꝫ tm̄ p̄te-
ritorū. Vñ sens⁹ est p̄ñtiū memoria p̄teritorū
species vero vel opinio futurorū. Mēoria ē
alicui⁹ app̄hēsi sēsu vel intellectu iterata resūptio
Intellect⁹ noster nō intelligit sine cōtinuo ꝛ tēpore.

Species vel siẽitudo rei cõsiderata ſm se exñs ĩ aĩa est imaginabilis et intelligibilis: sed considerata vt est alicuius similitudo qḋ prius fuit sensatum vel intellectum sic est memoralis.
Meditationes memoriam saluant.
Meditari est aliquid considerare multotiens non secundum se: sed secundum imaginationem alicuius.
Reminiscẽtia dr̃t a memoria: qꝛ reminiscẽtia tm̃ ẽ in hominibꝰ sed memoria etiã est in alijs animalibꝰ.
Reminiscẽtia non est memoria sed sequit̃ memoriã. quia procedit ab aliquo recento in memoria.
Omnis reminiscentia vel fit a re ipsa vel sibi simili vt a contrario.
Consuetudo est altera natura.
Que ordinem habent bene reminiscibilia sunt.
Quidam semel videntes magis memorantur q̃ alij multotiens videntes.
Quidam volentes reminisci nõ possunt dimittere reminiscentiam sicut melencolici quia fantasma maxime mouent eos contra velle eorum.
Pueri & multum senes immemores sunt propter nimium totum accidentale corporibus eorum.
¶ Cõmentator. Quatuor sunt virtutes aĩe sensitiue ĩteriores scꝫ sensus cõis imaginatio siue fantasia qḋ est estimatiua que in hoĩbus dr̃ cogitatiua et ĩmemoria ymaginatio est ĩ interiori pte cerebri estimatiua in medio memoria vero in posteriori parte.

¶ Sequuntur aucto. de somno & vigilia.

Qualis est potentia eius est actus.
Necesse est omne quod vigilat etiaꝫ dormire.
Somnus est quasi ligamentum oĩm sensuum: Vigilia vero solutio eorũ. Sõnus est reqes q̃dam

que data est animalibus ppter salutem eorum.
Omnia animalia sanguinem habentia habent cor.
Cor est principium sensus et motus in animalibus.
Nutrimētū vltimū oīb⁹ sanguinē hñtibus est sāguis
Loca sanguinis sunt vene. (materia.
Cor est principium venarum.
Somn⁹ causat ex euaporatiōe cibi q̄ ascēdit ad cerebrū et īfragidata descēdit et facit somnū vñ post cibū fortem sunt somni validi. Sōn⁹ assimilat epilentie id est morbo caduco. Vinū bibere non ꝯuenit pueris nec nutricib⁹ eorū. Oīm eorū q̄ sunt in corpore frigidissimum est cerebrum. In somno fit ꝓpulsio caloris ad interiora animalis. Vñ supiora et exteriora membra in sōno sunt frigida et interiora sunt calida. Alia magis nutriunt et augent in somnis q̄ȝ in vigilijs Abeūtibus sensibilib⁹ remanēt spēs eorū in organo sentiendi. Visus non solū patitur a visibili: sed etiaȝ agit hoc verū et p accñs. s. ratione vaporis in videndo ab oculo existētis. In speculis valde puris si mulieres mēstruose inspiciāt in superficie speculi fit quasi nubes sanguinea et si nouū est speculū non facile est abstergere maculam hmōi si vetus facile.
Purum subito demonstrat quicq̄d acceperat.
Delectatio maior expellit minorem.
Pueri nō hñt somnia ppter nimiū metū q̄ est in eis.
Pricipia omnia sunt pua: vñ et pncipia egritudinis sunt parua. Quedaȝ somnia sunt signa futuroꝝ quedam cause quedam accidentia sunt illorum.
Multa preuisa et cōsilia que fieri expediebat obmittuntur ppter nobiliores inchoationes.
Noctes silentiores sunt q̄ȝ dies.
Aer noctis magis est quietus q̄ȝ diei.

Melācolici maxīe somniāt. Motorum notiores sunt Moti de se inuicem maxime sunt solliciti (motus.
Non omne quod futurum est de necessitate fit
¶ Commentator. somnus propter caloris recessum naturalis et contractionem eiusdem ad cor.
Nullus homo est qui non vidit somnium quod non annunciabit sibi aliquid futuri.
Famosum secundum rationem non est falsum.
Vulgus dicit q̄ somnia fiunt ab angelis deuiatiões siue vexationes a demonibus prophetie a deo.
Gentes diuersificantur duobus modis vno modo naturaliter secundum virtutes eorum et secundū entia eis propria in suis regionibus secūdo secundum leges quas receperūt fidem a natiuitate scilz de primo principio et de angelis et de resurrectione.
Homo debet esse medius ad somnuz et vigiliam non declinando ad alteram.

¶ Aucto. li. de longitudine et breuitate vite.

Gentes q̄ sunt in calidis regionib⁹ sunt lōgioris vite q̄z alij q̄ sunt in frigidis. Corruptis animalib⁹ corrūpuntur scīe ad sanitates que in eis sūt
Quicquid corrūpuntur a suo contrario corrūpitur
Id qđ ī se ē corruptibile ī nullo alio loco ē corruptibile.
Impossibile ē hñti materiā nō existere ī ↄ̄rio.
Minor flamma consumitur a maiori per accidens quia alimentum quod illa consumit a multo tempore hoc multa flamma paruo tempore.
Locus cōtinēs rem vel operationem ad gñationē vel ad conseruationem rei vel contraria rei operatur.
Inter animalia longissime vite sunt ceruus et coruus
Vita animalis fit per calidum et humidum.
Senectus frigida est et sicca.

Aialia multuz coeũtia multũ senescũt: qz sperma qđ est supfluum nutrimenti emissum exsiccat z pp hoc mulus est longioris vite q̃z asinus vel equus ex quibus generatur quia ipse non generat.
Masculi si coitum nõ faciũt naturaliter sunt lõgioris vite q̃z femelle/ qz masculus ẽ calidior q̃z femella sed si masculi multum coeũt breuioris sunt femellis
Labor exsiccat z senectutem inducit.
Unde multum laborantes magis senescunt.
¶ Commentator. Complexio iuuenum est calida et humida/ senum vero est frigida et sicca.
Qui multum coeunt parum viuunt.
Castrati plus viuunt q̃z ñ castrati pp paucitatẽ coitus
Propter paucitatẽ coitus viuit plus mulus q̃z equus vel asinus z femelle plus q̃z masculi.
Qui habitãt ĩ regionibus calidis z humidis lõgioris sunt vite p accñs pp̃ter paucitatem putrefactionis.
¶ Sequuntur aucto. li. de senectute z iuuẽtute.
Cor p̃mo fit in aĩali. vñ cor primum est viuẽs et vltimũ moriẽs
Principiuz sensus ẽ in corde.
Locus medius est locus principalis.
Natura semper ex possibilibus facit qđ optimuz est
Cor est principium caloris naturalis z vite aĩalis.
Unde destructo cordis calore destruitur z animal.
Uita conseruatur per calidum.
Ieiunia calefactoria sitim fatiunt.
¶ Sequuntur aucto. de respiratione z ĩspiratione.
Quecũq̃z aĩalia hñt pulmonẽ illa respirant.
Pisces nõ respirãt p aeris attractionẽ sed refrigiũ cordis fit tp̃s ab aq̃ q̃ recipiunt p brãchias.
Idẽ ẽ p̃ncipiũ sãguis z venarũ scilicet cor.
Respiratio fit in aĩali ad refrigerandũ cor z loca vi=

cina cordi: vñ q̄ magis calida sūt magis idigēt respi
ratione. Unū organū tm̄ est necessariū ad vnū opus
Naturam nichil videmus facere frustra.
Homo habet pulmonē multū sanguineū et calidum.
Unū quoqꝫ maxime conseruatur loco et tempore si
bi cōnaturali/ac vero in contrarium corrumpitur.

¶ Sequuntur auctoritates lib. de morte et vita.

Mors et vita sunt cōia oibus animalibus.
Mors senum est sine dolore et tristitia: quia
nullo dolore eis contingente moriuntur.
Uita est mansio anime in corpore.
Aialia respirantia suffocanť et moriunť in humido.
Sāguis prius fit in corde qr nundū distinctis venis
sꝫ toto corde generato videť aial habere sanguinē.
Cor semp moueť et vene semper moueنť: qr oēs vene
Aeris ingressio in pectus animalis (sunt a/corde.
vocatur inspiratio: exitus autem respiratio.
Calor cordis humidi qui in ipo est tumescere faciēs
et ebulire facit pulsum cordis.
Pulmo habet se circa cor sicut follis.

¶ Sequuntur aucto. lib. de motibus animalium.

Omnis motus reqrit aliqđ fixū circa quod fiat
Celum est incorruptibile.
Uirtutes sensibiles non sunt passibiles adin-
uicem ſm q̄ earum excessus patiuntur adinuicem.
Illud qđ scđm se est simplex et imobile a nullo potest
moueri. vñ dicit homer9. si oēs dii/oēsqꝫ dee labora-
rent multū iouē sūmū nō mouerēt de celo in terram.
Mouēs est pri9 moto: et generās gñato: sed nichil est
prius seipso: ergo nichil seipsum mouet et generat.
Appetibile est primū mouens in aiali: et est mouens
non motum: sed appetitus non mouet/et est motum.

Quicunqꝫ nõ ratiocinãtes operant̃ velociter operant̃
Principium motus in animali inest cordi.
Motus cordis est voluntarius.
Estimãdũ est aĩal cõstare queadmodũ ciuitatẽ bñ legib⁹ rectã atqꝫ munitã: qꝛ in ciuitate qñ semel stabilitus est ordo/ nõ opꝫ ei⁹ principẽ interesse singulis operationibus ciuitatis: sic necesse est aĩam existere in qualibet pte corporis: sed vno principio tm̃ scꝫ in corde tm̃: ꝛ hoc est verũ quãtũ ad potẽtiã motiuam.

Auctoritates primi libri de animalibus.

Quemadmodũ pluma est in auibus/ sic squama in piscibus. Omnia animalia que gignunt sibi silĩa habẽt oculos pter talpã q̃ est priuata oculis. qđ ptꝫ: qꝛ oĩno nõ videt: sed siqs abscindit coreum qđ est supra loca oculorũ eius subtiliter: inueniet loca oculorum eius. Nobilissimũ est altissimum apud nos notius ꝛ magis fixum animal est homo. Sicut omnia metalla ꝛ omnia frusta auri ꝛ argenti ad aurum mundissimum manifestant̃: ita dispositiones omnium animalium manifestantur cum ad hominẽ cõparant̃. Partes corporis in hoĩe sunt create ꝛ posite ſm creatorem extipum totius mundi.
Umbilicus est radix ventris.
In cerebro omnino non est sanguis neqꝫ vena.
Nõ moriet̃ facies in aliquo aĩali preterq̃ꝫ ĩ homine.
Frons parua significat bonitatem motus.
Frons lata significat prauitatem discretionis.
Frons rotunda significat iracundiam.
Omne aĩal habẽs aures hꝫ eas mobiles pter hoĩem
Aures multum preeminẽtes ꝛ magne/ stoliditatem ꝛ garrulitatem significãt.
Sternutatio secundum q̃ꝫ figunt homines est signum

verificationis facti aut dicti illius temporis.
Nasus elephantis est magnus ꝛ fortis: ꝛ vtit eo loco manus in accipiēdo cibū ꝛ potū/ ꝛ alia q̄bus indiget
Os leonis collo est continuum.
Splen hominis est similis spleni porci.
Uēter. i. stomachus hominis est similis vētri canis.
Extremitas virge virilis dicitur preputium.
Situs cordis est in medio pectoris in brutis: sed in homine declinat modicum ad sinistram partem.
¶ Sequunt auctoritates secūdi libri de aialibus.
Dentes canum iuuenum sunt albi et acuti: senum vero obtusi et nigri.
Masculi naturalr sūt pluriū dētiū q̄ femelle
Dentes equorum senum albescunt.
Omnis quadrupes generans simile habet dentes.
Homo in cōparatione sui corporis habet paruū os.
Non est mulier vtens manu dextra sicut sinistra.
Simea vtitur manibus sicut pedibus.
Ale auium sunt in eis loco manuum.
Simea mixte est nature conuenientis in natura hominum et quadrupedum.
Cornua omnium animalium sunt vacua preter cornua cerui que sunt dura/ et non est in eis concauitas.
In mari est q̄dā piscis nauē tenēs: q̄ ipe ꝓhibet recedere nauē p̄ntia sua naturali. Oēs pisces audiūt
Omne animal carens pulmone caret voce.
Oim aialiū femine sunt graciliores ꝛ acutioris vocis q̄ masculi p̄ter vaccā. Oē aial vocat suū cōpar tēpore coitus ꝓpria voce: ꝛ hoc facit specialit rana.
Uociferatio auium est magis tempore coitus.
Gallinus siue gallus vociferat post preliū ꝛ victoriā
Omne aial q̄d facit oua habet ea in matrice ꝛ nō in

ventre: q2 si haberet in vetre digererent sicut cibus.
¶ Sequuntur auctoritates .iij. libri de aialibus.
O S post abscisionē nō crescit nec solidatur.
Ossa leonum ita dura sunt q̄ si collidātur red
dunt ignem.
Proprium hominis est canescere in senectute.
In castratis pubes non barbescit.
Lac aialiū hñtiū mltas mamillas ñ ɔuenit ad caseū
Omne animal multi sanguinis est multi seminis.
Omne corpus sanguineū cito putrescit. Testiculi et
matrices sunt organa principalia ad generationem
Mulieres hñtes matrices dēsas ⁊ duras nō ɔcipiūt
Homo inter animalia est multi seminis.
Lac ouis/capre/et vacce/multum cōuenit caseo.
lac nigrarū mulierū ē meli⁹ ⁊ puri⁹ lacte albarū mulie
Coagulatū leporis multū valet ɔ̄ fluxū vētris. (rū.
Nullum animal mutat cornua nisi ceruus.
Animal diuersorū pilorū est diuersi coloris in coreo.
Galline multum ouantes cito moriuntur.
Oua longua acutioris capitis producunt mares.
Oua vero rotunda et obtusa feminas.
Gemelle nō inueniunt̄ i ouis in qb⁹ sunt duo vitellia
Mascul⁹ colūbe cubat oua p diē femina vo p noctē.
Non sunt animalia vnius speciei que se comedant.
In oibus aialibus est appetitus/coitus/⁊ delectatio
Omne animal quadrupes desiderat magis in vere.
Bonum est vt parentes corrigāt ociosos filios: ideo
rectores apium ociosos a se eijciunt.
Oēs pisces a principio impregnati oēs sunt boni.
Omnia aialia naturaliter appetunt delectationem
In annis nubilibus mammille incipiunt grossari.
Aries ⁊ capra vni⁹ anni coeūt, sed debile ē qd̄ gñant

Canis ꝛ porc⁹.viij.mēsiū coeūt:sꝫ debile ē qd gñant
Canis viuit vſqꝫ ad.xiiij.annum.porcus vſqꝫ ad.xj.
Equus duoꝝ vl' triū annoꝝ coit:sꝫ debile ē qd gñat
Equus est fortis a quatuor annis vſqꝫ ad. xx. ꝛ coit
vſqꝫ ad trigesimū annū.ꝛ viuit vſqꝫ ad.xxxv.annū.
¶ Nota hic quidam incipiunt librum sextū ꝛ verius
quia.xix.sunt libri Aristotelis de animalibus.
Femina elephantis impregnata omnino non tangit
a masculo:post partum vero quiescit per triduum.
Mutatio vocis est signum motus ad coitum.
Pediculi generāt lēdes.Musce ꝟo generāt vermes
Colūbe ouāt ꝛ pullulāt omni mēse si locus māsionis
sue fuerit calidus/ꝛ cibus eoꝝ parat⁹.aliqñ non nisi
in estate pullificāt:ꝛ eoꝝ pulli meliores sunt in vere.
Nulli animali accidit menstruum sicut mulieribus.
¶ Item hic quidam incipiunt librum septimum.
¶ Sequunt auctoritates lib.iiij.Aristo.de aīalib⁹
Vultures nō pariūt nisi in estate: qꝛ in hyeme
manēt in nidis sicut hyrūdines:vel iacēt i ca=
uernis arboꝝ/vel trāsferūt se ad loca calida.
Pisces in pluuiosis temporibus pinguescunt.
Pisces seni mali sunt ad saliendum.
Lupus gulose comedit absqꝫ mastigatione: ꝛ tātum
comedit vno die ꝙ sufficit ei per tres.
Ursus quinquaginta diebus latet absqꝫ cibo.
Uacce diligūt bibere aquā purā ꝛ clarā.eqꝫ ꝟo turpi
dā.Saliua hoīs ieiuni oīb⁹ aīalib⁹ venenū hñtibus
est ꝯria.Tpa pluuiosa nocēt auib⁹.sicca ꝟo piscib⁹.
¶ Item hic quidam incipiunt librum octauum.
¶ Sequunt aucto.v.lib.Aristo.de aīalibus.
Apes in vere et autumno melificant : sed mel
vernale melius est et mundius et dulcius.

Natura dat vnicuiqꝫ quod sibi conueniens est.
Ceruus eijcit cornua sua vbi graue est ea inuenire.
Vñ dr i puerbio. Uade vbi ceruus eijcit cornua sua
Ceruus eiectis cornibus timet lupos: z ideo de die
latet: et de nocte vadit ad pascua.
Melius est mel ex cera noua q̃ꝫ ex veteri.
Mel bonum simile est auro.
Cibus aptus est mel tempore necessitatis.
Uniuersaliter masculi sunt fortiores feminis: nisi in
vrso z leopardo. Mulier est maioris ꝯpassiõis z pie
tatis q̃ꝫ vir: sed est maioris inuidie/ z diligit lites/ ac
malignior est/ z de facili decipit. Nulla femina post
impregnationem appetit coitum/ nisi mulier z equa
Causa masculi est digestio seminis. Causa ꝓo femīe
indigestio eiusdem. In coeũtibus voces mutantur.
Graues rectores habent qui ceteris dormientibus
excubant capite leuato.
Mortuo delphino multi de specie delphini concur-
runt/ et deferunt eum in profundũ maris z sepeliunt
eum: cauentes ne a piscibus comedatur.
Apes hñt regẽ q̃ nõ ex malueolũ nisi cũ oĩb⁹ apib⁹: z
cũ fatigat rex apũ volatu ipꝫ fert tota turba apũ suo
¶ Item hic quidam incipiunt nonum librum.
¶ Sequunt auctoritates.vj.lib. Aristo. de aĩalib⁹.
Generatio filioꝝ nõ ẽ ꝯueniẽs nisi post terna lu-
stra annoꝝ.i.xv.an. Mares multũ futuẽtes ci-
to senescũt. Impꝑgnatio accidit mulierib⁹ natu
turalit post mẽstruũ: nõ aĺr. Femĩe post partũ nõ cre
scũt: z cũ hoc fiũt vetule. Mulierib⁹ tpe coit⁹ crescit
dolor magn⁹. Mẽstruũ i mulierib⁹ cessat post.xl.an
nos. in aliq̃b⁹ aũt manet vsqꝫ ad q̃nquaginta annos
¶ Sequunt auctoritates.vij.lib. Aristo. de aĩalib⁹

OMne qđ hꝫ cãs casdẽ hꝫ eadẽ accñtia. Oculi qñ respiciũt res albas ꝛ lucidas lachꝛimant.
Mulier doloꝛosa ꝛ ĩfirma si ĩpgnat fructũ corrũpit.
Mulieres lactãtes nõ mẽstruãt/vl modicũ mẽstruãt

Sequuntur auctoꝛitates.viij.lib.de aĩalibus.

DE rõne boni auctoꝛis est semp iudicare sermones dicẽtis. Debem⁹ inspicere foꝛmas ꝛ delectari in artifice q̃ eas facit. Magis cõcupiscim⁹ scire aliq̃d modicũ de reb⁹ honoꝛabilib⁹ ꝛ altissimis: lꝫ pbabil'r illud nõ sciam⁹: q̃ꝫ scire multũ de rebus per certitudinẽ minus nobilibus et vilioꝛibus.
In quolibet gñe rerũ necesse est pri⁹ cõsiderare cõia seoꝛsum: ꝛ postea ppꝛiũ vniuscuiusq̃ꝫ illius generis.
Natura est sicut motoꝛ ad complementum rerum.
Natura cuiuslibet rei est rei ad quã est pꝛeparata.
Nullum ens naturaliter natum est ociose. Unde in omnibus animalibus est res nobilis.
Creatio coꝛpoꝛis ꝛ membꝛoꝛum est pꝛopter animã.

Sequunt aucto.ix.lib.Aristo.de animalibus.

PRincipia elementoꝛum sunt calidum/ frigidum humidum/ ꝛ siccum. Calidum/frigidũ/humidũ/ et siccum sunt cause vite ꝛ moꝛtis somni et vigilie/iuuentutis ꝛ senectutis/ sanitatis ꝛ egritudinis.
Coꝛpoꝛa dura qñ calescunt magis calescũt q̃ꝫ coꝛpora mollia vel humida. Ignis infrigidari nõ potest.
Instrumẽtũ sensus tactus est caro/dicit tñ postea q instrumẽtũ tactus nõ est caro: sed aliq̃d infra carnẽ vt infra dictũ est de aĩa. Pꝛincipiũ sensus in animalibus est in coꝛde. Sensus tactus et gustus continui sunt in coꝛde: tres vero residui sunt in capite.
Omne animal habens sanguinem habet cerebꝛum.
Homo in sua cõparatiõe coꝛpoꝛis hꝫ maı̃⁹ cerebꝛũ

et caput alijs animalis. Creatio cance est propter custodiam cerebri. Creatio lingue est ad sermocinandum et ad gustandum humores.
Medulla est supfluitas cibi et sanguinis ex quo cibātur ossa et spūs aīaliū: et ppter hoc retenta inter ossa.
Animal multū pingue cito senescit/et parū generat.
Cerebrū est valde frigidū/et magis oib⁹ mēbris: et cōtrariū ei⁹ ē calor cordis: q2 nō pt eē aliqd mēbrū de aliq̄ cōplexiōe p se sine alteri⁹ cōtrietate: et ideo igeniatum est nature ponere cerebrum in opposito cordis.

¶ Sequuntur auctoritates.x.li.de animalibus.

Ubi possibile est esse vnam radicē: melius est esse vnum principium q̄ multa.
Natura non facit nisi q2 melius est et perfectius ex rebus possibilibus.
Calor naturalis regit corp⁹ aīalis vt pnceps regnū
Nō solū recipit titulationē/q2 corcū ei⁹ valde tenue est. Oē aīal co:nutū caret dētib⁹ ī supiori mādibula
Natura nō dat mēbra vigori cōueniētia nisi aīalib⁹ indigentibus illis: vt aquile vngues/cornua ceruis.
Femīe seruoꝝ nec dētes supiores nec cornua habēt
Cornua sunt curua propter vigorem et iuuamen.
Aues loco dentium habent rostrum.
Principium vite est oīs motus et sensus est a corde.
Uene trāseūt oīa mēbra corpis: s3 nō trāseūt p ipm cor: ergo ip3 est pncipiū venaꝝ. Sāguis nō venit ab alio loco q̄ a corde: q2 ipm ē fōs et origo sāguis: et est pncipiū mēbroꝝ recipientiū sanguinē. In sanguinē hūtib⁹ ē epar sicut cor: nō tñ epar est pncipiū cordis toti⁹ nec sanguis: q2 venaꝝ vel vene transeūt p ipm epar: ergo inde nō oriunt. Cor solū inter oīa mēbra interiora nō pt pati dolorē. Aīal maioris cordis est

naturalr timidiū sicut quia lep⁹ calor talis anima lis non potest totum naturaliter cor suum implere ꝛ inde est debilior vnde et accidit ei timor
In nullo mēbro est sanguis ex venā pterq̃ȝ in corde
In homine cor declinat ad sinistram partem cum in ceteris animalibus est in medio pectoris.
Cor ꝛ cerebrū multum indigēt custodia: qꝛ in eis est principium vite. Cerebrū est membrum diuinum in quo est operatio sensus et intellectus.
Epar est in animali ad coquendum ꝛ digerendum.
Pulmo est instrumentum anthelitus.
Pulmo est positus iuxta cor ꝛ ē molis/leuis/concauus spongiosus ꝛ spumosus. Splen ē q̄si epar ipurū
Splen est in animalibus accidētaliter ꝛ non de necessitate quia simile est superfluitati.
Dolor renum difficis est homini a natura.
Ren dexter minoris est pinguedinis q̄ȝ sinister.
Ren dexter altior est sinistro.
Aues non mingunt nec hn̄t vesicam qꝛ parū bibunt et qđ superest hoc transit in plumas. Similiter nec pisces qꝛ quod superest transit ī squammas.
Sudor nō fit qn̄ calescit corp⁹ ꝛ apiunt pori venaꝝ.
¶ Sequunt aucto.xj.vel scd̄m aliquos.xiiij. lib. Aristo de animalibus.

Modica alteratio in membro principali facit multam alterationem in toto corpore
In aīalibus pp̄ter tumorē accidit effusio ven
Aīalib⁹ natātib⁹ natura posuit coreū(tri ꝛ yric inter digitos pedum alijs vero nō. Alc vespertilionū sunt mēbrales ꝛ sunt de coreo ꝛ indistincte.
Auibus piscantibus colum est sicut arundo.
Delphines non habent fel.

Natura vtitur quibusdam superfluis adiuuamentũ
Carentia felix est causa boni coloris.
Causa ventris est propter cibum vt digerat.
Man⁹ nõ est vnũ instrumentum vel vnũ organũ/sed multa q: per eas hõ plus põt habere q̃ per cetera.
Vigor pollicis est equalis vigori omniũ digitorũ.
Opatio mannũ est recipere ⁊ accipere pedũ ꝟo sustẽtare ⁊ fugere. Hõ ꝟo nõ h; caudã nec vllũ aialium quod habet auchas/homo vero non habet auchas.
Quadrupedia statim se exigũt: hõ ꝟo nõ ꝑpt pond⁹ capitis q: hõ est maior ⁊ põderosior in supioribus.
Vita virilis crescit et diminuitur absq; lesione sui inter omnia alia membra

¶ Sequuntur aucto.xij.li.de animalibus.

Cause vite ĩ reb⁹ sũt finis forma materia ⁊ efficiens. Infinitus natura respuit. Hõ q̃ pinguis est raro generat. Sperma ẽ supfluũ nutrimẽti
Sperma femine non est ꝯueniens generatiõi. Fetus non fit ex ꝑmixtiõe duoꝝ spmatũ. Vñ ẽt mulier impregnatur sine emissiõe spmatis ⁊ sine delectatione. Vñ mulier ẽ ꝯueniens gñationi ꝭm naturã mẽstrui. ⁊ ꝭm naturã spmatis qđ ipa emittit ĩ coitu ꝑpter delectationem qđ ẽ humidum nõ aũt est vere sperma. Vñ nec oĩbus mulieribus ꝯcipiẽtib⁹ accidit eijcere.
Spma nõ ẽ matia gñati/s; ẽ motor ⁊ forã. (spma.
Vñ nõ potest dici q̃ spma sit pars cõcepti sicut non potest dici ꝗ carpentarius sit pars materie lignee.
Mas ẽ ꝭm diffõnẽ q̃ potest generare in alta/femina vero q̃ potest gñare in se vel potius q̃ gñat ab alio.
Vir dat principium motus ⁊ formam generato sed femina dat corpus et materiam.
Castratum corpus non solum offertur deo s; etiam,

animus et sic parum differt a femina.
Qñ ascidũt testiculi castrati tũc ꝯhunt vel spmatis et ꝓprie aial castratũ nõ est aptũ natum facere filiũ

¶ Sequuntur aucto.xiij.li.de animalibus.

Perfectus animal est qđ naturalr est maioris caliditatꝭ ⁊ humiditatis. Aial nobilioꝛ est coꝛpoꝛe ⁊ aiatum inaiato viuũ moꝛtuo ⁊ ens nõ ente
Aia nutritiua est in conceptu femine ĩ potẽtia sꝫ nõ est in eo acta simpliciter anima sensitiua: ergo impossibile est ꝙ aia sensitiua ⁊ nutritiua nutrient nos ab extrinseco: ⁊ tali modo solus intellectus est in nobis ab extrinseco quia ipse locus est diuinus.
Cũ sperma emittit erit quidã spũs vel ventris qui ẽ virtus pꝛincipalis aie ⁊ est separatus a coꝛpoꝛe.
Caloꝛ aialr et solis ẽ ĩ spmate ⁊ ĩ q̃lꝫ supfluitate nãe.
Caloꝛ naturalis non est ignis nec igneus: quia caloꝛ naturalis generat animalia ignis consumit ea.
Coꝛpus animalis est ex femina anima ex mare.
Anima est substantia ⁊ foꝛma substantiali coꝛpoꝛis.
Femina et mas occasionatus.
Cũ hõ fuerit multi coitus debilitatur eius visus.
Caput creatur in gñatione post creationem coꝛdis.
Natura est vt rectificatoꝛ siue rectoꝛ.
Genus multoꝛum semper est scibile.
Possibile est ꝙ mula impꝛegnetur sed non generat pꝛimum / raro visum est in tempoꝛe pꝛeterito.
Embꝛio pmo viuit vita plãte deĩde vita aialr / ⁊ post ea vita hoĩs.

¶ Sequũt aucto.xiiij.li.de aialib⁹

Quantum natura diminuit in multitudine tãtum augmentat in magnitudine.
Ars eijcit supfluũ a suo coꝛpoꝛe silr et natura
Omne quod fecit natura est secundum oꝛdinem.

Natura humidi est conuenientior gñationi ꝙ̃ aridi
Primuz quod generatur pre alijs membris est cor.
Aial parui corpis et multi coitus est multorũ humo
rum:quia nutrimentum crescit in sperma.
Arbores q̃ multum fructificant cito desiccant:qr ci
bus eorum crescit in semen.
Qua nõ conueniunt conceptui sine semine maris.
Qua auiũ.ij.hñt colores.s.albũ ⁊ rubeũ vel cõsilem
Qua piscium vnum tantum.
Principiũ gñationis pulli est ex albo oui:qr princi
pium anime ex calido cibus autem est ex vitello.
Natura posuit auibus cibuz in ouo.s.vitellũ queãd
modum animalibus lac in mammillis.
Generatio animalium ex sua specie est diuersa.
Quod in animalibꝰ magis est intelligẽtius magis
habet sollicitudines circa filios.
Nõ est consuetudinis ꝙ mares sint solliciti circa fili
os sed femine. ¶ Sequunt aucto.xv.li.de aĩalibꝰ.
Natura dat instrumentũ ⁊ opationẽ silr:qr visu
sine oculo esse non potest nec oculus sine visu.
Sol facit estatẽ ⁊ hyemẽ oĩ ãno. Spacia ipre
gnatiõs ⁊ vite aĩaliũ sũt ƀz reuolutionẽ lune viri mlˀ
ti pilorꝫ apud coxas in pte inferiori sunt multi coitꝰ
Cibus nõ est nisi dulce et valde digestum.
Quicquid modicum est cito digeritur.
Materia q̃ fit gñatio ẽ eadẽ cũ materia q̃ cibat gña
tio si hõ hz silr mẽbrꝫ mars ⁊ mulierꝫ vnũ illorꝫ ẽ pnci
Mulier sup oẽs feminas diligit coitũ valde. (pale.
In hoibus citius formãtur mares in ventre ꝙ̃ mu=
lieres:qr femina est ꝯtraria mari naturaliter.
Aialia magni corpis vnũ gñat filiũ tm̃. Parui ve
ro corporis multos:qr in magnis cibꝰ transit ad nu=

trimētū corpis ꝛ ideo modicum spmatis manet ī eis
Ex vno coitu spermatizantis multum cum sperma
diuiditur generantur multi filij.
Mēstruū mulieris magis accidit in diminutione lu
ne:qꝛ illi dies sunt frigidiores alijs dieb⁹ mēsis ꝓpt
diminutionem lune. Feīe debiliores sunt marib⁹: qꝛ
frigidioris sunt nature. Jn aīalib⁹ gñantib⁹ multos
filios plus accidit mēstruositas ꝛ maxime ī maribus
¶ Sequuntur aucto.xvj.li.de aīalibus.
Embrio ī pma sua gñatione viuit vita silr vite
plāte. Pili de caluari nō redeūt folia ꝟo arbo
rūm et plume auium redeūt:qꝛ caluicies ē ꝓpt
mutationē etatis ꝛ defectū humidi radicalis q̄ irre-
uocabilis est:casus vero foliorum et plume est propt
mutationē tporū quoꝝ reditus est circularis.
Homines tm̄ caluescūt ꝛ non animalia:qꝛ non hꝫ de
cerebro valde multū ꝛ humidum.
Homo tm̄ caluescit in anteriori parte capitis:quia
illic est cerebrum valde multum.
Nō fluūt folia de arboribus in q̄b⁹ ē humor pinguis
Jn aīalib⁹ color piloꝝ est colorē cutis in hoīe ꝟo nō
qꝛ q̄dā hoīes hñt corcū valde albū ꝛ nigros crines cu
ius cā est:qꝛ cutis hoīs est valde tenuis respectu alio
rum aīaliū:ꝛ ideo non mutant materiam pilorum.
Aialia comedentia dulces cibos diuersificantur ī co
loribus. Multa aīalia infirmitate mutant colorē:et
ideo coruus visus est albus/et passer albus.
Digestio fit ex calore:oculis eminens et extensus nō
bene videt a remotis/sꝫ oculus ꝓfundus bene videt
remota:qꝛ eius visus non diuidiť nec cōsumitur.
Acumē ꝛ bonitas sensus distiguitur duobus modis
vel in sentiēdo remote vel distinguēdo dr̄as astrorū

Sonus vr ee mediu inter ee & no ee inter viuere & no viuere. Puberes plus delectantur i coitu q cetera etas et quanto plus assuescunt tanto plus appetunt Cerebrum est magis frigidum q totum corpus.

¶ Sequutur aucto. de substantia orbis & lune.

Illud qd copositu est ex se copositu e ex duabus naturis. s. recipiente motum & agente motum.

In idiuiduis substantie duplex e trasmutatio vna e substatial q trasmutat ea noie & diffone q trasmutatio dr gnatio vl corruptio. Alia e trasmutatio accidetal/ q nec transmutat ea noie & diffoe sz tm bz dispositiones accidetales q sunt qlitas qntitas/ & sic de alijs.

Quod impossibile est fieri non potest.

Impossibile e vnu factu plres q vna forma hre/ materia substatial p posse & hoc est qd recipit oes forma.

Un materia nichil est i actu nec est et aliqua formao in sui natururam includens sed duntaxat est in potentia ad recipiendum omnes formas

Forme naturales diuiduntur diuisione materie.

Diuisio vo copetit substantie nisi vt habet qtitate.

Diuisioes iterminate pcedut forma i materia sed dimesiones terminate sequuntur formam in materia.

Oe qd aduenit enti i actu est accns. Oe qd substat i ratione substatis primi substat in rone materie.

Impossibile est forma esse sine ma & no econuerso.

Materia non recipit diuersas formas nisi qr prius recipit dimensiones interminatas.

Aia celi coiungitur esse. s. bm opatione & motum

In celestibus idem est efficiens motu & finis motus.

Impossibile est illud vt quod de se e corruptibile recipiat eternitatem ab alio.

Materia celi est aliqd exns in actu et no in potetia

⁊ ideo dignus dicitur subiectum q̄ȝ materia.
Finis significat agēs significatione necessaria sicut motus significat ipsum mouens.
Quicqd ꝯuenit celestib⁹ i istis iferiorib⁹ hoc ꝯuenit eis pure ⁊ equoce vel analogice ꝑm prius ⁊ posteri⁹.
Trāsmutatio arguit materiam opatio vero formā.
Primus motor dot omnibus entib⁹ esse et viuere.
Uirtus infinita est duplex.s. infinita in vigore: infinita in duratione. Uirtus mouēs celum est infinita in duratione non autem in vigore.

¶ Sequuntur aucto.li.causarum.

Omnis cā ꝑmaria pl⁹ īfluit cātū suū q̄ȝ scd̄aria
Quid pt cā scd̄a pōt ⁊ causa prima nobiliori ⁊ altiori tm̄modo. Quicqd ē causa cāe etiā est cā causati. Oīs aīa nobilis hȝ tres opationes: qꝛ i ea ē opatio ītellectualis ⁊ dīna. Prima cā est sp cā oīȝ narratione. Cāe scd̄e illuminanᵗ a lumine pīme cāe.
Intelligentia est substantia que nō diuiditur.
Oīs intelligentia fixa est eēntia ꝓpᵗ bonitatē purā q̄ est causa prima: vnde prima causa est pura boītas.
Prima causa nō hō aliqd̄ eliachim.i.materiale: sed eis intelligentia ⁊ aīa hȝ eliachī. omnis ītelligentia plena est formis scȝ speciebus intelligibilibus.
Quāto aliqs ē ꝓpinquius pria cāe/tāto ē simplici⁹.
Quicqd recipiᵗ ab alio recipiᵗ ꝑ modū rei accipientis ⁊ nō recepte. Oīs ꝟtus vnitas fortior ē seipsa dispsa. Cā pima regit oēs res creatas pter hoc qd̄ cōmiscetur cū eis. Cā prima influit bonitatē suam omnibus rebus vno in fluxu sed non recipit illam bonitatem equaliter sed secundum capacitatem nature.
Causa prima est diues per seipsam.
Causa prima ē super oīm̄e nomē quod noiari potest

Omnis intelligentia diuina facit rex per hoc quod est intelligentia ꝛ regit eas per hoc ꝙ ipsa est diuia. vnde habemus ꝑ regere est diuinum.
Causa prima existit ĩ oĩbus rebus scd̄m dispositionē vnam sed omnia non consistunt in prima causa secū dum dispositionem vnam sed secundum multas.

Omnia bonū appetūt. Cognitio finis vtilis est in actu. Unusq̄sq; qd̄ cognoscit bene iudicat. Nichil differt etate puer ꝛ moribus puerilis. Bonum dc quanto communius tanto diuinius. Cōsocij ꝓprie ignorāte āmirāt oēs. Sermones inq̄rendi sunt scd̄m materiā de q̄ sunt. In infortunijs v̄tus refulget. Duob⁹ exeūtibus amicis sctm̄ ē ꝓhonorare v̄itatē q̄uis sm̄ statū iustū sit honorare amicū Honor magis est in honorante q̄ȝ in honorato.
Felicitas est ꝑfectio aīe sm̄ v̄tutē ꝑfectam sicut vna yrundo facit ver nec vna dies calida estatem sic nec vna dies vel modicum tempus facit hominem felicē
Principia maxime valent ad subsequentia.
Principium plus est q̄ȝ dimidium totius.
Bona aīe maxīa sunt bona. Oīa vera v̄o consonant
Unicuiq; delectabile est illud quod amat.
Melior est vsus rei q̄ȝ possessio.
Impossibile est indigentem facere bona.
Nō oīno felix q̄ specie turpissimus ē ꝛ sine prole.
Felix est sine vituperio sicut retrogonus.
Finem laudamus sed ea q̄ sunt ad finem honoramus
Felicitas est premium virtutis.
Felix non differt a misero nisi per dimidium vite.
Nullus est bonus vel malus per sonum.
Ratio; semper deprecamur ad optima.

¶ Sequuntur aucto. ij. li. ethicorum.

E actibus multum iteratis fit habitus.
Non parum differt sic vel sic.i.bene vel male.
Puerum in iuuentute assuesci immo multum.
In obscuris oportet vti apertis testimoniis.
Exercitium temperatum conseruat sanitatem.
Fortiter comedere facit fortiter laborare.
Circa voluptates et tristitias est virtus moralis.
Medicine fiunt per contrarium.
Circa difficilia semper est ars et virtus.
Tria sunt in aīa: passiōes/potētie/ꝛ habit⁹ seu virt⁹
Passio nō est virtus: qꝛ fm̄ passionē nec laudamur: nec vituperamur. Uirtus non est potentia: quia potētes sumus per naturam. Uirtus est habitus: quia habentem se perficit/ꝛ opus eius laudabile reddit.
Oīs virt⁹ ꝯsistit in medio.s.inter defectū ꝛ excessū.
Uirtus certior est ꝛ melior omni arte.
Non est facile attingere medium: sed difficile.
Malum est facile: bonum autem difficile.
Uirtus est habitus electus in mente cōsistēs quo ad nos declarata ratione vt vtiqꝫ sapiēs determinabit
Operationes sunt circa singularia.
Difficile est aliquem esse bonum: id est studiosum.
Medium in omnibus rebus est laudabile.

¶ Sequuntur auctoritates.iij.lib.ethicorum.

Melius est mori qꝫ facere cōtra bonū virtutis.
Ignorantia excusat peccatum.
Cōsiliū nō est de fine: sed de his q̄ sunt ad finē
Qđ primū est ī ītētiōe hoc dꝫ eē vltimū ī executione.
Homo est principium suarum operationum.
Bonum voluntarium est quod simpliciter est bonū.
Bonus singula recte iudicat.
Nullus est bonus vel beatus nisi volens.

Nos sumus domini nostrarum operationum a principio vsque ad finem.
Qualis vnusquisque est talis videtur sibi esse finis.
Terribilissimum omnium terribilium est mors.
Fortitudo est aggressio terribilium vbi mors imminet propter bonum saluandum.
In repentinis cognoscitur habitus.
Desideriu͂ pueri oportet esse sm̄ preceptu͂ doctoris.
In naturalibus desiderijs pauci peccant.

Sequuntur auctori. quarti libri Ethicorum.

Laus et gratiarum actio debet danti: et no͂ accipienti.
Maior virtus e͂ bona operari q̄ turpia no͂ operari
Uirtuosus bene vtitur quibuscunque.
Dare et non accipere est liberalitas.
Pulchritudo est semper in magno corpore. Unde parui formosi dici possunt/non autem pulchri.
Maximum bonorum exteriorum est honor.
Paruus honore non est dignus.
Honor est premium virtutis.
Secundum virtutem solus bonus est honorandus.
Uirtuti perfecti non fit condignus honor.
Non irasci in quibus oportet insipiens est.
Iniuriantem sustinere et seruilem siue familiaritatem despicere seruile est. Malum seipsum destruit.
Malum si integre fuerit inportabile erit.
Qualis vnusquisque est talia dicit/talia operatur/et taliter viuit
De se me͂daciu͂ est fugie͂du͂. Uerbu͂ bonu͂ est laudabile.
Uerax laudandus est: me͂dax autem vituperandus.
Iactator maxime vituperandus.
Requies et ludus in vita videntur esse necessaria.
Uerecundia est timor ingloriationis.
Verecu͂dia no͂ co͂uenit omni etati: sed iuuenili. vnde iuuenes verecu͂dos laudamus: sene͂ au͂t verecu͂du͂ vi

tuperamus: quia senes caueat id de quo verecūdabitur.
¶ Sequuntur aucto. quinti libri Ethicorum Aristo.

SI vnū oppositorū dr multis modis ⁊ reliquum.
Que simplr sūt bōa hoib⁹ ꝓ his orāt ⁊ illa q̄rūt
Preclarissima virtutum est iustitia: neqꝫ hesperus/neqꝫ lucifer ita mirabilis sicut iustitia.
Principatus virum ostendit.
Pessimus est ille qui non solum vtitur malitia ad se sed etiam ad alios. Optimus est ille qui non solum vtitur bonitate/id est virtute/ad se: sed etiaꝫ ad alios.
Duplex est iustitia/scilicet totalis/et partialis.
Partialis est duplex. s. cōmutatiua ⁊ distributiua.
Cōmutatiua est duplex. s. volūtaria ⁊ nō volūtaria
Nō volūtaria ē duplex. s. occulta ⁊ manifesta. occulta vt futurū adulteriū: manifesta vt vincula/ꝟbera.
Minus malum est magis eligibile maiori malo.
Ubicūqꝫ reperitur magis ⁊ min⁹ ibi reperitur mediū ⁊ eq̄le.
Oportet te familiari illi qui benefecit.
Denari⁹ est mēsura oīm rerū: quia est fideiussor nr̄ in oī aduersitate vel necessitate ꝓ q̄libet re q̄ indigemus.
Primum institutum debet custodiri.
Princeps debet custodre iustum. Duplex est ius/scꝫ legale ⁊ naturale. Naturale est quod apud oēs hꝫ eandem potentiam. Legale aūt infinitum est a lege.
Sacrificare dijs simpliciter est naturale: sed sacrificare hoc vel hoc/isti vel isti apud placitum.
Lex prohibet seipsum interficere.
Nullus proprie potest sibiipsi iniuriam facere.
¶ Sequuntur auctori. vj. libri Ethicorum.

NOn sufficit ad sciētiā alicui⁹ ꝙ sciatur in vniuersali ⁊ cōfuse: sꝫ opꝫ scire determiate ⁊ distincte
Omnis cognitio sit secundum similitudinem.

Consiliū debet esse de his q̄ possunt aliter se habere.
Cōsiliū nō debet esse de preteritis/sed de futuris:q̄a
qd̄ factū est nō pōt esse nō factū. Unde dicit Agatō.
Genitū facere non genitum hoc solo priuatur deus.
Uerbum bonum est intellectus.
Quinqз sunt in anima quibus veruз dicitur: scilicet
ars/scientia/sapientia/intellectus/et prudentia.
Sciētia est de his q̄ nō p̄nt se aliter hr̄e.i.de eternis
Omnis doctrina est ex precognitis vel de p̄cognitis
Ars est recta ratio rerum factibilium. Prudētia est
recta ratio rerum agibilium. Sapiētia est cognitio
rerū diuinarꝝ/habēs caput inter oēs alias sciētias.
Sapientia est certissima omniū aliarū scientiarū.
Iuuenes non possunt esse prudentes:quia prudentia
prerequirit experientiam/que indiget tempore.
Multitudo temporis facit experientiam.
Ad principia non est ratio.
Cōsiliata oportet opari velocit̄:cōsiliari aūt tarde.
Impossibile est prudentē:id est sapiētē nō esse bonū.
Habens vnam virtutem habet omnes.
¶ Sequuntur auctoritates septimi libri Ethicorꝝ.
Sicut bestie nec malitia nec virtus attribuit̄ pro
prie:sic nec deo:sed deo honorabilius aliq̄d virtu
te:bestie vero aliqd̄ gen⁹ malitie.scз bestialitas.
Hoīes cupiunt fieri dij propter virtutū excellētias.
Homo prauus deterior est bestia.
Difficile est resistere ꝯsuetudini:q2 assimilat̄ nature
Facilius tn̄ est trāsmutare consuetudinē q̄ȝ naturā.
Consuetudo est altera natura.
Fama quam omnes famant omnino non deperditur
Nō solū oportet verū dicere:sзꝫ cām falsi assignare.
Delectationi intellectuali nō est admixta tristitia.

Operationes bestie praue sunt ex natura: sed operationes prauorum hominum ex consuetudine.
Hō semꝑ indiget aliq̄ delectatione q̄si quadā recreatione ꝑpter multos labores q̄ sibi occurrunt.
Maior est delectatio in quiete q̄ȝ in motu
Deus semꝑ simplici ꝛ vna gaudet delectatione.
Felicitatem semꝑ expellens impedit fortuna.

¶ Sequunt̄ aucto.viij.li. Ethicoꝝ Ari.

Nullꝰ eligere dȝ viuere sine amicꝭ hñs aliq̄ bōa
Quāto maior est fortūa tāto maior ē secura.
Duo sil' viuentes intelligere et agere sunt potiores q̄ȝ vnus
In fortunis refugiendum ad amicos.
Omnis hō oīm hominum naturaliter est amicus.
Generans ad generatum naturaliter est amicitia.
Hoīes eiusdē gētis natural'r plus sunt amici q̄ȝ alij
Simile diligit sibi sil'e veꝝ est ꝑ se et nō ꝑ accidens.
Amicitia ē beniuolētia mutua nō latēs ꝯtra passis
Tripl'r fit amicitia.s. ꝑpter bonū vtile et bonū delectabile et ꝑpter bonū honestū. Amicitia ꝑpt̄ bonū vtile maxie videt̄ in senibus eē: qꝛ tales nō curāt delectabile: sed tantū vtile. Amicitia ꝑpter bonū delectabile iuuenū est. Amicitia ꝑpter bonum ꝑmanēs stabilis. Nulli se inuicē cognoscūt: nisi naturā simul salis cōsumāt. Sola amicitia bonorū honestorū est trāsmutabil'. Nō est facile alicui credere de amico q̄ multo tp̄e ꝑbatus est ab ipo ꝛ nūq̄ȝ sibi iniuste fecit.
Loci distātia nō separat amicitiam: sȝ operationē.
Natura maxime triste fugit et appetit delectabile.
Mutua collectiua sunt factiua amicitie.
Perfecta amicitia non ē nisi ad vnū: qꝛ qđ est superabūdans ꝛ perfectū nō pñt fieri ad plēs nisi ad vnū

Unusquisqꝫ sibiipsi maxime vult bonum.
Amicorum omnia sunt communia.
Pessimum est contrarium optimo.
Regnū est optima pollicia. Malus rex tyrannus dr̄.
Rex dr̄ se habere ad subditos sicut pastor ad oues.
Pater tria bn̄ficia dat: est eīn cā essendi generādo ⁊
cā disciplin e in formando ⁊ cā nutriendi educando.
In qb⁹ nihil est cōe i his nec ē iusticia nec amicitia.
Seruus est organum animatum.
Domini ad seruum non est amicitia secundum ꝙ ser
uus est sibi dissimilis.
Parentes amant filios suos vt aliqd existens sui.
Parentes plus amāt filios q̄ȝ econuuerso: quia ma
gis sciunt parentes ꝙ nati sunt ex eis q̄ȝ filij.
Matres plus diligūt pueros q̄ȝ patres qr certiores
sunt de eis et plures habent labores circa eos.
Maioribus datur honor minoribus vero indigenti
bus lucrū: qr honor est retributio virtutis ⁊ bn̄ficij.
Lucrum est auxilium indigentis.
Retributio dꝫ esse possibilis nō cōdigna vt patet de
deo et parentibus quibus nō possum⁹ eq̄le reddere.
Pater potest abnegare filio ⁊ non econuerso.

¶ Sequitur aucto.ix.li.Ethicorum.

MAgistris diis ⁊ parentib⁹ nō reddit equalēs.
Mag' ē mutuū dare cū q̄s dꝫ q̄ȝ amicis dare
Amicis existētib⁹ ppt̄ bonū vtile ⁊ delecta=
bile illis cessantib⁹ cessat et amicitia. Quis fingit se
amicum ⁊ non est: peior est illo; q facit falsā monetā.
Quāto malicia est circa melius tanto ipsa est peior.
Silis sili est amic⁹: ⁊ ideo bon⁹ malū amare nō pōt.
Magis tenemur amicis largiri bona q̄ȝ extraneis.
Amicabilia q̄ sunt ad alterum veniunt ⁊ ex amica=

dilib⁹ que sūt ad seipm. Unde vnusquisq3 est sibi maxime amicus. Amicus dz se hre ad amicum sicut ad seipsum/quia amicus est alter ipse.
Prauus non est amabilis ad seipsum neq3 ad alios.
Beniuolentia non est amicitia/est tñ pncipiū ipsius
Ex beniuolentia diuturna fit amicitia.
Concordia ad amicitiam pertinet.
Bñfactores prius amant bñficiatos q3 amet ab eis
Ois artifex plus diligit opus suum q3 ꝙ diligat ab opere/vt patet de parentibus respectu filiorum
Qd cū magno labore acquirit magis diligit: vt ptz de hominibus querētibus pecuniā ex labor c ꝓprio.
Amicus dz se habere ad amicū sicut genu ad tibiā.
Quēadmodum ciuitas et alia ꝯgregatio vr eē pncipalissimū suijpsius sic ⁊ hō: s3 pncipalissimū i hoie est intellectus ergo hō maxie vr eē su⁹ itellect⁹. Ex pdicto hem⁹ ꝙ ois denoiatio dz fieri a pricipaliori.
Homo est animal polliticum aptum natum communicare suum conceptum siue conuenire.
Amicitia est maxime bonorum exteriorum
Melius est cum amicis et precipue cum bonis q3 extraneis quibuscunq3 alijs commorari.
Felix honestis indiget. Solitarius difficilis est vita
Uirtuosum beatissima est vita.
Pñtia amicorū ē delectabil' tā i bōis fortunis q3 in alijs. s. malis/i mal; qr tristati alleuiant amic; ꝯdolescentib⁹ ipsis i bonis/qa delectibile ē ꝯuersari cu3 amico.
Amicus est ꝯsolatio amici visiōe ⁊ sermone.
In omnibus oportet imitari meliores
Amicitia bonorum coaugetur bonis colloquijs ⁊ operibus quibus ipsi vtuntur. Uñ a bonis bona fiunt.
¶ Sequuntur aucto. x. li. ethicorum Aristo.

IN actibus humanis minus creditur sermonib⁹ q̄ʒ operibus. Quando sermones dissonant operibus sensibilibus tunc contemnuntur.
Ex quibus res generantur in hec resoluuntur.
Omnis virtus in corpore existens fatigabilis est.
Quedam delectent que post modum non delectant.
Unusquisqʒ maxime opat̄ in illo qd maxime diligit.
Delectatio tenet operantem in opere.
Operatio delectabilior minus delectabilē expellit vn̄ amātes fistulas non pn̄t intendere sermonibus.
Nō potētes ꝯtinue laborare reqe indigent. Phia hʒ delectatiōes ammirabiles puritate ꝛ firmitate.
Ultima felicitas hoīes cōsistit in optima operatiōe
Optime potentie sunt respectu optimi subiecti
Speculatio ipsius veritatis est ipsa felicitas
Uita ꝯtēplatiua melior est vita actiua q̄ ē vita sm̄ hominē: q2 vita contemplatiua est vita diuina
Duplex est vita. s. cōtēplatiua ꝛ politica inter quas contēplatiua est melior cū sit diuina alia ꝟo hūana
Unusquisqʒ opera sua dirigere debet ad bene viuendum secundum optimum eorum que sunt in ipso.
Optimū in hoīe est intellect⁹ q2 lʒ itellect⁹ sit minimus ī quātitate tn̄ maxim⁹ est ī ptāte ꝛ preciositate
Unūqdqʒ dicit̄ maximū qd est p̄ncipalissimū sui et hic p̄t dici ītellect⁹ q2 ītellect⁹ ē p̄ncipalissimū hoīs ex quo iterū habem⁹ ꝙ denoīatio fit a p̄ncipaliori.
Proprium opus dei est speculatio.
Hō felix siue sapiēs īdiget aliqliter reb⁹ exterioꝛib⁹ q2 natura ꝑ se nō est sufficiēs speculari sed opʒ ꝙ habeat corp⁹ sanū/cibū bonū/ ꝛ reliquū famulatū/ non tn̄ indiget multis ac magnis reb⁹ ꝙ nō opʒ felicem vel philosophū esse dominum terre vel maris.

Moderate ditati non minus agũt bona q̃ potẽtes inmo etiã magis. Vñ dr q moderate ditati sũt felices. qꝛ magis agũt scdm virtutem vel intellectum.
Homo fm intellectum operans ⁊ hñs curã est bene dispositus a deo amantissimus esse videtur.
Homo maxime sapiens maxime felix est.
Sermones consonantes operibus sunt acceptandi. Dissonantes vero suspicandi. Non facile est homies ex antiqua consuetudine transmutare sermones.
Multi plus coacti obediunt necessitati q̃ sermoni.
Quidam sunt dispositi ad vtutes ex nata q̃dã ex cõsuetudie/q̃dã p doctrinã ⁊ ad hoc q doctrĩa habeat efficaciãi auditoribus opz aĩaz auditoris cẽ disposi tam ⁊ preparatam sicut terra anteq̃ nutriat semen.
Optz bonos puocare p vtutes ad primam/ malos autez per penas insanabiles totaliter exterminare.
¶ Aucto. de fortuna bona.
In bonis exterioribus quorũz fortuna est domina non contingit hominem esse felicem.
Ubi plurim⁹ intellect⁹ ⁊ rõni ibi q̃ꝫ mĩa ẽ fortũa.
Ubi plurima fortuna ibi minimus q̃ꝫ intellectus.
Deum dignificamus vt dominum existentem vt dignis distribuat bona/et malis mala.
Deum verissimile non est prauorum curam habere.
Appetit⁹ naturalis naturaliter tendit ad bona
Illi sũt bñ fortunati q̃cũq̃ directe agũt sine rõne vt plurib⁹.
Quid est melius intellectu ⁊ sciã nisi de⁹.
Deus bene videt presentia preterita et futura.
Bona fortuna est appetit⁹ natalis deo mouente fotam naturam. ¶ Sequitur aucto. li. yconomice.
Ciuitas ẽ domorũ pluralitas pdijs ⁊ possessionibus abundans ad bene viuendum ordinata.

Cōicatio viri ⁊ femine in aīalibus irrationabilib⁹ est solū gratia ꝑlis ꝑcreande: in hoībus vero nō solū gratia illius: sed etiā gratia alterius vtilitatis. Que parentes existentes potentes fecerunt filijs impotentibus: iterum reportant a potentibus filijs parentes impotentes et senio confecti.
Natura facit vnū aīaliū forte cōiugabiliū. s. masculū vt vlciscatur pre fortitudine sibi illata. illud vero debile scȝ femina/ vt magis se custodiat pre timore. Vir nō dȝ iniuriari femine: ⁊ femina nō iniuriet ei. Iniuriari femine est virū cū extranea muliere coire sed iniuriari viro/ est feminā coire cū extraneo viro sm̄ Esiodū poetā virū oportet. i. expedit viro puellam in vxorē ducere/ vt doceat eam bonos mores: qr iuuēcula est flexibilior vidua. Dissimilitudines morum inter virū et mulierem nequaq̄ꝫ sunt amande. Due sunt species seruoꝝ/ scȝ ꝑcurator/ ⁊ operator. Oportet seruis tria dare: operā/ ⁊ penā. i. disciplinā ⁊ victū sufficiēter: qr sine mercede īpossibile est opari Victus aūt est merces seruorū qui tamen sine alijs duobus facit seruū proteruū. Nemo alioꝝ bona ⁊ ꝓpria similiter curat et equaliter. Quidā interrogatus qd magis impinguat equū. Rn̄dit. Oculus dn̄i. Alius interrogat⁹/ quale stercus optimū est ad pinguendū agrū. Respondit. Vestigia domini. Impossibile est negligētibus dominis seruos esse solicitos. Nūq̄ꝫ oportet dn̄m esse sine custodia: sic nec ciuitatē. Surgere de nocte ad sanitatem/ ad philosophiam/ ad bonam dispositionem vtile est.
Nec questus vestimētorū/ nec forma/ nec auri multitudo tāta ad mulieris virtutē quāta est modestia in quolibet opere ⁊ desideriū honeste et cōposite vite.

Quãto q̃s diligẽtius obsequit᷑/tanto maiorẽ gratiã obtinebit. Nisi parẽtis pueris exẽplũ probitatis vite dederint: incusabilẽ adinuicẽ possunt habere cãm

Si mulier cognouit virum sibi iustum ac fidelem esse: ipsa etiam circa ipsum iusta ac fidelis erit.

Multo grauius aliq̃s fert si honore priuet᷑/q̃z si oĩa bona sua auferrent᷑. Nõ debet homo sane mẽtis vbicũq̃z ⁊ ad quamlibet mulierem mittere semen suum.

¶ Aucto. super. j. lib. politicorum.

Hões rõne ⁊ ĩtellectu vigẽtes naturalr̃ alioꝝ dñi sũt ⁊ rectores. Natura nõ facit nisi vnũ instrumẽtũ ad vnũ opꝰ: ⁊ hoc paupibꝰ ẽ ꝓ seruo.

Homo naturaliter est animal politicum et ciuile.

Natura nichil facit frustra.

Nullum animal a natura habet rationẽ nisi homo.

Homini sermonem natura dedit.

Pars separata a toto non remanet nisi equiuoce.

Homo solitarius vel est deus/vel est bestia.

Sicut optimũ animaliũ est homo fruẽs lege: sic pessimũ animaliũ est homo a lege ⁊ iustitia recedens.

Seuissima iniustitia est habens arma scꝫ sciendi.

Sine necessarijs impossibile est viuere.

Seruus naturaliter non est suijpsius/sed alterius.

Opus quod fit a melioribus semper melius est.

Quandocunq̃z ex multis vnum constituitur: inter illa vnum exit regens/aliud vero rectum.

Anima naturaliter dñatur corpori: sicut dñs seruo.

Utile ẽ corpꝰ regi ab aĩa ab his. enĩ duobꝰ cõiũctis hõ cõstituit᷑. Itẽ vtile est oĩbus aĩalibꝰ regi ab hoĩe.

Regens naturaliter dignius est recto.

Masculinũ genus naturaliter dignius est feminino

Uirtꝰ ⁊ malitia determinãt sibi seruos ⁊ liberos no

biles et ignobiles.
Hoies reputāt dignū ex bōis fieri bonū sicut ꝛ hoīe (fieri hoiez
Dupl'r dr fiu⁹ vno mō ſm naturā alio mō ſm legē positā. Nō est possibile viuere sine cibo.
Primū gen⁹ hoiz ex t'ra ꝛ fluctib⁹ domesticis viuūt.
Natura facit omnia animalia propter hominem.
Duplices sunt diuitie.s.naf'ales ꝛ artificiales. naf'a les sūt possessiōes rerū artificiales sūt passiōes pecu (nie.
Desideriū diuitiarum vadit in infinitum.
Facile est philosophis ditari si volunt.
Magis et minus diuersificant speciem.
Consilium mulieris est inualidū/pueri vero imꝑfectū
Silentium mulieris prestat ornatum.
¶ Sequuntur aucto.ij.li.Politicorum.
Ciues sunt socij vnius ciuitatis.
Ad plūmoꝝ oīhe cause minime fortiſ curā: qꝛ ꝺ ꝓprijs maxīe curant hoīes de cōib⁹ aūt min⁹
Multi serui qñqꝫ seruiunt deteri⁹ paucioribus.
Optimum est ciuitati vt sit vna secundū amicitiam.
Amicorum omnia sunt communia.
Unusquisqꝫ naturaliter amat seipsum.
Amicis auxiliari delectabilissimum est.
Bonū est abstinere a muliere ꝓpter tēperentiam.
Periurie malignitatem efficiunt ꝛ seditionem.
Pl'es hoīes discordāt ꝓpter inequalitatē possessiōis.
Qui delectari vult sine tristicia curat ad phiam.
Omnis ciuitas artificialibus indiget.
Leges in honeste lꝫ maxīe sint in vsu pūt tñ aboleri.
A mulieribus non bene regitur ciuitas.
Unum opus optime fit ab vno.
¶ Sequuntur aucto.iij.Politicorum.
Ciuitas est quedam ciuium multitudo.

Ciuitas nō ē vna pp eosdē mores sz pp easdē policiā
Policia est ordo quedam inhabitantium ciuitatem in subijciendo et principando.
Non est idem bonus hom et bonus ciuis.
Nō ptingit hoīes bn̄ pncipari q̄ nūq̄z sub pncipe fue rūt. Prudētia ē ppria vt⁹ pncipis opt̄ia ciuitas nō facit vnathise sine banientiū.i.vilē artificē esse ciuē.
Quicūq̄z sunt vni necessario ministrātes dicūt serui qcūq̄z aūt cōiter plurib⁹ dicunt banātij qcūq̄z inten dūt policie vtilitati cōi recti sunt z iusti:q aūt inten dūt vtilitati pprie viciosi sūt z rectorū post trāsgres sores oportz bonā ciuitatē de vtute solicita esse.
Unū vtuosūmelius ē pncipari q̄z plēs z mltos alios
Sine iusticia impossibile est in habitare ciuitatem.
Melius est ciuitatē regi vno optimo viro q̄z vna op tima:scz mulier vel.l. Ingenuitas est virtus gi.i. nobilitas. Turba multa melius iudicat q̄z vn⁹ tm̄: melius est iudicium duorum q̄z vnius tm̄.
Pars non est apta nata excellere suum totum.
¶ Sequunt aucto.iiij.li.Politicorum.
NOn solum oportet politiam principe instituere:sed etiam oportet eos corrigere.
Ciuitas nō cōstabit ex vna pte:sed ex mltis:q̄ rū vna ps sunt agricole:scda artificiales/manuales tertia q̄ negociat circa forz/qrta mercēnarij/qnta p pugtores z armigeri q̄s necm est ī ciuitate existere si nō debeat huire inimicis:q alei hui nō ē p se sufficiēs
Sine pncipib⁹ impossibile est esse ciuitatem. Ingenuitas z nobilitas sunt et vtutes z diuitie antique.
In oī ciuitate sūt tres spēs hoīm.s.paupes/diuites z mediocres int q̄e optimi sūt mediocres:q2 mediū semp ē optimū:media possessio bonorū exrēmoz est

optima: qꝛ facile est rōni obediri. Qḋ nimis est pulchrū/nimis forte/nimis ingenuū/nimis diues: hꝫ cōtrariū. s. nimis fetidū/nimis debile/nimis ignobile. Ratio sequit: qꝛ qdā eoꝝ sunt iniuriosi/ꝛ in magnis plus neqꝫ. Quidā aūt astuti/ꝛ in paruis valde neqꝫ. Qui sunt nimis diuites ꝛ potentes: nec sciūt nec volūt subijci. Qui aūt nimis ingenues sunt ꝛ viles/nesciūt principari. Mediocres ciues maxime saluant in ciuitate: qꝛ ipsi nec desiderāt aliena vt pauperes: nec alij pauperes existētes hoꝝ substātiā desiderāt: nec ergo insidias patiunt/neqꝫ fraudes faciunt: quapropter sine periculo viuūt. Maximū eufortuniū est ciues mediocrē substātiā habere tāqꝫ sufficiētē eis: qꝛ ꝑ tales bene regit ciuitas. Quāto aliquis magis cōtingat mediū/tāto melius est. Quāto autē magis aliqs distat a medio/tanto peius. Magne ciuitates plus sunt seditiose qꝫ parue: qa multū est ibi mediū. In magnis negocijs opꝫ vnū ordinare ad vnū opus qꝛ cura meliꝰ est intēta circa vnū opus qꝫ circa mlta

¶ Sequuntur auctoritates.v.lib.politicorum.

Quod plus inequale est.

Ubiqꝫ propter inequale fit seditio.

Nobilitas generis ꝛ diuitie sunt principia et fontes seditionum. Nobilitas et virtus in paucis inueniuntur. Minores fiūt equales seditiones faciūt equales vero vt fiant maiores.

Quod parū est quasi nichil/differt ab eo qḋ non est.

Omnis diuersitas videtur facere seditionem.

Seditiōes qꝫ parue sunt prīo qsi nō fuerit inter dños cōualescūt. Principiū alicuiꝰ dr esse dimidiū totius.

Pater et filius simul principari nequeunt.

Politie maxie dissoluunt ꝑpt iustitie trāsgressionē

Contrariorum contraria sunt factiua.
Parue expēse sepe facte substātias sepe cōsumunt.
Periculum est pricipi dare sub magnos honores.
Regnum seruatur per amicos.
Rex iusticiā seruare debet. Cōtumelia ē causa ire.
Nullus manum suam mittit ad impossibilia.
Non ꝺ facili pōt īuadi q̄ est sobrius et vigilās: sꝫ est dormiens/qua propter ꝑncipes vt nō sint īuasibiles somnium ꝛ ebrietatem multum euitare debent.
Princeps dꝫ esse deicola qꝛ minus timent hoīes in iustum pati a principe si deicola putant ipsum esse.
Opꝫ ꝑncipem bonos honorare ꝛ ipsꝫ honorē distribuerꝰ. Supplicia aūt nō dꝫ distribuerꝰ ꝑ se sꝫ ꝑ alios
Si ꝑnceps aliquē de ꝑtāte sibi tradita vult deponerꝰ regradari in hoc dꝫ facere ꝛ nō simꝰ aufferre totā potestatē. ¶ Sequuntꝰ auctor: vi. li. politicorum.

Omnis libertatis est viuere vt vult quia seruus non viuit vt vult.
Pluralitas in electione ꝑsonarū preferrꝰ paucitati sicꝰ magnitudo dignitatis ꝑferrꝰ prauitati.
Optimus populus est qui terre cultriuus est.
Agricole que non habēt necessaria circa opa immorantur ꝛ aliena non concupiscunt.
Agricole magis ꝯcupiscunt lucrum q̄ꝫ honorem: qꝛ delectabilius est eis laborare q̄ꝫ principari.
Non est facile ciuitatem permanere sine legibus et consuetudinibus compositam.
Quanto ē aliq̄d peius tanto maiori indiget cautela.
Necesse est in omni ciuitate aliquid vendi ꝛ emi.
Prauos nō est securꝰ facere dn̄os qꝛ ipi magis indigent custodia aliorum q̄ꝫ alios possunt custodire.
Oꝫ ī ciuitate aliq̄s eē curā deoꝝ hn̄tes vt sacerdotes

¶ Sequuntur aucto.vij.li.politicorum.
Triplex est bonum scz bonū aīe bonum corpis z bonuz extrinsecus pueniens. Sine his q̄ttuor virtutibus scz fortitudine/ patientia/iusticia/z prudentia/nēo dr ee btūs. Ois excessus rez vel nocte vl' Aīa pciosior est corpe z oi possessione (nichil pficit Anime bonum preciosius est omnibus bonis
Teste deo q̄ i oib⁹ exterioribus⁹ bonis nō est felicitas qz felix ds est q̄ nl'lo exterioz bonoz vtit'. Duplex est felicitas.s.pollicita z cōtēplatia int' q̄s ɔtemplatiā
Bonū aīe est optimū z elegibilissimum (est melior Nō est possibile pollitica esse optimā sine moderata Felicitas est pfectus vsus virtutis. (habūdātia Potentia est iunioribus:prudentia vero i senioribus⁹ Inter omnia animalia sol⁹ hō hz rōnē. Necesse est futurum pncipē subditū fuisse. Finis gnātiōis vt i plurib⁹ i viris ē numer⁹.lxx.annorū in mulierib⁹ vo.xl. Mulieribus ɔuenit ɔiugari circa annū.xviij.viris autē circa.xxviij. Iuuenum coitus prauus est ad generationem filiorum similiter et senum.
Lactis alimentum maxime ē familiare corporibus.
Bonum est pueri esse sine vino. (puerorum.
Iuuenes custodiēdi sūt vt nō dicāt nec audiāt aliq̄d turpe quia ex dicere z audire aliquid turpium facile eos facere aliquid turpium contingit.
Iuuenes maxime ab ebrietate custodiendi sunt.
Oīa amam⁹ magis i pncipio. Ars supplet defectuz nature. ¶ Sequuntur aucto.li.viij.politicorum.
Omnis laborans requie indiget.
Ludus fit propter requiem.
Continuum et continue debet esse studium.
Musica vz ad deductionē tpis z delectationez siue

recreatione et ideo pueris valet studere in musica.
Non solu pueri erudiedi sut.s.i arte vtili et necessaria:sz et i artib9 liberalib9 et honestis vt est lraz eruditio et in artib9 delectabilib9 vt in musica. Facili9 est hre vnu vel paucos bn sapietes q3 plures. Requies de necessitate est delectabilis qr est medicinetristicia q est in labore. Musica e potetes letificare hoies
Anima delectatur naturaliter in musicis melodijs.
Melodia iratos hoies et alijs passionibus occupatos sepe alleuiat illos letos faciendo.
Ebrietas homines inpetuosos facit.

Aucto.super.j.lib.rethoricorum.

Rethorica est assecutiua dyaletice. Litigantia nichil est aliud nisi ostendere qr res est vel no est aut qr perfecta est aut no vtru sit iusta vel iniusta op3 ipm iudicez cognoscere et no addiscere a litigatibus. Facili9 est habere vnu vel paucos bn sapietes q3 plures. Amor odiu et ppriu comodu sepe faciut iudice no cognoscer ver. Rethorica iusta docet et vba psuadere et ctraria cor fugere. Si icouenies et turpe est aliqué se no posse defendere corpore multomagis inconueniens est et turpe non posse defendere sermone nulla ars considerat particulare quia pticularia sunt infinita et no scibilia. De necessarijs et impossibilibus no cosiliamur sed de ptingetibus et al'r se hre potetib9 q i nra ptate sut. nobilitas getis vel ciuitatis e hoies antiquos ee psides. pncipes et insigues et mltos isignes ex his pduisse. Nobilitas singularis est q a viris a mulierib9 fit pptr diuitias vel virtutes vel ppt aliqd aliud ppt qd ho honoratur honor e benefactiue operationis signum. qr illi maxime vt iuste honorant q beneficia dare possunt.

Multi sine virtutibus corporis longeui inueniunt.
Consilium non est de fine/sed de his qui sunt ad finē.
Omnia bonum appetunt ꝛ tertio ethicorum.
Exercitium vt in pluribus conseruat sanitatem.
Cuius contrarium est malum illud est bonum
Quicquid fuerit superabundans ꝛ magis ꝙ esse debeat hoc est malū. Facilia sūt q̄cūq3 sine tristitia sūt ꝛ in modo tēpore sunt sicut simpliciter ad simplr magis ad magis maximum ad maximum ꝛ econtra.
Sine cā et pricipio impossibile est aliquid eē vl'fieri
Subtiliter videre meli⁹ est ꝙ subtiliter odorare: q2 visu melior ē odoratu. Pulchri⁹ est eē amatorē sociorum ꝙ pecuniarū. Multa q̄ naturaliter nō sūt delectabilia cum assuefacta fuerint delectabilia sunt.
Nō ꝯsuetū est velut innatum est: q2 ꝯsuetudo ē siñs
Diligerē ā delectabile/q2 vnus diligit vnum. (nature nisi delectetur in eo. Oīne consuetum est delectabile
Addiscere aliquid delectabile est. Justus est ei graz facere qui gratiam fecit. Justū est auxiliari amicis
¶ Sequuntur aucto.ij. li. rethoricoꝝ Aristo.
IRa est appetitus cū tristicia punitiu⁹ propt' paruipensionem suiipsius vel suorum.
Ad oēz irā sequitur delectatio propter spē puniēdi
Vñ dicit homerus q' ira ē dulcior melle stillāte. Infirmi coeuntes/bellantes/amātes/sitiētes ꝛ vlter desiderantes aliquid ꝛ non illud de facili irascuntur.
Si q̄s in phīa cupit delectari irascitur q̄ eā decipit.
Obliuio est signum paruipensionis.
Mansuetudo est quietatio ire
Nullus seipm paruipendit.
Seruos arrogantes ꝛ ꝯdicentes magis flagell' am⁹.
Manifesta negare irreuerentia est.

Tempus quietat iram.
Amicus est qui amat & econuerso qui amatur.
Amic⁹ gaudet de bonis & dolet de tristib⁹ sui amici.
Signa voluptatis sunt delectationes et tristitie.
Ira est feminarum inimicitie et odij.
Laudare presentem adulari est.
Aliquem sua propria narrare iactantia.
Turpe est ignorare q̄ omnibus scire contingit.
Omne malum erubescibile est de bonis autē operibus nullus erubescere debet.
Superari ab amicis mirabile est.
Similis simili inuidet si in hoc q̄ sunt similes vnus excedit alium. Unde figulus odit figulum.
Nobilitas est ꝓgenitorū nobilitas attēdit ſ3 ꝟtutē
Gn̄osum nō d̄r de gn̄e sed a natura. (generis.
Multi sunt qui indigent habentibus.
Peioris sunt nuper ditati q̄ȝ antiquo.
Si sine arte & operatione aliquid fieri possibe est magis p̄ artem et curam aliquid fieri possibile est.
Unde vbi ꝓferunt p̄sides felix fuit ciuitas sil'r impie aguut qui dicunt fieri deos & q̄ mori dicūt eos.
Nichil est sine causa. Omnis fur malignus est.

Sequuntur aucto.iiij.li.rethoricorum.

Quod mirabile est delectabile est.
Cōtraria iuxta se posita magis apparēt siue elucescūt. Hōestas vl' turpitudo nois vl' signato vl' signo q̄ mortuos spoliāt assimulāt canib⁹ q̄ lapides mordēt. Infinitū nō est scibile oīa terminant
Quod est breuis semper est delectabilius. (nūero.
Intellectus est lumen quod deus infundit.
Oēm trāsferetē oz trāsferre a silitudib⁹ & manifest;
Prohemiū est p̄ncipiū oronis. Prohemiu3 h3 se in

orone sicut pluuiū in fistulis. Oportet facere viā in aīa auditoris future orōnis qd fiet per phemium.
Qd magis dictur⁹ q̄s est de hoc phemistare debet.
Prophia auctores dn̄t facere beniuolos ꝛ attētos.
Laus est sermo dilucidans magnitudinē persone.
De futuris nō est narratio sꝫ pterita acta opꝫ credi

Sequunt̄ aucto.sup.j.li.poetrie.

Omnis orō poetica vl' ē laudatio vl' vitupatio.
Ars poetica est ars loycalis.
Cōpositio sermonū metroꝝ i naturalib⁹ poti⁹ est denominādus auctor sermonialis q̄ꝫ poeta.
Omīs motus et omnis actio versatur circa vltima
Hō naturaliter delectat in metro ꝛ simphonia
Exēplis vtimur docēdo vt facili⁹ intelligat̄ qd dr̄.
Doctrina natural'r pcedit de hoīe in hoīem sm̄ operationē quā habet ad discipulum. Anime virtuose ꝛ nobiles naturaliter inuenerunt artes carminnm ad laudandum. Anime vero deficientes in his adinuenerunt carmina ad vituperandum.
Bonitas artis laudādi cōsistit in metro plixo ꝛ non curato.

Sequūtur aucto.ij.li.poetrie.

Totū cōpletū est q̄ hꝫ pncipiū mediū ꝛ finem.
Locū medium obtinebit in bello q̄ fortes sunt
Locū scꝫ mediū inter timidum et audacem.
Oīs sermo si breuior sit q̄ꝫ debeat obscurat ītellectū si longior fuerit difficilis est retentionis et discipulo obliuionē inducit. Uni rei multa accidunt.
Oportet vt ars in hoc naturam imitet̄ vt omnia q̄ agit agat sm̄ vnum ppositum ꝛ vnum finem.
Rebus nō existētib⁹ ī nat̄a nō īponūt̄ oīa nisi raro.
Cōmē. Suaue ē homini qd cōsueuit tota sua vita
Scdm̄ Arist. Ira ē tristicia ꝛ ptuabatio q̄dā i vehe-

mēti appetitu vindicte. Qd̄ q̄s nō credit/nō mouet ipsum ad timendū nec ad miserendū. Nō cōtristatur nec ledit aliquis in tantū propter malū quod infert sibi ab amicis inquantum contristat ꝛ ledit propter malū sibi illatū ab amicis. In quolibet gn̄e aliquod bonū: licet in eo inueniant aliqua nō bona. Propter vsus ꝛ ꝯsuetudines malas ꝛ puersas nō laudat q̄sq̄. Qui bn̄ficia inuenit ꝯpedes inuenit. Res nulle sunt stabiles q̄ cū fluxu tp̄is fluūt et fluxibiles sunt. Ari. In inferno ꝯtinua est tristitia ꝛ meror incōsolabilis Lra est simpliciū elemētū ex q̄bus locutio cōstituit.

¶ Sequuntur auctoritates epistole de bene viuere siue agere Alexandro regi misse.

Melius est animam habere abundantem scientijs q̄ȝ habitu corpus bene indutum.

Eos qui ratione vtuntur et cū hac agunt omnia/tanq̄ȝ bonos ꝛ optimos existentes laudamus. Eos aūt q̄ sine rōne aliq̄d agūt/taq̄ȝ rudes ꝛ bestiales existētes ostēdim⁹. Sicut vita sine tristitia delectabilis est: ita ratiocinatio s̄m aiam est laudabilis Cōcupiscētia ꝛ ira ꝛ reqes silib⁹ reliqua vtunt aialia. Ratione autem nullum animalium nisi homo. Suadeo tibi attīgere rōnē phie. Sicut cōseruatiuū corporis est sanitas: ita cōseruatiuū aie est eruditio. Eruditiōe p̄cedēte nō ꝯtingit peccare circa actionē Sicut videre est delectabile oculis: sic oculis aie intueri acute amabile est. Sicut dux est saluator exercitus: sic ratio cum eruditione est dux vite.

¶ De regimine principum. Aristo. eruditio.

Deo nichil est difficile: ꝛ sine eo nihil ē possibile possideri. Quicquid datur indigno perditur. Sūma bonitas est ī rege abstinere a pecunijs

et possessionibus subditorum.
Tūc solēt hoīes timere regē qn̄ vidēt eū timere deū.
Summa sapientia est in rege seipsum regere.
Honorificum est regi a multiloquio se abstinere.
Nimia familiaritas contemptum parit.
Noli appetere qd̄ transitoriū est: sed procura tibi diuitias imortales. Dirige semꝑ cogitatiōes in bonū.
Noli te inclinare ad coitū mulieris: qꝛ coitus est quedam proprietas porcorū. Que gloria tibi est si exerces vitium irrationabiliū animaliū ꝛ actus brutoꝝ.
Coitus est destructio corporis et abbreuiatio vite.
Caue effundere sanguinem humanum.
Facta circa preterita documenta dant in futuris.
Minorem nec contempseris: qꝛ minor asceudere potest ad honores: ꝛ tunc potentior erit ad nocendum.
Noli penitere de preteritis: quia hoc propriū est debiliū mulierum. Deus gloriosus nichil ocium facit.
Sine vacuo est natura: ad potentiam intellectus nichil est difficile. Cuncta sunt scibilia via rationis.
Futura si ꝑcianť facilꝰ tollerāť ꝛ prudētiꝰ declināť
Conseruatio sanitatis melior est omni medicina.
Necessitas non habet legem.
Consuetudo est altera natura.
Mutatio cōsuetudinis nō est subdita: sed successus.
Inferiora superioribus reguntur. Justitia regnantis vtilior est subditis q̄ȝ fertilitas tēporis. Consiliū est oculus futurorū. Nobilissimū animalium est homo.

¶ Auctoritates lib. Aristo. de pomo ꝛ morte.

Sepius michi philosophia visa est res diuina.
Mors nichil est nisi recessus anime a corpore.
Sapiēs debet letari de morte sua: ꝛ non dolere.
Philosophia docet hoīeȝ cognoscere suū creatorē.

Docentes alios mentiri non debent.
Loyca est sit'is scorpioni in tiriaca: q̄ lz de se sit venenū tñ i tiriaca existēs remediū p̄stat dolorē patiēti.
Beata est anima que non fuit infecta prauis operationibus huius mundi.
Ve anie peccatrici que non habet posse redeundi ad locum suum vnde exiuit: et q2 turpia opera et delectationes carnales impediunt eius assensum sursum.
¶ Sequunt' aucto. Senece ad Lucillū balbū: et hoc cōgruo ordie añ pgressuz ad logicalia Ari. et alioz.

TUrpissima est iactura que fit per ignorantiam et negligentiam. Fastidiētis stomachi: est multa desiderare/licet pauca degustare.
Ubi diuersa sunt cibaria / ibi nutrimenta pauca: quia diuersa minus alunt.
Peregrini multa habēt hospitia/nullas amicitias.
Nusq̄ deest qui vbiq̄ est.
Omnia aliena sunt: tantum tempus nostrū est. Non prodest cibus corpori cum statim sumptus emittit'.
Nichil impedit ita sanitatē sicut crebra remediorū tentatio aut imitatio. Non enim venit vulnus ad cicatricem in quo medicina sepe negligitur ac diuersimode tentatur: sicut nec conualescit planta que sepe transfertur. Leta paupertas est res honesta.
Non qui parum habet est pauper: sed qui plus cupit
Cum amico omnia deliberare: sed te amico prius.
Utrunq̄ est vitium omni credere et nulli.
Pessimū est q̄ habem' auctoritates senū: vitia vero puerorū. Noli fortune credere: in momēto em̄ mare vertitur. Infirmi animi et non posse diuitias.
Nullius rei iocunda est possessio sine socio.
Unū exēplū luxurie siue auaritie multa mala facit

Cũ illis ꝯuersari debes q̇ te iocũdũ facturi sunt v
meliorẽ. Illos amicitie quos in meliores facere p
Quid refert qualis status tuus sit si videt tibi mal
Sic viue cum hominibus tanq̃ deus videat.
Sic loquere cum deo tanq̃ homines audiant.
Quid est turpius q̃ senem viuere insipienter.
Sine studio philosophie eger est animus.
Non iubeo te semper scribere libros et tabulas.
Pugilaribus enim dandum est interuallum.
Pugilaribꝰ dat requies/nõ vt virtꝰ spoliet:sed vt ma
gis acuat. Scio neminẽ btẽ viuere sine studio sapiẽ.
Bonam vitam perfecta sapientia efficit.
Nõ sit q̃ nos a phĩa remoueat:nec pauptas:nec ali
cuiꝰ rei ĩdigẽtia. Nẽo dignꝰ ẽ deo/nisi opes ꝯtẽpserit
Philosophia docet nos facere et discernere.
Magnus est ille qui in diuitijs pauper est.
Nemo diues nascit. Peiores morimur q̃ nascimur.
Incertum est quo loco mors te expectat: itaq̃ tu eã
in omni loco expecta.
Si q̇s percipit phĩam ita securus morit sicut nascit
Sola virtus prestat gaudium perpetuũ ⁊ securum.
Mẽs bona nõ accõmodat/nec emit:⁊ si venalis eẽt
non haberet emptorẽ:sed quotidie mala emunitur.
Initium sapiẽtie est cognitio peccati. Qui peccare
se nescit/corrigi nõ vult. Generosus animus concita
tur ad honesta. Magni animi est magna ꝯtemnere.
Nẽo bonꝰ est sine deo. Quid est faciliꝰ ꝓpria in hoĩe
aut aliena laudare. Nõ faciunt meliorẽ equũ aurei
freni. Nẽo gloriari dꝫ nisi de suo. Lauda hoĩem in il
lo q̃d nec dari nec eripi põt:sed q̃d ꝓpriũ hoĩs est:sed
hoc nõ est domus/vel vestis pulchra/vel familia fa=
mosa/vel femina formosa:sed animꝰ ⁊ ratio ꝑfecta:

Phia platonē nobilē non accipit sed eū nobilē fecit
Phia nullum reijcit aut eiecit sed lucet omnibus.
Sic cū inferiori viuas/queādmodū tecū superiorem
viuere velis. Nulla seruitus turpior ꝙ voluntarius
Nichil est tam pertinax ꝗ peruigilax operatio est.
Diligens cura non expugnat vel permollit.
Phie seruias quia ipsi seruire libertas est.
Alienū est omne quicquid optando euenit.
Si vis amari tunc ama.
Quicquid est ingenium alicui nō leue arte vincitur
Ille beatissimus ē ⁊ securus sui possessor quia crasti
num diem sine sollitudine expectat.
Nūꝙ ei in tm̄ ꝯtra ꝟtutes neqcia iualescit vt nullā
phie sacre ⁊ venerabile vestigiū aut nomen ꝑmanet
Subtilitas copia ciborum impeditur.
Phia non cōsistit in verbis sed in rebus.
Phia animā subleuat fabricat vitam disponit.
actiones regit agenda ⁊ omittenda demonstrat.
Natura modicū petit. Naťalia desideria sunt īfinita
Generosos animos labor nutrit.
Teipm̄ felicem facies si intellexeris illa esse bona q̄
bus virtus est admixta. Quid est bonum nisi rerum
scientia. Quid est malum nisi rerum imperitia.
Hoc est summū bonū qđ si occupas incipis ͺeē deoꝝ
Ad summū bonū tutū ⁊ iter ⁊ iocundum. (socius.
Natura dedit tibi illa bona q̄ si non deseris par deo
cōsurgens sꝫ te parē deo pecunia n̄ facit qꝛ deꝰ talīū
nichil hꝫ nec p̄texta qꝛ deꝰ nudꝰ est/nec fama nec oī
no tui in ppl'o q̄ deꝰ nō nouit/nec turba seruorū se=
quentium qꝛ deꝰ maximꝰ ⁊ potentissimus regit oīa
nec forma nec vires qꝛ nichil eoꝝ est ꝗ non patiatur
vetustatē. Quid ergo te deo parē fecit certe animus

bon⁹ rectus ꝛ magnus. Hoīt autem nichil aliud homines nisi deum in humano corpore hospitatum.
Pricipia toti⁹ operationis dimidia occupare videt ad phiam te trāsfer si vis eē san⁹ si secur⁹ si beat⁹ si
Si vis aīa te subijci subijce te rōni multos (liber. enim reges/si ratio te exercerit.
Multum pficit sermo si paulatim irrepserit animo
Plato dicit neminē esse regem nisi ex seruis est ortū et neminem esse seruum nisi ex regibus esse ortum: sꝫ omnia illa varietas fortune miscuit ꝛ in sursuꝫ deorsum nature fortuna iactauit.
Non refert q̄ multos libros sed q̄ bonos habeas.
Virga omne murmur compescitur.
Phīa hoc mihi pmittit vt me deo parem faciat.
Punctum est q̄d mīmū ꝛ adhuc puncto aliq̄d minus
Dociles natura nos edidit ꝛ rationem nobis dedit imperfectam que tamen perfici potest.
Oīa impedimenta dimitte vt vacca rōni tota mēte
Ad phiam totā mētē ꝯuerte: huic assiste hanc cole et tūc ingens īteruallū est īter te ꝛ ceteros hoīes oēs enim mortales antecedēs ꝛ dij nō multū te āñcedēt.
Ocium ꝛ solicitudo non faciunt hominem bonum.
Nulla subtilitas est sine difficultate.
Oīa hr̄e nemo pōt. Singulis reb⁹ modum exibeas
Omnis ars est imitatio nature
Contemptus corporis est tota libertas.
Nō ex deformitate corporis defendatur animus: sꝫ ex putredine anime defanditur corpus et econtra.
Intellectu nichil aliud est q̄ ī corpus humanum diuini spiritus pars immersa. O q̄ contempta est ars
Hō nisi super humana ratione erexerit homo nō est
Nulla victoria maior est q̄ vicia domare.

Principium in reb⁹ est origere animã sup iniurias et
pmissa fortitudine leto oia posse aduersa tollerare.
Sapor pabuli manet in lacte vis vini in aceto qr nul
la res est q non sapiat naturã eius ex qua nascitur.

¶ Seneca de vita et moribus.

Omnis peccati actio voluntaria est.
Disciplina bonos mores facit.
Id sapit vnusquisqz quod didiscit.
Bona ↄsuetudo excutere dz qd mala instruit
Bene decet loqui bene decet tacere.
Quod aialiũ est magis inimicuz homini qz alter hõ.
Dolor patiẽtia vincit. Libẽtius audias qz loquaris
Quod tacitum esse velis nemini dixeris.
Mõstro est auaricia similis. Quid dulcius est qz ha-
bere amicuz cum quo oia sicut tecũ loqui audeas.
Priusqz pmitts delibera sz cũ pmiseris statifacias
Nil petas quod negaturus fuisti.
Pacem habens cum amicis bellum cum vicinis.
Bonũ est laudari sed prestãtius est esse laudabilem.
Que sunt magne diuitie non desiderare debes.
Que est magna egestas auaricia. Quis est pauper q
sibi videt esse paup. Spes premii solatiũ est labori.
Pecuniã habere opz/sed ei seruire non oportet.
Diuitis vtendum est: sed non est eis abutẽdum.
Magis & minus non diuersificant speciem.
Fortior est q cupiditatẽ vincit qz q honestatẽ vincit.
Ubi est confessio ibi est remissio.
Quietissimã vitam hoies haberent in terris sic hec
duo pnomina. s. meum & tuum tollerentur.
Michi crede non potest quis esse diues et felix.
Auribus vtaris frequentius qz lingua.
Quicqd dicturus es anteqz dicas alijs tibi dicas.

Qui nescit tacere nescit loqui.
Peiora sunt odio tecta quam aperta
Nullum scelus scelere vincendum est.

Seneca de quatuor virtutibus cardinalibus/alias de forma ad Paulum.

De dubijs nō diffinies: sed suspēsā teneas sniaȝ
Mendacium spe veritatis occultatur
Prudens fallere non vult falli aut nō potest.
Cuiuslibet facti causam inquire.
Cogitatio tua nunquam recedit a vero.
Lauda parce vitupera. Partius siľr enī rephensibilis est nimia laudatio et īmoderata vituperatio illa quidam adulatiōe/ista aūt malignitate suspecta est.
Nō semp sis in actu: sed interdum aīo tuo requiē dato et ipsa reqes data plena sit sapientie studijs et cogitatiōib⁹ bonis. Nō te moueat dicentis auctoritas nec quis dicat: sed quod dicatur attende.
Honestū et magnum est vindicte ignoscere.
Nō ascribas tibi qđ nō es: nec maior quam est videri vľ a verbis turpibus te abstineas.
Interdum seruis miscebis iocos. sȝ tū moderatos.
Risus tuus erit sine cachillo.
Esto fugax viciorū tuorū/aliorū non scrutor nec acer (reprehēsor
Non extollas aliquem de primis
Seuerior esto iudicio quam sermone.
Clementie esto cultor seruitie detestator.
Cūctis esto benign⁹ nemini blādo paucis familiarȝ
Oibus equus ad irā tardus ad misericordiā pnus in aduersis firmus in prosperis: cautus et humilis.
Inferiores nō ↄtēnas supbiēdo superiores recte viuendo non timeas. Rumoribus minime sis crudelis
Scientie cupidus sis et docilis.

Que nosti sine arrogantia postulāti impartire: que nescis ignorantie tibi postula impartiri.
Caue ne sis pcus. Deū amabis si ope eū imitaberis.
Si non velis omnibus prodesse nō velis eis nocere.

¶ Seneca ad Eubuchiū liberalē.li.iij.

Nullū beneficiū dandū ē negligenter. Dign⁹ est decipi q̄ de recipiēdo cogitauit cū daret citi⁹.
Multi sunt indigni luce:et tñ dies orit̃ eis.
Qui beneficiū nō reddit magis peccat q̄ꝫ q̄ nō dat.
Bn̄ficiū bn̄ datū multoꝝ amissorū dāna soluuntur.
Bn̄ficiū manu tangi non potest sed in aīa generat̃.
Nec aurū/nec argentū/nec aliq̄d taliū beneficiū est.
Nō refertur q̄d vl' q̄ꝫtū det̃:sed q̄ aīo det̃: qꝛ bn̄ficium non in quo datur consistit:sed in ipsius dātis animo.
Primo necessaria danda deum vtilia ⁊ deinde iocū da et honesta. Videam⁹ ne amittam⁹ munera super uacua:vt femine arma et rusticos libros.
Pecunia ingens:sed nō cū recta ratione ⁊ volūtate: date data nō est beneficium:sed thesaurus.
Sēp debemus dare quomodo vellemus accipere.
Ingratū est bn̄ficium q̄d diu manib⁹ dantis adhesit.
Caueamus ne aliq̄d more inueniat ī dādo ne delibe rare videamur. Gratissima sūt bn̄ficia q̄ sūt pata fa=cili ocurrētia in quib⁹ nulla mora fuit ad accipiētꝫ verecūdia. Ille nō tulit munera gratꝫ q̄ cū rogasset accipit. Vn̄ optimum est p̄uenire desideriuꝫ rogātis
Illud beneficiū est iocūdū q̄d alicui obuiam venit.
Celeritas multum facit:mora multum aufert.
Quid dederit bn̄ficiū taceat narret aūt is q̄ accipit.
Nichil ita vitādū est in dando bn̄ficia sicut sup̄bia.
Dabo egenti non vt ipse egeam.
Succurro perituro non vt ipse peream.

Referre grãm de beneficijs facile est: sed non referre gratiam de beneficijs turpe est
Ingrat⁹ est q̃ se bñficiũ negat acceptasse qð accepit
Ingratus est q̃ nõ reddit. Ingrat⁹ ẽ qui dissimulat.
Ingratissimus omnium qui oblitus est.
Turpissima vox in beneficijs est redde.
In quolibz scelere est supplicium aut viciũ sceleris.
Nulla virt⁹ p̃clusa est oĩbus pater oẽs admittit oẽs indicat egenos fuos reges ⁊ exules. Regnũ est nolle regnare cuz posses. Nichil sine rõne faciendum ẽ Nõ est aliqð bñficiũ quod non rõne facti dãdum est. Uidendũ est ⁊ considerãdũ q̃d / cui / qualr̃ / quali / q̃zto et vbi dandũ sit. Turpissimũ gen⁹ bñficij ex incõsulta dãnatio. In dãdo bñficia vir simplr̃ grat⁹ est eligẽdus. Multo grauius est malo dedisse bñficia q̃z nõ dedisse. Nõ ẽ turpe remunerare vl̃ remediare cõsiliũ Multo pl⁹ prodest si pauca sapiẽtia p̃cepta teneas: ⁊ ista ĩ prompto vsu habeas q̃z multa didisceris ⁊ illa non habeas ad manuz. Stulticia est morbus anime Alia q̃z plurima sunt. Sene. scripta magistri Nesonis principis vltissimi sed hec magis congrua.
¶ Sequunt̃ aucto. sup. j. li. de cõso. phie ipsi⁹ boetij. Auicij moult. torquẽti praticij consulis.
¶ Roma viri orthodoxi quẽ theodoricus rex ostrogottorũ papie incarcerauit anno anastasij. xij. qui ẽ annus ipsi quingentesimus quartus: ⁊ postea necauit: sez anno xp̃i. cccccxiij. ⁊ papam iohannem primo rauenno incarceratum occidit.

Carmina qui quondam studio florente peregi.
Flebilis heu mestos cogor inire modos
Mors hominũ felix qui se nec dulcibus annis.
Inserit ⁊ mestis sepe vocata venit.

Quid me felicē totiēs iactastis amici. Quid cecidit stabili nō erat ille gradu. Btā ē respublica cui prin ceps sapiens dn̄atur. Phīa oīm virtutū est magistra
Imprudentia rerum merita mutare non potest.
Prauorum exercitus si animosior sit sapiens tamen non est quia a nullo duce regitur.
Deteriora velle nr̄i defectus est. Minuit se quodā mō pbantis scīe secretū quotiēs ostendendo se vel ia ctando de factis suis recepit fame precium.
O stelliferi conditor orbis q̄ ppetuo nex⁹ solio rabido celum turbine versus legemq₃ pati sydera cogis.
Oia certo fine gubernas hoīm solos respicis actus.
Nō solū qđ an̄ oclos hoīs situm est sufficit intueri.
¶ Sequuntur aucto. ij. li. de cōso. phie.
R Erum exitus prudentia metitur.
In omni aduersitate fortune infelicissimū ge= nus infortunij est recordari se fuisse felicem.
In rebus fortunis nō est beatitudo qr omnia fortui ta auferri pn̄t sed beatitudo est bonum stabile.
Btītudo est summuȝ bonum nature rōne indigenti.
Nat̄a amodicis mīmisq₃ ɔtēta ē cui⁹ satietatē volue res vrgere supfluis aut iiocūdū erit ꝙ īfunderis aūt
Homines similes deo sunt mente. (noxium.
Ceteris aīalib⁹ se ignorare ē nat̄a hoīb⁹ aūt vicio
Illud negocio bonū esse qđ nocet hn̄ti. (venit.
O diues q̄ nūc gladiū sollicit⁹ ptīmescis si hui⁹ vite callē vacuus intrasses corā latrone vacu⁹ cātasses.
O q̄ȝ preclara est opum beatitudo mortalium quas cum adeptus fueris securus esse desistis.
Si corp⁹ hoīs spectas qđ imbecilius repire queas.
Nec diuitijs nec ī gēmis nec ī agroȝ vl̄ pdictorū pos sessiōe nec ī pulchritudine nec in fama nec in gloria

beatitudo consistit. Finiti ⁊ infiniti nulla proportio.
Oīs t're circul⁹ ad soli spaciū ꝯpatus pūcti rōnē ob
Amicos hr̄e p̄ciosissima gēmis diuitiaꝝ est. (tinet.

Sequunt̄ aucto.iij.de cōsolatio.phie.

P Ħia ē summū lassorum solamen amicorum.
Dominū mortalium cura q̄uis multiplicū studiorum labor exerceat: diuerso q̄dā calle ad vnū tamen beatitudinis finem nititur peruenire.
Illud est summum bonum quo ad q̄s adepto nil vlterius desiderare queat.
Btitudo est status oīm bonoꝝ aggregatione pfect⁹
Mentibus hominū naturaliter est īcita veri boniq̄ȝ cupiditas sed ad falsa deuius error abducit.
Bonum est quod homines diuersis studijs appetunt
Nulla pestis efficacior ad nocēdū q̄ȝ familiaris fallax amic⁹. Nobilitas est laus ex meritis parentū p̄ueniēs. Aliena pulchritudo si ꝓpriā ñ hēs te splēdidū nō effecit. Oīz gen⁹ hoīz ī t'ris sil'i surgit ab ortu
Unus eñ oīm rerū est pater vnus cuncta ministrat.
Ille dedit phebo radios et cornua lune.
Ille homines in terra dedit sidera ⁊ celo.
Sicut platoni placet in timeo in omnibus reb⁹ auxilium diuinum debet implorari.
Inuocandus est ꝫ oīm rerū pr̄ quo p̄termisso nulluȝ rite fundatur exordium o qui ꝑpetua mūdū rōne gubernas: terrarum poliq̄ȝ sator temporis euo.
Ire iubes stabilisq̄ȝ manes das cūcta moueri.
In q̄cūq̄ꝫ gñe ē ali q̄d īpfectū in eo ē ēt aliq̄d pfectū.
Deū oīz rerū p̄ncipē eē ac bonū cōis aīoꝝ cōceptio ꝓbat ꝙa btitudo sita ē in deo ⁊ ipa idē est q̄ꝫ diuinitas qua adeptione beatitudinis hoīes fiunt beati.
Omnis beatus est deus: sed natura vnus est deus

participatione vero nichil prohibet plures esse.
Omne animal salutem tueri laborat: mortem atqꝫ perniciem prorsus deuitat.
Natura dat vnicuiqꝫ quod sibi conuenit.
Omnia bona appetunt regi. Omnia obediunt deo.
Deum omnipotentem nemo esse dubitat.
Deus malum facere non potest: sed nichil est quod deus facere non potest: ergo peccatum nichil.
¶ Sequunt̃ aucto.iiij.lib.de consola.philosophie.
Nullum malū impunitū: sed nullū bonū irremuneratum pertrāsit. Duo sunt in quibus omniū humanorū actuum cōstat effectus. s. potestas/ et volūtas: quorum si alterum deficit/ nichil est quod perfici possit: q2 nullus aggreditur quod non vult. Et si potestas absit/ frustra est voluntas.
Cum oēs tā boni ꝙ̄ mali ad bonū peruenire nitunt̃. mali ad hoc puenire non possunt: boni autē possunt.
Manifestū ē malos eē īpotētes: bonos aūt potētes.
Qui mali sunt nō sūt hoīes sīplr̄/ sꝫ ſm q̄d. sicut cadauer hoīs nō pōt dici hō simpliciter: sꝫ hō mortuus
Omne quod ordinem seruat detinet naturam.
Beatitudo est premium humanorum actuum.
Sicut probis ipsamet probitas est premium: sic malis ipsa malitia est supplicium.
Premium beatorum est ipsos deos fieri.
Qui probitate caret/ hō esse desinit: cū in diuinā conditionem transire nō possit: necesse est vt vertatur in beluā. Vñ auaru⁹ hō est lup⁹ ferox vero caute ⁊ dolosis vulpis. Boni sunt felices: mali autem miseri.
Mali puniti feliciores sunt ꝙ̄ mali impuniti: quia pena malorum bona est ratione iustitie. Punire malos iustum est: sed ipos euadere impunitos iniustum.

Quidā sunt q̄ nequeunt de tenebris oculos assuetos ad lumē ꝑspicue veritatꝫ attollere tales similes sunt auibus quarū intuitū nox illuminat: dies excecat: et illo nōdū rerū ordinē/sed suos intuunt effectus: ⁊ impunitū de scelere putāt esse felicē: qđ tñ non est verū. Infelicior ac miserior ē iniurie illator q̄ʒ iniurie acceptor. Apud sapientes nullus odio relinqui debet. Sicut languor est morbus corporis sic vitiositas est morb⁹ aīe. Prouīcie est diuina rō in summo oīm pn̄cipe cōstituta q̄ cūcta disposuit: sʒ factū in rebus mobilibus inherēs dispositio. Quid aūt amicorū salus esse videtur: nisi probitas: quid egritudo nisi vita. Quis alius videt esse cōseruator bonorū: et malorū expulsor/nisi deus qui cū ex alta ꝓuincie specula q̄d vnicuiqꝫ cōueniat cognoscit: ⁊ q̄d cōuenire nouit accommodat. Non est fas homini cunctas diuini operis machinas vel ingenio comprehēdere/vel sermone applicare. Prosa vt ante finem.

¶ Sequunt auctoritates.v.li.de cōso.philosophie.

Casus est inopinate rei euētus ex causis cōfluētibus in his que geruntur. Nulla est rationabilis creatura quin ei libertas arbitrij assit. Speculari vel orare solus est modus quo hoīes cum deo loq̄ vident. Diuina prouidentia reb⁹ generādis necessitatem nō imponit: quia si omnia venirēt ex necessitate/premia bonoruꝫ ⁊ pene maloꝝ perirēt: frustra eēt artis effectus si oīa coacte mouerēt. Signū rei q̄d sit res oñdit: sed non efficit q̄d designat. Omne quod cognoscitur scđm vim sui nō cognoscitur: sed potius secundum cognoscētium facultatem. Eternitas ē īterminabilis vite tota simul et ꝑfecta possessio. Si digna reb⁹ nominare īponere volum⁹ di=

cendum est esse deum eternum/mūdum perpetuum/ secundum Platonem.
Deus omnia futura scit quasi ita generantur et in sui simplici cognitione considerat.
Omne quod sensibus paret/si ad rationem referas vniuersale est si ad sensum/particulare est.
Unū vniuersale ē dū ītelligit: pticulare aūt dū sentit
Omne futurum diuinus precurrit intuitus.
Non frustra in deo posite sunt spes et preces: que cū recte sunt inefficaces esse non possunt.

¶ Sequuntur aucto. Boetij de discipli. schola.

Diligētia cuiuslibet operis diligētia pmollit.
Logica est scientia veri falsiq; indagatrix.
Sicut prudentia parum vel nichil prodest sine iustitia: sic iustitia sine prudentia multum.
Sicut scientia sine vsu parum vel nichil prodest: sic vsus sine scientia multum.
Aristo. succincta veritas licet voce sit tediosa/ non tamen omnino est fructuosa.
Grāmatice fructuositas nullaten⁹ ē omittēda p eā eīm sciētia cuiuslibet cōmendabilis reddit possessio.
Qui non nouit subijci/noscet se magistrari.
Miserū est eū eē mgrm q̄ nūq; se nouit esse discipulū
Discipul⁹ dz eē beniuol⁹/docilis/ ⁊ attēt⁹: docilis ingenio: attētus exercitio: beniuolus aīo: attēt⁹ ad audiēdū: docilis ad intelligēdū: beniuol⁹ ad recipiēdū.
Scholaris nō debet esse dischol⁹. Discholus est ille qui currit p vicos ⁊ plateas ⁊ meretricū cellulas/ per publica spectacula/per pōpas/curias/ ⁊ similia.
Discipulus non sit magistro violentus. Non est dignus scientia qui scientie insurgit preceptori.
A luxuria studeat se discipulus alienare.

Meretrix est nouari inferni ianua/via iniquitatis/ scorpionis pcussio/fascariū sceleris/putei introitus.
Vinū modice sumptū acuit ingeniū: sed non modice sumptū rōnē pturbat/itellectū ebetat/memoriā ꝯfū dit/obliuionē parat/errorē īfūdit/ignorātiā pducit.
Quid est cōstātia lucidi⁹:q̄d est incōstātia nequius.
Felicis discipuli discretio magistratui gaudeat sub ijci:cumq₃ metuendo diligat:fidelisq₃ existat.
Ve seducenti mancipio in quo plenaria confidit dominantis dilectio.
Inuidia si ꝭm q̄d euenerit.s.in discēdo/gratuita est. Si simpl'r/ipsa q̄dē proprij auctoris est ꝯsumptiua.
Nō est dign⁹ dulcoris acumine q̄ amaritudinis neq̄t infiscari grauamini. Licet a multis destituat̄ laboris retributio:tn̄ ab aliq̄ pmerebit̄ fauoris adeptio.
Miseri q̄ppe est ingenij vti inuētis:⁊ nō inueniēdis
Alios docere est proprie facultatis industria.
Oportet q̄ aliquis prius discat q̄₃ doceat.
Rerum affectus operis exhibitione declaratur.
O q̄₃ felicis exitus veneranda est commendator.
Nulla siquidem res discipulo magis perniciosa q̄₃ vita magistri contumeliosa. Oportunius esset mechanice arti deseruire q̄₃ negligenti iugo onerari.
Stoni in vnoquoq₃ opere mater esse inuenitur constātia:inter vniuerse doctrine nouerca est diligētia.

¶ Sequuntur auctoritates Platonis in Thimeo.

Platonis vt ait Hylnādus cōsuetudo fuit libros suos intitulare noībus magistrorū suorū:vel eorū q̄ magistros suos docuerūt/ppter maiorē auctoritatē: qđ ⁊ magister Valerius burley anglicus confirmauit. Fuit aūt Plato ciuis atheniēsis:magister Aristotelis:⁊ auditor Socratis:natus tempore

Darij regis p sacrarũ pte ariston de genere neptuni matre partioni de gñe sapientissimi Salomonis. Obijt aũt anno etatis sue.lxxxj.natalis sui die/secũdum. Senecam in epistolis.

IN omnibus siue in maximis siue in minimis diuinum auxilium debet implorare.

Nihil ẽ ortũ sub sole cuiꝰ cã legitima nõ pcesserit. In oĩ tractatu fieri dꝫ vt inter initia consideret qđ sit illud de quo agit. Operi suo dat opifex formam. Mũdꝰ a deo factꝰ ẽ. Deꝰ amator maximꝰ est. Optimꝰ ẽ mũdi auctor ꝛ ab optĩo lõge inuidia relegata ẽ Bonitas dei fuit cã factiõis mũdi ꝛ originis oĩꝫ rex Unus est tantum mundus.

Nõ decet rẽ esse antiquiorem a pmo genitore rege. Tempore maxime distinguũtur p motum solis.

O dij deorũ quorũ opifex.i.pater ego sum dij deoꝝ vocant intelligentie ꝛ corpora celestia natura solubilia:sed dei voluntate perpetua.

Ad hoc aĩa ẽ cõiũcta corpi vt foueret sciãs ꝛ virtutes. Si aũt cũ magno fenore veniet benigne recipiet a suo creatore:si autem nõ relegabitur ad infernum Propter hoc enim nobis datus est sermo vt presto nobis fiant mutue voluntatis iudicia.

Deus est summuꝫ bonũ super omnẽ substantiam omneqꝫ naturã quẽ cũcta expetũt cũ ipse sit plena perfectionis.ꝛ nullius societate indigens.

¶ Sequũt auc. Apuleij affricani platonici ligua latina doctissimi q̃ succedẽs Platoni floruit athenis

SUmmꝰ deꝰ est infinitꝰ non solum exclusione loci sed etiam nature dignitate.

Prestãtissimũ aĩalium genus in terra est homo Dij ab omnibus differũt nature dignitate pfectiõe

vite perpetuitate loci sublimate.
Nichil est deo perfectius nichil potentius.
Conuersatio mutua contemptum parit.
Deus ab oib⁹ aie passionibus liber est. Uñ nec dol
re nec letari potest hoc est verũ ad nostrũ intellectũ
Demões sunt aĩalia aĩo passiua mẽte rõnabilia co
pore aerea tempore eterna. Magna est dignitas s
pientie q̃ societatez summo deo coequeat. Nichil eñ
deo similius vel gratius q̃z vir animo perfectus.
Bonus est q̃ tantum ceteros homies antecellit inq̃
tum ipse a dijs immortalibus antecellitur.
Si laudes aliquẽ: q2 generosus est parentes ei⁹ lau
des: q2 si diues fortune hoc debet: sed si q2 formosus
vt valibus est egritudine fatigabitur: si quia pnix in
senectute: aut q2 fortis expecta paulisper 2 nõ erit:
sed si laudes cũ dicendo q2 bonis artibus doct⁹ est et
valde eruditus 2 inquantuz licz hoiz sapiẽs est: tunc
ip3 vere laudes: q2 hoc nõ est a parte hereditarium
nec casu pẽdulũ nec corpe caducũ nec etate mutabile
Empedocles. Tria sũt ĩ tota rex varietate p̃cipua
que phiaz magnifice extollũt. s. mobilis affluẽtie cõ
temptus future felicitatis appetitus mẽtis illustra
tio quox primo nihil est honestius vel vtilius. scdo
nichil est pfectius. tertio nichil ad amborũ cpendio
sa adeptionem efficacius. De⁹ est sphera cui⁹ cẽtrũ
est vbiq3 et circunferentia nusq̃3. Empedocles sciẽs
aias esse immortales athenis se incẽdijs dedit et sibi
ipsi mortem tulit. ¶ Incipit logica
¶ Sequitur aucto. Porphirij q̃ floruit athenis tpe
Gordiani impatoris q̃ incipit ãno dñi. cclj. Hic scri
psit librum de ysagogis ad cathegorias Arist. Isa-
gage. i. instructio siue introductio sic vita Porphi-

rijs dicunt introductiones ad dyalecticã. Cathegori
ca aũt idẽ est q̃ p̄dicamentum siue p̄dicatio vł signa
tio: vñ p̄dicamẽta Ari. dñr cathegorice a cathegori
cas. i. dicere. Inde cathegorizo qđ idẽ est. Elemẽta
aũt qb⁹ scia verificat. v. sunt. s. demonstratiua: iõ sũt
libri posterioꝝ ꝛ analecticoꝝ topica/sophistica re-
thorica poetica/ qb⁹ si addunt cathegorice pia rme-
nias. Priora erunt octo ptes logice. i. trinũ siue scie
sermocialis. Excellẽter tñ dyalectica dr sermocina
lis q̄uis grammatica et rethorica etiam sunt par-
tes phie rationalis: q2 logice siue dyalectice est ordi
nare causam respectu effectus per sillogismum.

Neq3 gen⁹ neq3 spẽs vr simplr dici. i. vnomodo Genus primo modo ẽ collectio multorum de fendentiuz ab vno p̄ncipio. Scđo mõ est prin cipiũ generationis vniuscuiusq3 sicut pater et p̄ria. Tertio modo est illud cui supponitur species. Quarto mõ d2 ad silitudinez gñis primo mõ ꝛ scđo mõ dictũ cõiter accipit q̃ qñ vnũ nomen cõedebetur enti rationis enti nature: tunc illud nomen sp debe- tur enti rõnis ad similitudinez entis nature. Speci es est forma vniuscuiusq3 secundum quam species. Priami dicta est digna imperio.
Si aliquis omnia predicamẽta entia vocet equoce ꝛ non vniuoce ꝛ nuncupabit. i. analogice.
Decem sunt tantum genera generalissima.
Specialissima vero ĩ q̃dã nũero sũt: nõ tñ diffinitio.
Indiuidua sunt infinita.
Infinita inquit populo relinquẽda sunt ab arte neq3 horũ fieri posse disciplinam. i. scientiã. Unde q2 indi uidua sunt infinita de eis non potest esse scientia.
Indiuiduũ d2 q̃ ex quibusdã ꝓprietatib⁹ ꝯstat q̃ruz

collectio nūq̄ pōt ī alio repiri. Et sūt septē ꝓprieta tes vt dicit Boeti⁹. s. fōra figura loc⁹ stirps nomen patria tp̄s. hec septē ꝓpria continet omnis homo.
Omne superius p̄dicatur de suo inferiori.
Omne quod predicatur de alio vel est plus secundū rationem eam vel est sibi equale.
Homo differt ab asino rationali qualitate.
Esse vniuscuiusq; est idem ꝛ vnum nec intentionem nec remissionem suscipiens.
Gen⁹ ꝯtinet oēs differētias potētia actu ꝟo nullaꝫ
Genus est tanq̄ materia differentia tanq̄ forma.
Spēs non iungitur speciei vt gignat aliam specieꝫ
Propriū dr̄ q̄druplr̄. p̄rio mō q̄ inest soli ꝛ nō oī vt esse medicū. Scd̄o qd̄ inest oī ꝛ nō soli vt eē bipedem
Tertio qd̄ īest oī soli ꝛ nō sp vt canescere ī senectute
Quarto qd̄ īest oī soli ꝛ sp vt risibile ē ꝓprium hoīs.
Proprium conuertitur cum eo cuius est proprium
Accn̄s ē qd̄ adest vl' abest p̄ter subiecti corruptiōeꝫ
Accidentiuꝫ aliud est separabile aliud inseparabile
Sublato aīali aufertur rōnabile ꝛ irrationabile
¶ Incipiunt p̄dicamenta Ari. vbi agitur de parte sillogismi remota. s. de termino ſꝫ de parte ꝓpinqua agitur in libro periarmeniarum. s. de enunciatione prout accipit forma enunciationis.

Quiuoca dicūtur quoꝝ nomē est cōe ꝛ rō substantie ſꝫ illd̄ nomen ē diuersa. Uniuoca dicuntur per contrariū Denoīatiua dicūt̄ q̄cunq; ab aliq̄ solo casu dr̄ia sūt vt ab albedine albus Grāmatic⁹ dr̄ denoīatiue a grāmatica. vn̄ habem⁹ q̄ ꝯcretū denoīatiue dr̄ a suo abstracto Impossibile ē eē accn̄s sine eo ī q̄ ē. i. sine subiecto

Ois color ē i corpe. Scia est i aia sicut accñs i sbō.
Qñ alterum de altero predicatur vt de subiecto que cunqz de eo predicantur dicuntur oĩa de subiecto
Diuersorum generum et non subalternatim positorum diuerse sunt species et differentie.
Superiora de inferioribus semper predicantur.
Decē sunt entia incōplexa vt subiecta qͣtitatis ɽc.
Destructis primis substantijs.i.indiuiduis impossibile est aliquid eorum remanere.
A pncipali substantie.i.indiuiduo substantie nulla erit pdicatio. Cōe est oi substantie in subiecto nō eē.
Opposita habent fieri circa idem.
Ois sbā vr̃ hoc aliqd significare et hoc indubitāter verum est in pmis substātijs in secundis vero simlr̃.
Ab eo q̄ res est vel non est oratio dr̃ vera vel falsa.
Quantitatis aliud continuum aliud discretum.
Quod semel dictum est amplius repeti non potest.
Magnū puū longū breue nō sūt in gñe qͣtitatis sed relationis:qr vnū qđqz eorū dr̃ ad aliqd. Si magnū puū per se diceretur nūq̄ mons diceretur puus/ nec granū mili magnuz. Ex quo trahit̃ illa auctoritas qđ p se est tale sp ɽ respectu cuiuslibet est magnum.
Quanta est superficies tantum altum dices.
Aliqñ noĩa fingere necesse ē si alicui nomēnō fuerit impositū. Multa sunt aialia capita nō hñtia. Multa sunt scibilia de qbus non est scia. Scibile prius ē scia. Relatiua sic se hñt posita q̄ se ponūt et pempta se pimūt. Quicūqz diffinitiue nouerit vnū relatiuorꝫ diffinitiue nosciturus ē ɽ reliquum. Partes substantie sūt substantie. Dubitare de singulis nō est vtile.
Qualitas est secundum quam quales esse dicimur.
Scia est de nūero pmanētium ɽ difficile mobili si qs

mediocriter sumit sciam nisi grādis fiat permutatio ab egritudie vel aliquo hmōi Boeti⁹ dicit q̄ scia festinata marcescit/ mediocriter aūt sūpta augmētat et crescit. Si vnum contrariorū fuerit quale et reliquum erit quale. Si vnum contrariorum fuerit ī natura/ nō pro eo opȝ reliquū esse in natura vt ex oīb⁹ existētibus sanis non est egritudo. Prius dr multis modis scilicet natura tempore ordine dignitate ⁊c.
Sanitas ⁊ egritudo sunt contraria immediata
Spēs simul sūt sub gn̄e. Idē dicit boeti⁹ q̄ spēs sūt cōe que sub eodem gn̄e. Motui quies est contraria
Motus sex sūt spēs: generatio corruptio augmētatio diminutio alteratio secundum locum mutatio.
¶ Auct. li. piarmeniarū aris. Et dr a ꝓpōe pi. i. decet armenia nie. i. interpretatio ⁊ sunt due dictiōes.

Ea q̄ sūt ī voce sūt eax̄ q̄ sūt ī aīa passionū note. Et ea q̄ scribūt eox̄ q̄ sūt ī voce ⁊ vltie scripte sunt signa vocum. Circa compositionem ⁊ diuisionem consistit veritas vel falsitas.
Cū dr cathonis ē vl' nō ē neq̄ vex̄ neq̄ falsū significat ex q̄ cōiter traditur q̄ verū ⁊ falsū ꝓsupponunt
Verba est nota eox̄ q̄ de altero dicuntur. (cōgruū.
Nomen infinitiuum equaliter de ente ⁊ non ente.
Siguificare est intellectum constituere.
Hoc verbū ē significat quādā ꝯpōnē quā sine extremis nō intelligere. Necesse est omnē enunciationem constitui ex verbo: vnde sine verbo perfecta nō redditur oratio. Rerum sūt alie vl' es alie particulares
Vl'e est quod aptum natū est p̄dicari de pluribus et singulare quod non. Hoc signū omis non est vl'e sed significat q̄ vl'e. i. designat vnusquisq̄ terminus teneatur vniuersaliter. Quod fuit non est.

De futuris cōtingētib⁹ nō est determīata veritas.
Unū tm̄ opponit̄ vni.oīs affirmatio vl̄ negatio aut est vera aut falsa:sed nō pōt simul esse vera aut falsa
Non oia fiunt ex necessitate sed multa fiunt a casu ⁊ ad vtrūlꝫ.Propter nr̄m affirmare vel negare nichil sequit̄ in re.Nos videmur esse ꝑncipiū multoꝝ futuroꝝ ab eo ꝙ consiliamur et agamus aliquid.
Duplex est necessitas:scꝫ absoluta et conditionata.
Omne quod est quqndo est necesse est.
Et omne quod nō est qū nō est necesse est non esse.
Sed omne quod est simpliciter esse est necesse.

¶ Gilbertus auctor sex principiorum.

¶ Iste tracta. de discibili incōplexo non inherente intra sicut in li.p̄di.Arist.sed de incomplexo extra.

Forma est ɔpōni ɔtingens simplici ⁊ iniuriabili essentia cōsistens.Omne ɔpositū aduenīēs cōposito facit ipꝫ maī⁹.Triplex ē substātiale.s.materiale formale ⁊ cōpositū.Raŕa occl̄te opaŕ ī pl̄rib⁹.
Omnis communitas a singularitate procedit.
Creator creaturaꝝ naturam certo modo stabiliuit.
Anima dum agit immobilis perseuerat.
Impossibile est non corpus corporaliter moueri.
Oīs actio in motu ⁊ oīs mot⁹ in actione firmabitur
Actio ē ꝓprietas ſm quaꝫ id qđ subiicit̄ agere dr̄.
Passio est effectus illatioqꝫ actionis.Qñ est ex temporis adiacētia derelinquitur.i.qñ est dispō derelicta in re tpali ex adiacentia tpis ad rem tpalē scđꝫ quā aliq̄d esse vel fuisse vel futurum esse dicitur.
Aīa cōiuncta corpori cōplexionē corporis imitatur
Que frigide ⁊ sicce cōplexionis sunt vel melācolici in autūno dimēsiones sūt seipis sanguinei aūt ī vere
Ubi est circūscriptio corporis a loci circunscriptiōe

pcedēs: vbi est dispō derelicta a re locata ex adiacētia loci ad rē locatā ſm quā aliqđ dr esse in loco. In loco dr qcqđ a loco circunscribit. Duo corpa nō pūt esse simul in vno loco nec vnū corp⁹ in diuersis locis. Eadē vox peruenit ad aures multorū: sed non eadē in numero sed secundum multitudinem ꝛ speciem. Nec locus est sine corpe: nec corpus sine loco.
Pō ē ociū gñatiōis ꝛ rei ordinate gñatio.i.nō pō ē dispō derelicta ex ordinatione ptiū suaruz respectu loci ſz quem dr sedere vel stare. Habit⁹ ē corporū et eor q circa corp⁹ adiacētia.i.hit⁹ ē dispō derelicta a re hñte ex adiacētia rei habite ad hñt. Impositio suplatiui ē fctā i tmio vltra quā trāsgredi ē ipossibile Possibili posito inesse nullum sequitur impossibile. Si omnes puncti componerentur nō facerēt lineaz.
Aucto.j.li.por Ari.et ilibris por tractat de discibili ɔplexo ordinato ad oēz materiā indifferēter.s. de gñali mō faciēdo silt̃z. Sz in li.posteriorū tractatur de discibili cōplexo cōtra cta ad aliquā materiam determinatā.s.de sillogismis demōstratiuis. In topicis vero q̃tum ad materiaz pbabilē. in elēchis aūt q̃tū ad materiā sophisticā: qr de sillogismis sophisticis ꝛ apparentibus: sed non existentibus.
Propositio est orō affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo vel alicuius ab aliquo.
Terminus est in quem resoluitur propositio.
Sillogism⁹ est orō in q quibusdā positis ex necessitate accidit aliud eo q hec sunt. Dici de omni est quādo nichil ē sumere de subō distributo maioris qñ de eo dicatur predicatum dici de nullo per oppositum. Uniuersalis negatiua ꝛ particularis silr̃ cōuertunt Ulis affirmatiua cōuertit i pticularē affirmatiuā

Qñ oppm̄ ꝯñtis repugnat añcedēti/tūc ꝯña ē bona
Quicq̄d seq̄tur ad añs seq̄tur ꝯ ꝯñs. Silkus necessa
ri⁹ exponibilib⁹ ꝯ expositis. Vñ sumit q̄cq̄d ē veruz
de exponente etiam est verū de exposita. vñ exponen
tis ꝯ expositi eadez est ꝟt⁹. Qñ vtraqꝫ p̄missaꝝ ē de
cōtrario tūc cōclusio erit de nec̄io. Maiori existēti
de nec̄io ꝯ minori de inesse cōclusio erit de necessario
Possibili posito in inesse nullū sequit impossibile.
Cōtingens d̾r duob⁹ modis: vnomō ꝙ fit vt frequen
tes: vt hoīz canescere ī senectute ꝯ tale d̾r ꝯtigēsina
tū Alio mō d̾r ꝯtingēs ꝙ' q̄ʒtū est de se h̄ȝ indifferen
ter ad esse ꝯ ad nō eē vt me ābulare motū terre fieri
ꝯ tale ꝯtingēs infinitū. Qñcūqꝫ ex opposito conse=
quentis infert oppositum antecedentis. tunc prima
ꝯñtia bona. Oīs sillogismus h̄ȝ fieri p̄ tres termīos
et duas propositiōes ꝯ vnā cōclusionē. Exēpla poni
m⁹ nō ꝙ ita fit: sed vt sentiāt addiscētes q̄d addiscūt
Non idem significat esse nō albū ꝯ nō esse album.

¶ Aucto.ix.Priorum.

Ex falso bñ seq̄tur verū sȝ ex vero nūq̄ȝ seq̄t falsū sȝ sp̄ verū: vñ ex falso verū ex ꝟo nil nisi verū pe
tere q̄d est principio est qñ nō demōstrat ꝓposi
tum q̄d fit quatuor mōis. Prīo mō qñ nō demōstra=
tur oīno ꝓpositum. Scd̄o qñ demōstrat p̄ ignorātiā
Tertio qñ demōstratur p̄ ea q̄ aliq̄liter sunt ignota
Quarto qñ prius demonstrat p̄ posteri⁹. Si ꝯclusio
est falsa opȝ aliquā p̄missarū eē falsā. Quādo extre
ma cōuertunt necesse est mediū ꝯuerti. magis eligē
dum est velle bñ agere q̄ȝ agere: vñ magis eligenda
est voluntas sine actione q̄ȝ actio bona sine volūtate
Instātia est propositio ꝓpositioni cōtria. Enthime
ma constat ex ycotibus et signis. vnde ycos est ꝓba=

bilis ppō. Probabile ē qd scit esse verū vt ī pluribus vñ ycos est ppō q̄ scit esse vera vt ī pluribus vt odire odientes & amare amātes. Signum est propō demonstratiua necessaria et pbabilis. Per signa corporis nobis nota sillogisimus scilicet dispositiōes corporis nobis ignotas.

¶ Auctoritates.j. posteriorum

Omnis doctrina & oīs disciplina ex preexistēti fit cognitione. Tā sill's q̄ inductio per prius nota faciunt doctrinā habere. Exēplū ē īductio enthimema a vero sill's. Dupliciter alia necessaria ē pcognoscere.s. qz est & q̄d est. De dignitate opz pcognoscere q̄a vera est de passione vero q̄d est & de subiecto vtrūq̄z. Uñ hic habemus q̄ due sunt precognitiones & tria pcognita q̄ sunt sbm passio & dignitas vñ iterū habemus q̄ in q̄libet scia opz psupponere sbm eē q̄d significet ipm passionē nō oz psupponere eē sz tm q̄d significet. Qd adiscit aliquid hoc scit quodāmō & nescit quoddāmō nescit ipm in propria forma scit tñ ipsum in potētia. Scire opinamur vnum quodq̄z qd est simpl'r sed nō sophistico mō qd est sm accñs. Scire est causam rei cognoscere et quoniam illius est cā et nō cōtingit al'r se hr̄e. Cuius simpl'r est cā hoc est impossibile aliter se hr̄e. Scire est per demonstrationē intelligere. Demonstratio est sil'is faciens scire qd in habendo demonstrationem scimus Necesse est demonstratiuā scientiam ex primis veris immēdiatis prioribus notioribus causisq̄z cōclusiōis. Quod non est non contingit scire/ex quo habemus q̄ de non ente non est scientia.

Scientia est illorum quorum est demonstratio.

Dupl'r aliqua sūt priora & noticia.s.prius & notius natura et prius et notius quo ad nos.

Priora ꝛ notiora quo ad nos sūt illa q̄ ꝓxima sūt sē
sui: sꝫ p̄ora simpl'r ꝛ ſꝫ naturā sūt illa q̄ remotiora sūt
Remotiora ꝓo a sensu sunt maxime vl'ia. (a sensu
Proxima autem sensui sunt maxime particularia.
Idē dico p̄ncipiū ꝛ p̄ncipiatū. Pr̄icipiū demr̄atiōis
ē ꝓpō ĩmediata: ꝓpō āt ĩmediata ē q̄ ñ ē altera p̄or
Propō ē alt'a ps enunciatiōis vnū de vno significās
Dyalectica ꝓpō ē recipiēs qualꝫ ptē ꝯtradictionis
Determinatiua autē alterā determinās scꝫ veram.
Cōtradictio ē oppō cuiꝰ ſm se non est dare medium
Pars ꝯdictiōis q̄ significat aliq̄d de aliquo est affir
matio q̄ autē significat aliq̄d ab aliquo est negatio.
Diffinitio est ꝓpositio quedam non autē suppositio
Suppositio dicit aliquid esse vel non esse.
Nō est idē qđ q̄d ē vnitas ꝛ eē vnitatem. Nō solum
necesse est p̄cognoscere prima principia aut nomina
aut q̄dā aut ꝯclōnē sed magis ꝓpt' quod vnum qđqꝫ
tale ꝛ ipsum maius vt ꝓpter quod amamus rem il-
lud est magis amatū: ꝛ omnia posteriora scimꝰ ꝛ cre
dimus per prima ergo illa magis scimus.
Necesse est magis credere p̄missis q̄ꝫ conclusioni.
Principijs nichil notius est in veritate et oppositis
eorum nichil est notius in falsitate.
Pr̄icipia cognoscimus inquātū terīos cognouimꝰ.
Nō ꝯtingit aliq̄d circularē demonstrare nisi in terīs
cōuertibilibꝰ ꝓprijs. Impossibile est eadem esse pri-
ora et notiora sapientiora eodem modo.
Ad minꝰ ex duobꝰ ꝓpōnibus contingit sillogisare.
Una ꝓpōne posita nichil sequitur sillogistice.
Demōstratio esse sillogismus ex necessarijs.
Per se primo sunt q̄cūqꝫ in rōne dicēte ꝙ q̄d est in-
sunt vt triāgulo ĩest linea ꝛ pūctū linee/ subiecta eīs

horū est in his. Per se scd'o sunt q̄cunq3 insunt tp̄is q̄ in ratione insunt vt propria passio p se est in subiecto. Ita p se sunt q̄ nō dñr de quodā alio sbō vt sbā Itē p se sunt ꝓpter quod inest alicui aliqd tāq3 cām Hic habemus ꝙ q̄ttuor sunt modi dicendi p se quorum primus et secundus tantum ingrediūtur demōstrationem. Item per se presupponit de omni.
Ul'e siue pncipium dico ꝙ cū de om̄i sit ⁊ p se est ⁊ h3 qd ip̄m ē idē vt punctū p se est ī lignea/⁊ scd3 qd ip3
Ex verbis est demonstratiue sillogisare.
Ex nō necessarijs ꝯtingit necessariū sillogisare sicut verū ex nō veris sed ex non necessarijs nō contingit demonstrare:q2.cum medium erit ex necessitate.
Demōstratio ē coꝝ q̄ sūt p se et nō coꝝ q̄ sūt p accūs Accn̄s contigit nō esse. Per qd scire est p cām scire Non contigit ex alio genere descendentem demonstrare vt geometricum in arismetica.
Tria sunt necessaria ī demōstratiōe quoꝝ vnū ē qd demonstrat̄.s.ꝯcl'o.hoc aūt est qd inest alicui gr̄a p se. Aliud autē ē dignitas. Dignitates sunt ex q̄bus fit demonstratio. Tertium est sbm̄ ⁊ eius passiones Necesse est medium et vltimum in demonstratiōe eē ex eodem gn̄e nec scīa in demonstratione corruptibiliū sed perpetuorum. Diffinitio est principiu3 demōstrationis vel conclusio vel tota demōstratio positione differens. Difficile est enim noscere si quis sciuit vel non. Difficile est em̄ noscere si ex vniuscuiusq3 principijs scimus aut quod vere scimus.
Si ex principijs ⁊ ex verbis habeamus sillogismu3 opinamur scire sed hoc non est sufficiens sed ēt op3 scire ex quibus scitur vt sunt proprie principia.
Nō est necesse spēs.i.ideas ad vnū aliqd extra m̄lta

Oēs scie cōicant ſḿ cōia pncipia ex q̄b⁹ demōstrat
Unaqueq3 ſcīa h3 interrogationes ⁊ diſputationes
Demōſtratiōesnō augēt p media ſed ī poſt aſſūpto
⁊ in lat⁹. Demōſtratio ɔtigit dupl'r: vel q2 ꝓcedit p
effectū vel cām remotā. Duplex ē ſcire. ſ. q2 ē ⁊ ſcire
ꝓpter qd̄ ē. In ſcientijs diuerſis ſepe vna ſcīa dicit
qd̄ alia vt medicina dicit vulnera circularia tardi⁹
ſanant q̄3 oblongua: ſ3 ꝑ qd illud dicit geometria.
Sciētes vniuerſale ſepe neſciūt ꝑticulare. Figura ꝑ
maxime faciētes ſcire eſt pma figura. Coordinatio
nes p̄dicamentorum non cōicātur. Vñ qd̄ eſt in vna
coordinatione non eſt in alia: vnde habem⁹ ꝙ eſſen=
tie predicamentoru3 ſunt impermixte.
Ignorātia ē duplex. ſ. ſḿ negationē et diſpoſitionē
Si aliq̄s ſenſus defecerit neceſſe ē ſcīa3 illius ſenſ⁹
deficere. Aliud addiſcimus p demonſtratione3 aliḋ
per inductionē. Singulariu3 eſt ſenſus. Oīs ſimilis
fit p tres treminos ⁊ duas ꝓpōnes. Non contingit
ire in infinitum predicamentis nec aſcendendo; nec
deſcendendo ſ3 vtroq3 eſt ſtatus. Que eſt compara=
tio pncipij ad pncipiū eadē eſt pncipiati ad pncipia
tū. Impoſſibile eſt infinita pertrāſire. Gaudeāt gn̄a
⁊ ſpecies platonis/qm̄ ſi ſunt mōſtra ſunt: ⁊ ſi nō ſunt
nichil ad rationem ⁊ demonſtrationem proſunt: de=
monſtrationes eīm de his. Qualitas nō eſt qualitas
Unum predicatur de vno.
Demonſtratio vniuerſalis particulari eſt potior
Affirmatiua potior negatiua.
Demōſtratio oſtēſiua potior eſt ducente ad īpoſſibile
Potior eſt demonſtratio q̄ eſt de eē q̄3 q̄ nō eſt de eē
Ul'e nō eſt minus ens q̄3 particulare l3 maius quia
ip3 eſt incorruptibile ꝑticulare vero corruptibile ex

quo et multis dictis alijs i isto libro ⁊ dicendis habe mus q̄ vltia sunt sempiterna ⁊ spēs earū sūt eterne
Vl'is magis est causa q̄ particularis: per se inest ali quid hoc est causa suiipsius.
Cognoscēs vl'e cognoscit ⁊ ꝑticulare ⁊ nō ecōuerso
Vl'e est intelligibile ꝑticulare vero sensu percipitur
Prius est esse q̄ non est.
Certior ē scīa q̄ est ipsius ꝓpter qd q̄ que alterius.
Item certior est que non est de subiecto cōtrario ad materiam que non est de subiecto contracto.
Unitas non est substantia sine positione ad punctus est substantia positionem habent.
Singulare est hic ⁊ nunc: sed vl'e est vbiq; ⁊ semper.
Sensus est singularum/scientia vero vniuersalium.
Impossibile est omnium eadem esse principia.
Scia est necessoriorꝫ veroꝫ cōtingentiū alit' se hr̄e.
Solertia est subtilitas quedam ⁊ non tēpore medij
¶ Sequuntur aucto.ij.li.Topicorum.
Questiones sunt quales nūero his vere scimus
Questiones sunt q̄ttuor.s. q̄d ē ⁊ ꝓpter q̄d si est q: est. Et iste reducūt ad questionē medij.
Cā ⁊ mediū sunt idē. Uni⁹ inq̄ꝫtū vni⁹ vna est scīa.
Diffinitio est cognitio substantie et ipsius q̄d quid ē
Impossibile est q̄d quid est scire ⁊ ignorare si est ipi⁹ quod quid est non demonstrare.
Per omne genus cause contingit demonstratio
Scire opinamur cum causas rei cognoscimus.
Quatuor sunt cause.
Unū ⁊ idē nō ꝯtingit eē ꝓpt' ⁊ q̄d est: vt si q̄rat' quis est tonitruus ⁊ d̄r q̄ est extinctio ignis ī nube. Et si querat' ꝓpter q̄d tonat d̄r: q: in nube ignis extingui tur. Ambulare post cenaꝫ est causa sanitatis ꝓpter

nõ eminere cibos in ore stomachi. Interpositio terre inter solem et lunam est cã eclipsis lune. Mediũ ĩ demõstratiõe ẽ rõ pmi termini.i.maioꝝ extremitatis
Cã ꝛ effectus debent esse pportionata:vnde eius qđ est in fieri debet esse causam in fieri ꝛ ei⁹ quod est in facto esse debet esse causa in facto esse.
Sicut se habet lignea ad punctũ sic se hꝫ illđ qđ fit ad factũ eẽ. Quedã sũt sp q̃dã vt freq̃nter vt nõ oẽs masculi sunt barbati ĩ maxillis nõ sp:sꝫ frequenter
Ex singularibus oportet vniuersalia accipere.
Equocationes magis latẽt in vl'ib⁹ q̃ inferioribus
Nasus magis fuit in fine mẽsis:qꝛ finis magis est humidior omnis arbor habens lata folia fuit.
Fluere est succum densatum habere.
Causa est prior eo cuius est causa.
Oẽ aial hñs cornua caret dẽtib⁹ ĩ supiora mãdibl'a
Ex sẽsu nobꝫ fit mẽoria ex mltis mẽoriis expimẽtũ.
Vl'e quiescẽs in aĩa est pncipium artis et scientie.
Sentire est singularis:sed sensus vniuersalis.
Principioꝝ habitus non est scientia sed intellectus
Uniuersale est vnum in multis ꝛ vnum preter mlta.
Principia non cognoscimus per demõstrationẽ sed per inductionem vie sensus et memorie.

¶ Aucto.sup.j.li.Topicorum Arist.

Topos el grece locus đr vl'idẽ qꝫ ẽ totũ. Loc⁹ eñi in dyalectica siue logica q̃ spẽs ẽ phie duplx ẽ.s.intrinsecus ꝛ extrinsecus ꝛc. ꝛ de his tractaꝛ in hoc libro.
Dyalectica vero dicitur a dya et logos quasi dualis sermo:quia disputatio dyalectica fit inter duos:scilicet opponentem et respondentem.

V Numquodqꝫ principiorum est sibiipsi fides.
Dyalectica est vtilis ad tria.scꝫ ad exerciti

nem ad obuiationem et philosophie disciplinas.
Dialectica īq̄sitiua ad oēz methodoꝝ ꝓncipia viā hʒ.
Rethoꝛ nō semꝑ ꝑsuadebit nec medicus sꝑ suadebit
Diffinitio est oꝛatio.
Pꝛopꝛium est quod est inseparabile.
Accidens est quod adest vt supꝛa dictum est.
Accidens facit vnum numero cū suo obiecto: vnde accidentia numerantur numeratione subiectoꝛum.
Positio est opinio extranea alicuius notoꝛū ꝺʒ philosophiā queādmoduʒ posuit Eraclius oīa moueri.
Sillogism⁹ ē oꝛo in qua q̄busdā positis aliq̄d accidit ex necessitate ꝑter ea q̄ posita sunt. Pꝛobabilia sunt q̄ videnꝫ oībus aut plib⁹ vel sapientib⁹ ꝛ his vł oīb⁹ vł plurib⁹ vel maxime notis ꝛ ꝓbabilioꝛibus. Gen⁹ est qꝺ ꝑdicatur de plurib⁹. Accn̄s est qꝺ neqꝫ est gen⁹: neqꝫ spēs: atqꝫ ꝓpꝛium: neqꝫ dr̄ia: sed aliq̄d rei. Idē dꝛ tripłr: idē nūero ꝛ idē specie. Inductio ē ꝓcessus a ꝑticularibus et vniuersalia. Qui dubitat ꝙ optʒ deos vereri ꝛ parentes honoꝛare nō indiget ratione: sed pena: q̄ etiam dubitat vtrū nix sit alba vel nō indiget ratiōe sed sensu. Quot modis dꝛ vnū oppositoꝛum tot modis dicitur ꝛ reliquū. Delectioni q̄ circa speculatiua nulla tristicia ē admixta. Diuersoꝛum generum et non subalternatim positoꝛum diuerse sunt species et differentie.

¶ Sequuntur aucto.ij. Topicoꝛum.

NUllū gen⁹ denoīatiue ꝑdicaꝫ de suis spēb⁹ sʒ vniuoce. Iusticiā facere nō inest deo: qꝛ iusticiā facere idē est ꝙ sponte nocere: sed spōte nocere nō est ī deo. Inuidus ē q̄ tristaꝫ de ꝓsperitate bonoꝝ. Rephēsoꝛ ē q̄ tristaꝫ de ꝓsperitate maloꝝ. Inuidia est tristitia ī apparente ꝓsperitate alicui⁹

Loquendum est vt plures/ sapiendum vero vt pauci.
Animalia semper nutriuntur:non tamen augentur.
Scire non est idē qđ reminisci: q2 scire ɔtingit circa
presentia,ꝛ futura:reminisci aūt solum circa futura
Quecunqȝ insunt speciei insunt ꝛ generi.
Hoīes vt ī plurib⁹ sunt mali.i.ī paucioribus aūt boni
Motis nobis mouentur omnia que in nobis sunt.
Idem est susceptibile contrariorum.
Plura possunt vni esse contraria.
Pl'a bñ ɔtingit scire lȝ nō contingit pl'a intelligere.
Quod iuste fit est scient; quod iniuste est ignorantis.
Quoꝝ gñationes sunt bone ipsa quoqȝ bona simili-
ter de malo.Simpliciter dico sine addito dico.
¶Sequuntur auctoritates tertij libri Topicorum.
Omnia bonum appetunt. Quod per se est eligi
bile magis est eligendum ꝙ propter aliud.
Qđ plures vel oēs eligūt magis est eligēdū.
Qđ difficilius magis est eligendū ꝙ quod facilius.
Iniustū nō in gñe:sed iniustitia in gñe est. Ex q̊ habe
tur ꝙ accidens ī ɔcreto nō est in gñe p̄dicamēti ꝑ se.
Robur consistit in neruis ꝛ ossibus.
Finis est magis eligendus his que ad finem.
Cuius finis est melior ipsum quoqȝ melius.
Amicitia melior est diuitijs.
Nemo eligat iuuenes in duces qm̄ nō ɔtīgit eos esse
prudētes. Tēpantia magis est eligēda ī iuuenib⁹ ꝙ
senib⁹:quia iuuenes plus cōcupiscētijs molestantur.
Si oēs iusti essent nichil vtilis esset fortitudo: sed si
oēs essent fortes adhuc vtilis esset iustitia: ergo me-
lior est iustitia ꝙ fortitudo. Illud quod assimilaē me
liori melius est. Si optimū alicuius gñis simpliciter
ipm melius est altero ꝛ ecōuerso: vt si optim⁹ homo

melior est optimo equo simpliciter homo est melior. Licet melius est philosophari ꝙ ditari: tū indigentibus melius est ditari ꝙ philosophari. Melius est bene viuere ꝙ male viuere. Studere negamus vt ingeniosi videamur. Illud est albiꝰ qḋ nigro est īpmixtiꝰ Tale additum tali facit ipsum magis tale.

¶ Sequuntur auctoritates quarti libri Topicorū.

Impossibile est esse aliquod genus particulare qḋ nō participat naturam aliquam suarum specierū Unde nihil est in gn̄e qḋ sit in aliqua suaꝝ specieꝝ. Genꝰ ḋ pl'ibꝰ p̄dicat̄ ꝙ spēs. Oē genꝰ pl'es hꝫ spēs. Sicut ꝓpositū in ꝓposito: sic oppositum in opposito. Donū est datio irredibilis nihil ꝓhibet aīam suipsius sciētie hr̄e. Mediū est in eodem gn̄e cū extremis. Si qd oīno ex spē ꝑmutatū est illud nō ꝯtigit āplius idē ꝑmanere. Ex quo habemꝰ ꝙ destructa specie impossibile est indiuiduum gn̄is idē numero permanere Pars nullo modo p̄dicat̄ de suo toto. Uinū nō ē aq̄ in vite purificata: quod tamen voluit Empedocles. Nemo dr̄ esse talis eo qḋ possit eē talis: vel qꝛ possit facere tale. Possunt enim deus ꝛ custodiosus praua agere: sed tamen non sunt huius. Quod fuit non est. Non entis non sunt species neqꝫ differentie.

¶ Sequuntur auctoritates quinti libri Topicorū.

Si aliqd dr̄ esse ꝓpriū alteriꝰ ꝛ nō sepat ipm ab oībus aliis non bene assignatum est esse proprium. Gratia dicendi proprium assignatur. vnde proprium debet semper assignari per notoria. Sētire dicit̄ dupliciter. s. habere sensum ꝛ vti sensu. Conturbat audientem quod frequenter dicitur. Opposita sunt simul natura. Oē sensibile extra sensum factū incertū sit: qꝛ dubiū an sit vl' nō sit qñ rece=

dit a sensu. Et q̄ oīno instat omnino aduersandū est.
Quod per superabundantiā dicit̄ vni soli conuenit.
Tres sunt species ignis/scilicet lux/flāma/⁊ carbo.
Et hoc est verum secundum opinionem aliquorum.
Impossibile est idē esse ꝓpriū pluriū sicut simpl'r ad simpl'r/magis ad magis/maximū ad maximū/⁊ ecō uerso. ¶ Sequunt̄ aucto.vi.lib.topicoꝝ Aristo.

Genus maxīe eoꝝ q̄ sunt in diffinitiōe vr̄ diffiniti substantiā significare. Vili⁹ est qd̄ l₃ fecisse q̄₃ bn̄ fecisse. Op₃ diffinietē plenissima īterp̄tatione vti eo ꝙ cā cognoscēdi tradit̄ diffinitio. Unde et diffō nō d₃ eē obscura aliq̄d supfluū ꝯtinere. Ductio ⁊ cōmēsuratio sunt equoca. Ex quo habet̄ cōiter ꝙ oē nomē ꝟbale ī tio/ē equocū vī ꝙ tria significat sc₃ agētis actionē/rei passe passionē/⁊ipsā rē passā siue actū int̄ mediū. Equocoꝝ nō ē diffinitio vn̄ soli⁹ vniuoci est diffinitio. Oē ī cōsuetū est obscurū. Oēs trāsferētes ſm aliquā silr̄itudinē se trāsferūt. Imago est cui⁹ gn̄atio est ꝑ imitationē. Aliud ē supfluū in diffō ne quo oblato qd̄ remanet sat₃ manifestū qd̄ diffinit̄.
Flegma est humidum p̄mo a cibo indigestum.
Diffinitio d₃ dari ꝑ priora ⁊ notiora: q2 oīs doctrina ⁊ omnis disciplina ex prioribus et notioribus fit.
Uni⁹ ⁊ eiusdē rei nō pn̄t eē plr̄es diffōnes: s₃ vna tm̄
Oīs bona diffō d₃ cōstare ex genere ⁊ differētiis: q2 ista sunt priora ⁊ notiora q̄₃ species que diffinitur.
Simpliciter notum est quod omnibus notum est.
Oppositoꝝ eadē est disciplina. In diffinitione vni⁹ correlatiui debet poni relatiuum/⁊ econuerso: quia impossibile est vnum cognosci absq₃ reliquo.
Dies est relatio solis sup nr̄m hemisperiū: grāmatica est scīa scribēdi ⁊ recte intelligēdi illud qd̄ ꝓfert

Auctoritates septimi libri Topicorum.

In diffinitione cuiuslibet rei non debet poni genus propinquum & remotum in genere propinquo sit.
Omnis differentia specificat cum genere facit speciem.
Genus non predicatur per se de differentia.
In diffone ppriepassiois dz poni subim. ois diffo data p accns vituperada est. Ite diffinitio data p coiu ctione copulatiua & disiunctiuam vituperanda est: oes honore appetut. Finis i vnoqz e optimu gra cuius alia sunt. Impossibile est incorporeu corpori co miscere. No q cla surrit sed q vult sumere latro est.

Sequuntur auctoritates septimi libri Topicor.

Oportet id qd maxie dr & optimu vnu ce nuero Que vni & ide sut nuero sut eade iter se no sut eade. Facili⁹ est destruere q costruere/ & corrupere q facere. Inter oia pdicta difficillimu est destruere diffinitione. Accns vo ostruere facillimu est Verisile est in multis magis fieri pctm q in paucis.
Vna scia vel disciplia melior est altera: vel qr certior e vel qr melior e. i. meliori substatiuo Maiori bono maius malum opponitur.
Dyalectica propositio est contra quam in pluribus sit se habentem non est dare instantiam.
Qui ex probabilioribus q sit conclusio sillogisare conatur palam est: quoniam non bene sillogisat.
Cocessu e rndeti no itelligeti dicere qm mime intelligo. Ille bn soluit rone q ea interimit & q falsa sit ondit. Nichil phibet qda falsa ee pbabiliora qbusda veris. Prauus soci⁹ est q impedit comune opus.
Qui litigatione interrogat male disputat.
Pctm est aliqd ondit p logiora qd inest p breuiora. vnde expresse elicitur q pctm est fieri p plura qd potest fieri p pauciora eque bene. Hoc est habere inge=

nium bonum secundum veritatem posse eligere bonum vel verum ⁊ effugere falsum.
Qui bene nati sunt bñ facere pñt. Qui amāt bonū ⁊ odiunt malū de facili discernūt optimū qđ pfert.
¶ Sequunt auctoritates.j.lib. Elenchorū Aristo.
Elenchus est sillogismus cōtradictionis: ab en id est in fine ɔtra / ⁊ lexis / id est sermo vel dictio vide supra ante librum priorum. Imperiti velut longe distantes speculantur.
Nō cōtingit res ipsas nobiscum ferre ad disputationes: sed in disputationib⁹ noībus pro rebus vtimur.
Nomina sunt finita / res vero infinite: quare necesse est vnum nomen plura significare.
Qui virtutes vocabulorum sunt ignari / id est de facili paralogisantur / id est decipiuntur.
Quidam magis appetunt se videri esse sapientes ⁊ non esse ꝙ̄ esse ⁊ non videri.
Sophistria est scientia apparens ⁊ non existens.
Sophista est copiosus ab apparētie scia ⁊ nō existit
Duo sunt opera sapiētie quorum primum est nō mētiri de quibus inquit alterum posse mentientem ostēdere. id est conuincere oportet addiscentem credere
Elenchus est contradictio vnius ⁊ eiusdem non nominis solum / sed rei ⁊ nominis: non sinonimi sed eiusdem secundum idem simpliciter in eodem tempore.
Ex nichilo nichil fit.
Eadem est diffinitio vnius solius rei tantum et rei simpliciter vt hominis ⁊ vnius hominis.
Cōmunia ⁊ generalia sunt quibus scitis nescitur tamē ars: sed ipsis ignoratis necesse est artē ignorare.
Oēs etiāidiote vsqꝫ ad q̇d arguūt: q² sine arte ptici pāt illud de quo artificialit est logica. Vñ habemus

ꝙ duplex est logica/scilicet naturalis ⁊ artificialis.
Omnes vtimur quibusdam casibus.
Difficile est multa conspicere.
Opposit; iuxta se ꝯtrariis maiora ⁊ minora videnť
Ex q̄ habem⁹ ꝙ opposita iuxta se posita magis elu=
Iniuriā pati melius est q̄ȝ alteri nocere. (cescunt.
¶ Sequuntur auctoritates secūdi libri Elēchorū.
Quod scimus sepe transpositum ignoramus.
Ad interrogationes plures non est dāda vna
respōsio/sed plures. Arguere non est soluere.
Hic horum dicitur multipliciter:vel vt est alicuius
possessio:velut est pars alicuius multitudinis.
Nihil dat qđ nō hȝ. Nichil ꝓhibet eādē rōnē plures
hr̄e fallēdi occasiōes. Diuitie bone semꝑ honeste:sȝ
incipiētiɀ nō recte vtēti nō sūt bone. In nō facere in
telligiť facere:⁊ vl'r ī negatiōe ītelligiť affirmatio.
Nasus curuus dr̄ simus:sed pes curuus dicitur rit⁹.
Principium maximum ⁊ difficillimum optimum.
Difficillimū est principium alicuius artis inuenire:
sed ipso inuento facile addere ⁊ augere reliquum.
Pricipiū est mīmū ī quātitate:ptāte vero maximū.
¶ Nota v̄bū scti ysido.hyspaleñ.epi li.ij. ethimolo
giaꝝ ꝙ dyaleticā.i.logicā siue phiam rōnalē ꝑmi p.
in suis dictionib⁹.i.sermonibus habuerūt nō tamen
ad artis redigere peruiā. Post hoc Aristo. ad regu
las quasdam huius doctrine argumenta perduxit ⁊
dyalecticū nuncupauit pro eo ꝙ in eadem disputať.
Hec ille. Diuidiť aūt phia.i.amor sapiētie a filos.i.
amor/⁊ sophia.i.sapiētia dicta in ptes tres.vt dicit
Au.li.xi.de ciui.ca.xxv.⁊ ibidē li.viij.c.vj.⁊.vij.scȝ
in philosophiā.i.naturalē.logicā.i.rationalē:⁊ ethi
cā.i.moralē/qui est finis ⁊ perfectio omniū aurū tra

ctās de felicitate humana cui oēs philosophi inuigi
lauerunt ſm Aug. viij. de ciuitate dei. ca. iij. quoꝝ
dicta iā feliciter recitata tenaci mēorie sicut recōmē
dāda. Predictaꝝ aūt auctoritatū succicte ꝛ exacte
collectaꝝ finis adest iuxta iam cōsuetā libroꝝ philo-
sophie ac alioꝝ quorūdā trāslationē quas nō alpha
betum ꝑut pluribus qn̄qꝫ placuit colligere libuit: sed
ordinate iuxta textus processum de libro in librū sine
vlla expositione ꝑpter diuersam diuersorum ineptā
aut minus cōgruentē expositionem/ne viciis scripto
rū tunc tpis irremediabilibus scribatꝛ liber pro libro
quota pro quota si deū cōtingeret easdē ex his ipres-
sis opera quocūqꝫ diligenti condēsare. In laudem et
gl'iam dei oīpotētis nūc ꝛ in euum aut vtilitatē quo
rūlibet studiosorum q̄ has tenaci memoria vt philo-
so. florigerū fatigēt incorporare dicēte Seneca epi
stola. cviij. In eodē primo hos herbaꝫ querit canis
leporē/ciconia lacertā siue serpentē. Vacabunt igi-
tur vnicuiqꝫ pro sue artis experimento.

Finit feliciter.

